

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 14

ΕΙΠΕΡ ΠΟΤΕ ΣΗΜΕΡΟΝ

Ἐγκριτος ἐφημερίς, γράφουσα προσφάτως διὰ τὴν καθυστέρησιν πληρώσεως τῶν κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν, ἀποδίδει τὴν πᾶσαν εὐθύνην εἰς τὴν ποιμαίνουσαν Ἐκκλησίαν. Καὶ ὅπως ἀνεπιτρέπτως χαρακτηρίζει «ὡς προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις» τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅτι ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός «τῆς μὴ ἐπιψηφίσεως εἰσέτι τῆς Μεταβατικῆς Διατάξεως». Παλαίμαχον δὲ θρησκευτικὸν περιοδικὸν κατολισθαίνει, ἀτυχῶς, εἰς ἀχαλίνωτον ἀμετροπέπειαν καὶ ὀμιλεῖ «περὶ συναλλαγῆς» μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας· υἱοθετοῦν οὕτω-ὅπως ἀπαράδεκτως καὶ ἀνεξελέγκτως-ἀνεμώλια φληναφήματα ἢ καὶ καλοπίστους πλάνας ἐξυβριστικᾶς τῆς ἀληθείας.

*

Καὶ εἶναι ἀληθῶς ἄκρως θλιβερόν τὸ φαινόμενον ἐκκλησιαστικᾶς περιοδικᾶ νὰ ἐμφανίζου τὴν Ἐκκλησίαν, πού εἶναι τεταγμένη πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ἠθικῆς ἐφ' ἧς ἐπιστηρίζεται καὶ τοῦ λαοῦ ἡ σωτηρία, ὡς ἀκόσμως καὶ ἀνηθίως συναλασσομένην. Οἱ δὲ μυσταγωγοὶ καὶ ὑπηρετοὶ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου νὰ προβάλλωνται ὡς διδάσκαλοι τῆς κακοηθείας. Οἱ οὕτω «εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς ἐλέγχοντες καὶ ἐπιτιμῶντες» προσποιοῦσιν μέγα κακὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν. Διότι ἐμφανίζουν τοὺς διακόνους τοῦ Θεοῦ δουλεύοντας εἰς τὴν φιλαυτίαν· καθοδηγούμενους ὑπὸ τύφου καὶ κενοδοξίας κοσμικῆς· καὶ ἐπιδιώκοντας ἐμφανῶς χρυσοῦν θέρος καὶ «πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς

συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δειπνοῖς» (Ματθ. κγ', 6).

*

Ἄλλ' αἱ λέξεις ἔχασαν, ὡς φαίνεται, τὴν σημασίαν των, εἰς τοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς. Καὶ ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ εἰπώμεν, ὅτι καὶ μόνον τὸ γεγονός ὅτι πηδαλιούχος τῆς Κιβωτοῦ τῆς Χάριτος καὶ Προκαθήμενος σήμερον τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ὁ πολυσέβαστος, ὁ ἄτυφος, ὁ πολὺς ὄντως καὶ «τὴν τρίχα καὶ τὴν σύνεσιν» ἀπὸ Φιλίππων Ἱεράρχης, κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος «ἐστηλωμένος Θεῷ καὶ τῷ βήματι» τόσον εὐθαρσῶς μάχεται ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδόξου ἀληθείας, ἀποτελεῖ ἀπόλυτον τὴν ἐγγύησιν, ὅτι ἔνθεσμος καὶ ἀνταποκρινομένη πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἐπιδιωκομένη ὑπὸ τῆς σεπτῆς ἡμῶν Ἱεραρχίας ρύθμισις, πρὸς ἣν συγκατανεύει καὶ ἡ Πολιτεία. Εἶναι δὲ ὅπως ἀπαράδεκτον νὰ γίνεταί λόγος «περὶ αἰδήμονος-δῆθεν-καὶ σκοπίμου σιγῆς» τῶν δύο Σεβ. Συνοδικῶν, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ εἰσηγηθῶσιν διὰ τὴν υἱαίνουσαν πίστιν τῶν συγγραφῶν τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Καὶ νὰ συνάγωνται ὅπως ἀνεμώλια καὶ τριωβολιμαῖα συμπεράσματα, ἐνῶ, ὡς πιστοῦται ἐκ τῆς σχετικῆς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου ἀνακοινώσεως, ἐπισπεύδεται ἡ σχετικὴ κρίσις· ἡ ὁποία πᾶν ἄλλο ἢ ἐπιτρόχως καὶ ἀβασανίστως εἶναι δυνατόν βεβαίως νὰ ἐξενεχθῆ, προκειμένου μάλιστα περὶ συγγραφικοῦ ἔργου τῆς εὐρύτητος.

*

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

«Ὁ Θεός... παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν» (Πράξ. 17, 31).

Στιγμὴ μεγάλη γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ! Εἶναι ἡ ὥρα τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὥρα τῆς Ἑλλάδος. Καὶ εἶναι τοῦτο ἐδῶ τὸ βῆμα, «οὐ ἔστησαν οἱ πόδες» τοῦ μεγάλου Χριστοκέρκυρα Παύλου. Ἐδῶ ἐστάθη, κατὰ τὴν παράδοσι, τὸ «σκεῦος τῆς ἐκλογῆς», ὁ «μέχρι τρίτου οὐρανοῦ ἀναβάς»—ναί, ἐκεῖνος ὁ ταπεινὸς Ταρεῦς, ὁ «μηδὲν ἔχων καὶ τὰ πάντα κατέχων», ἡ «οὐρανομήκης ψυχὴ», ὅπως τὸν ἐχαρακτήρισεν ὁ ἀντάξιός του Ἰ. Χρυσόστομος,

Ῥομιλία γενομένη, ἐντολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατὰ τὸν πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Παύλου (29-6-65) ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου ἐν Ἀθήναις κηρύγματος τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου.

Ἄλλὰ «*errare humanum est*». Καὶ «πλάνης πολλάκις παίγνιον ὁ ἄνθρωπος», ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. Καὶ φρενὸς νεανικῆς καὶ πίστεως μὴ ὑγιαίνουσας ἀχάριστα δείγματα παρέχουσιν οἱ τόσοι παραπλήκτως κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πυκτεβόντες, ὡς ὑπαιτίου δῆθεν διὰ τὴν μὴ πλήρωσιν τῶν κενῶν Μητροπόλεων. Διότι ἀποτελεῖ κατάφωρον κιβδηλείαν τῆς ἀληθείας ἡ τόση λήθη, ὅτι νόμος τῆς Πολιτείας ἐπέβαλε τὴν σύστασιν νομοπαρασκευαστικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἀνασύνταξιν τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Χάρτου. Καὶ ὅτι ἐπὶ ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος διήρκεσαν αἱ ἐργασίαι αὐτῆς· καθ' ὃ βεβαίως διάστημα εἶχεν ἀνασταλῆ ἡ πλήρωσις τῶν κενῶν ἐδρῶν. Ὅτε τέλος ὑπεβλήθη τὸ πόρισμα αὐτῆς, δι' οὗ ἐγένετο ἀποδεκτὸν—ἐντελῶς περιορισμένως—τὸ μεταθετόν, συνεχῶς ἀνεβάλλετο ἡ συζήτησις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, λόγῳ ἀντιπολιτευτικῆς ἀντιδράσεως· καὶ παρ' ὅλας τὰς ὀχλήσεις τῆς Ἐκκλησίας. Πρότασις δὲ τῆς Ἐκκλησίας—ἀποκαμύσεως ἐκ τῆς ἀναβολῆς—εἶναι ἡ Μεταβατικὴ Διάταξις, ἡ ὁποία καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη καὶ ὑπὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐγένετο ἀποδεκτὴ· καὶ τῆς ὁποίας ἕμως ἀναβάλλεται συνε-

ὁ κατ' ἐξοχὴν «δυναμικὸς ἄνθρωπος», ὅπως θὰ λέγαμε ἡμεῖς σήμερα. Καὶ ἀπὸ τότε ὁ Ἄρειος Πάγος καθαγιάζεται, μεταβάλλεται σὲ ἄμβωνα ἐξαγγελίας μνημμάτων λυτρωτικῶν. Ὁ προσκυνητὴς ἐδῶ νομίζει πῶς ἀκούει ἀκόμη τὸν ἀντίλαλο τῆς Ἀποστολικῆς φωνῆς καὶ τοὺς χτύπους τῆς μεγάλης ἐκείνης καρδίας. Ὁ χῶρος ὅπου εὐρισκόμεθα, σὰν κάτι νὰ διατηρῆ ἀπὸ τὸ «μαγνητικὸ πεδίο» αὐτοῦ τοῦ καταπληκτικοῦ ἀνθρώπου μὲ «τὰς χιλιάς ψυχάς», τοῦ Πρώτου μετὰ τὸν Ἔνα.

Καὶ τί λέγει λοιπὸν στοὺς προγόνους μας Ἀθηναίους ὁ τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος; Τί ἐλάλησε τότε τὸ «στόμα τοῦ Χριστοῦ», (ὅπως τὸν χαρακτηρίζει πάλιν ὁ Ἰ. Χρυσόστομος), καὶ τί θὰ εἶχε νὰ ἐξαγγεῖλη σήμερα στοὺς Ἀθηναίους τῶν ἡμερῶν μας, στὴν ἀνθρωπότητα γενικώτερα; Ἐχρησιμοποίησε—εἶναι ἀλήθεια—μιὰ γλῶσσα πού ἡ ἐποχὴ μας, ὅπως καὶ τότε συνέβη, δύσκολα κατανοεῖ. Ἄν καὶ τὸ μῆνυμα αὐτὸ τὸ τόσο παλαιό, εἶναι πάντοτε νέο

χῶς ἢ ἐπιψήφισις, μολονότι παρεπέμφθη εἰς τὴν Βουλὴν διὰ νὰ ψηφισθῆ «ὡς κατεπείγουσα καὶ εἰς πρώτην ἀνάγνωσιν».

*

Οὕτως ἔχουν, μὲ πᾶσαν ἀντικειμενικότητα, τὰ πράγματα. Καιρὸς ὅμως εἶναι νὰ τεθῆ ἄμεσον τέρμα εἰς τὴν ἀπαράδεκτον ἐκκρεμότητα, καὶ νὰ περιφρουρηθῆ ἀποφασιστικῶς τὸ κῦρος τῆς τόσο ἀδίκως βαλλομένης Ἐκκλησίας· ἐξοβελιζομένης πάσης ἀντιδράσεως τῶν σκευωρῶν—καλοπίστων καὶ μὴ—οἱ ὅποιοι ἴσως καὶ ν' ἀποσκοποῦν εἰς τὸν κλονισμόν τῶν σχέσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, πού φρουρεῖ τὴν πνευματικὴν τοῦ Ἐθνους παράδοσιν. Καὶ ἡ ὁποία συνεργασία εἶναι εἴπερ ποτὲ σήμερον ἐπιβαλλομένη πρὸς ἀπαρτισμόν θεοφιλοῦς ἡθους τῶν πολιτῶν· καὶ διὰ τὴν ἄπτωτον, ἀκλινῆ καὶ ἀδούλωτον διατήρησιν τοῦ Ἐθνικοῦ φρονήματος. Διότι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας δὲν προεμάχησε μόνον τῆς θείας ἀληθείας· ἀλλ' ὑπῆρξε καὶ ἡ πρωτοπόρος καὶ ἀδιάρρηκτος φάλαγγς διὰ τῆς ὁποίας ἐτελεσιουργήθη τὸ Ἐθνικὸν μεγαλεῖον.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

καί ἐπίκαιρο, συνταρακτικά ἐπίκαιρο, καί γιά τούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας, ἐποχῆς τοῦ ἀτόμου καί τῶν πυραύλων. Ἡμεῖς θά προσπαθήσουμε νά ἀναλύσουμε, μέ σύγχρονα φραστικά μέσα, τήν κεντρική σκέψι τῆς δημηγορίας τοῦ οὐρανοβάμονος ὑποφῆτου. Θά διατυπώσουμε δηλ. μερικές ἀπλές ἀλήθειες καί θά ἐπιχειρήσουμε κάποια τομή στους καιρούς μας καί στή ζωή μας. Καί παρακαλοῦμε, λοιπόν, τόν ἀγαπητόν ἀκροατή νά θελήσῃ νά παρακολουθήσῃ μέχρι τέλους καί χωρίς προκατάληψι.

Τοῦ προεξάρχοντος τῆς ἐπιβλητικῆς τελετῆς Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας μας τὰς εὐχάς, καί τῶν Σεβ. Μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου καί λοιπῶν Ἀρχιερέων τὰς εὐλογίας ἐπικαλοῦμαι, «ἵνα μοι δοθῆ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ Εὐαγγελίου» καί μάλιστα «ὡς δεῖ με λαλῆσαι», ὅπως θά ἔλεγεν ὁ θ. Ἀπόστολος (Ἐφεσ. 6, 19): Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ δὲ νά μνημονεύσω μέ βαθεῖα συγκίνησι «τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης» καί τῆς πίστεως τοῦ ἀλήστου μνήμης ἐκείνου Πρωθιεράρχου, πού καθιέρωσε τήν σεμνή αὐτὴ τελετή, τοῦ ἀοιδίμου, λέγω, καί σοφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου.

Α'.

Ἡ διακήρυξις τοῦ θεοῦ Ἀποστόλου, πού προέταξα, ἐνθυμίζει ρωμαλέο προφητικό λόγο. Καταλογίζει ἀγνοία στους σοφούς, τοὺς ἐπηρεμένους γιά τὶς γνώσεις των—«ἡ γνώσις φυσιοῖ» εἶχε διακηρύξει ἄλλως τε ὁ ἴδιος πρὸς τοὺς Κορινθίους (Α' 8, 1)—καί τοὺς καλεῖ νά γνωρίσουν τὸν «ἀγνωστον», ἕως τότε, Θεό, ἀφοῦ ἐγκαταλείψουν τὰ εἰδῶλα. Μήπως ὁμως καί σήμερα ὁ στοχαστικός παρατηρητής δὲν διακρίνει κάποια ὁμοιότητα στὶς ἀντιλήψεις καί στή ζωή μας; Ναι, σ' ἐποχὴ νεοειδωλολατρείας ζοῦμε. «Κατείδωλος» εἶναι καί ἡ ζωὴ τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν. Δάσος βωμῶν καί εἰδῶλων, πού φαίνεται σὰν νά ἀπειλοῦν νά ἐκτοπίσουν τὸ μοναδικὸ τοῦτο Σύμβολο τῆς ἀληθείας καί τῆς ἀγάπης, τὸν Ἰ. Σταυρό, πού ἐπιβλητικὸς δεσπάζει καί ἐδῶ τώρα, στὸ βράχο τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου. Εἰδῶλα μέ ἄλλα ὀνόματα καί ἄλλες μορφές, μὰ πάντως εἰδῶλα νεκρά, πού νεκρώνουν... Ποιὸς θά ἀρνηθῆ, ὅτι σὲ μεγάλη κλίμακα σήμερα ἕνας ὠμὸς ὑλισμὸς, ἄρνησις μέ ἐκδηλώσεις ποικίλες καί συνέπειες τραγικῆς, κυριαρχεῖ στή ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος; Ἐπηρεμένος γιά τὰς προόδους καί τὰ ἐπιτεύγματα τὰ ὁμολογουμένως καταπληκτικά, ὁ ἄνθρωπος τοῦ αἰῶνος μας ἀνέτρεψε κάθε ὑπεργήϊνη αὐθεντία. Ἐθεοποίησε τὸν ἑαυτό του καί τὴν Ἐπιστήμη, τὶς μηχανῆς καί τὸ χρῆμα—αὐτὰ εἶναι τὰ ὑποκατάστατα τῆς θρησκείας, τὰ σύγχρονα εἰδῶλα, πού λατρεύει, πλὴν ὄχι ἀτιμωρητί. Καί σὰν συνέπεια καί συνέχεια ὄλων αὐτῶν, ἀκολουθεῖ ἡ ἠθικὴ ἀναρχία καί ἡ κατάπτωσις τῆς Εἰκόνος τοῦ Θεοῦ. Ζοῦμε στὸν

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος
(Ἀπὸ διπτυχον Ἱ. Μονῆς Σινᾶ)

αἰῶνα τῶν αἰσθήσεων. Καί ὁ πυρετὸς ἐνός, ἀνευ προηγούμενου, σαρκισμοῦ ρίπτει τὸν ἄνθρωπο ἀσυγκράτητο στὴν ὑλιστικὴ ἀπόλαυσι τῆς ζωῆς, χωρὶς ἰδανικά καί ὑψηλοὺς σκοπούς. Ὅλα αὐτὰ τὰ εἰρωνεύεται καί τὰ σαρκάζει. Ποιὸς δὲν διαπιστώνει μιὰ τρομακτικὴ καθίζησι τοῦ ἠθικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι προκαλοῦν ἔτσι τὴν θεῖα ὀργή «διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας» (Γεν. 6, 3); Ἄλλ' ἐπὶ πλέον ἀπεργάζονται τὸν ὄλεθρό των. Ἡ ἠθικὴ ἀποχαλίνωσις τοῦ ἀνθρώπου ὀδηγεῖ τελικῶς στὴν αὐτοκαταστροφὴ, ἀφοῦ ἐξαντλεῖ τὶς δη-

μιουργικές του δυνάμεις με την κατάχρησι τῆς ἐλευθερίας του. Ἄλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ μας εἶναι γεμάτη ἐξωφρενισμούς καὶ ἀθλιότητες καὶ φρίκη, γεμάτη ἀντινομίες. Ἐνδεικτικὰ θὰ ἀναφέρω μία μόνο: Ἀντὶ τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος, διότι δὲν μπορεῖ νὰ ὀνομασθοῦν εἰρήνη τὰ διαλείμματα τῶν πολέμων. Εἶναι μᾶλλον παρωδία εἰρήνης, πού στήριζεται στὴν ἰσορροπία τοῦ τρόμου. Πεῖνα, ἔπειτα, καὶ δυστυχία μέσα σὲ σωρεία ὑλικῶν ἀγαθῶν. Ἡ δὲ πολυῦμνητη πρόοδος, εἶναι στὴν πραγματικότητα ὀπισθοδρόμησις... μετὴν μονομερῆ καλλιέργεια τοῦ νοῦ εἰς βᾶρος τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἤθους. Τὶς ἐφευρέσεις τοῦ ὁ ἀνθρώπος—τὸ «ἐπιστημονικὸν αὐτὸ θηρίον», ὅπως τὸν ἐχαρακτήρισαν οἱ ἴδιοι οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ φιλοσοφούντες—ἐχρησιμοποίησε γιὰ τὸν ὄλεθρό του, ὥστε σήμερα νὰ στέκεται ἐντροπὸς στὰ ἔργα τῶν χειρῶν του!..Οἱ ἐφευρέσεις τῆς κεφαλῆς του κατὰ τῆς κεφαλῆς του! «Σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν» (ψαλμ. 13,3), ποιοί; «Οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ», οἱ ὁποῖοι—προστίθεται—ἀπόλλοῦνται» (ψαλμ. 72,27). Αὐτὴ εἶναι ἡ τύχη τῶν πολυωνύμων πύργων τῆς Βαβέλ, μετὸς ὁποῖους ὁ ἄφρων ἀνθρώπος προκαλεῖ τὸν Αἰώνιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πτώσι του καὶ συντριβή του προκαλεῖ. Ὁ «φόνος τοῦ Θεοῦ» ἰσοδυναμεῖ με ἀτοκτονία τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου.

Θαυμάζομε καὶ ἡμεῖς τὰ σπουδαῖα καὶ καταπληκτικὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἐπιστήμης καὶ Τεχνικῆς, ἰδιαίτερος τῶν ἡμερῶν αὐτῶν. Δὲν μπορούμε ὅμως νὰ μὴ διαπιστώσουμε μιὰ πραγματικότητα, δηλ. τὶς ὑπερβολές, στὶς ὁποῖες κατήντησεν ὁ ἀνθρώπος τῆς ἀποστασίας στὸν αἰῶνα τοῦτον τοῦ «Ἐπιστημονισμοῦ», προσανατολισμένος, μ' ἓνα τρόπον ἀρρωστημένο, πρὸς τὴν ὕλη καὶ τὴν τεχνικὴ πρόοδο. Θὰ ὑπενθυμίσουμε ἀκόμη καὶ τὴν ἄλλη ἀλήθεια, πού λησμονοῦν ὅσο «φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνησαν», ὅτι δηλ. ἡ Ἐπιστήμη δὲν σώζει, δὲν λυτρώνει. Διότι ἀπλούστατα ἀδυνατεῖ νὰ δώσῃ ὅ,τι δὲν ἔχει. Εἶναι τοῦτο ἔξω ἀπὸ τὶς ἀρμοδιότητές της. Γι' αὐτὸ ἀποτελεῖ μεγάλο σφάλμα ὁ ἠχηρὸς λόγος, ὅτι δῆθεν ἡ «Ἐπιστήμη θὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν θρησκεία». Παρ' ὅτι καὶ ἀν λέγεται, μιὰ σταγὼν πίστεως ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ὄκεανούς γνώσεως. Ὅπως ἐπίσης δὲν εἶναι ὀρθό, ὅτι τάχα ἡ Ἐπιστήμη συγκρούεται μετὴ θρησκεία. Περιορίζομαι νὰ ὑπενθυμίσω, ὅτι οἱ ἀληθινοὶ Ἐπιστήμονες (πού τὸ ἀρχικὸ Ε ἀξίζει νὰ γράφεται με κεφαλαῖο), πνεύματα ρωμαλέα καὶ δημιουργικά, θρησκεύουν καὶ δὲν διστάζουν νὰ τὸ διακηρύξουν. Μόνο στὸ κρανίον μικρῶν καὶ ἐγωϊστικῶν πνευμάτων μπορεῖ νὰ συμβῆ μιὰ τέτοια συγκρούσις. Μόνον ἡμιμαθεῖς καὶ δοκησίσοφοι εἶναι δυνατόν νὰ φλυαροῦν γιὰ δῆθεν ἀσυμφωνία. Εἶναι ἀξιοπρόσεκτα τὰ ἐπίκαιρα λόγια τοῦ σοφοῦ: «Ὁλίγη ἔπιστήμη ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐνῶ πολλὴ ἔπιστήμη ἐπαναφέρει σ' Αὐτόν» (Βάκων).

Β'.

Ναί, ἐπαναφέρει στὸ Θεό! Αὐτὴ τὴν ἐπιστροφή συνιστᾷ, μετὸ μνημειῶδες ἐκεῖνο «μετανοεῖν», ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ Ἀρείου Πάγου. «Ὁ Θεὸς παραγγέλλει πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν». Καὶ σὲ σοφοὺς καὶ σὲ ἀσόφους.

«Ὁπίσω, λοιπὸν, πρὸς τὸν Θεόν»—εἶναι τὸ ἴδιο σύνθημα τῆς δημηγορίας τοῦ Παύλου, διατυπωμένο λακωνικὰ ἀπὸ ἓνα Ἀπόστολο τῆς Ἐπιστήμης (τὸν Μάξ Πλάνκ).

Σκοπῶς ἀντιτάσσω τὴν ἀληθινὴν πιά σοφία τοῦ κόσμου στὴν πραγματικὴ μωρία μερικῶν λεγομένων «σοφῶν», γιὰ τὴν ἐξαγωγή συμπερασμάτων, πού ὑπογραμμίζουν τοῦ θεοῦ «λόγου τὸ ἀσφαλές». Εἶναι ὁ μοναδικὸς δρόμος καὶ τρόπος σωτηρίας, ὅχι μόνο στὴν αἰωνιότητα, ἀλλὰ καὶ στὴ ζωὴ αὐτῇ—τοῦτο μᾶς ἀπασχολεῖ εἰδικώτερα ἐδῶ—καὶ ἐπομένως καὶ εἰρηνεύσεως τοῦ κόσμου μας, δηλ. τῆς εὐτυχίας γιὰ ἄτομα καὶ λαούς.

Ὁ ἀνθρώπος, ἀδελφοί μου, δὲν ζῆ χωρὶς Θεόν! «Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν—ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν» (Πράξ. 17,28). Εἴμεθα πλασμένοι γιὰ κάτι ἀνώτερο. Μέσα μας ὁ καθένας κρύβομε ἓνα σπινθῆρα οὐσίας θεϊκῆς. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ βαθεῖα νοσταλγία καὶ ὁ πόθος ὁ ἀσίγαστος γιὰ τὸ Θεό. Γι' αὐτὸ οἱ ἀνθρώποι τὸν ἀναζητοῦν «εἴ ἄραγε ψηλαφήσειαν αὐτόν καὶ εὐροῖεν» (Πράξ. 17,27). Γιὰ ὅσους, ἐννοεῖται, ζοῦν συνειδητὰ καὶ ὄχι ἀπλῶς γιὰτὶ «ἔχουν βρεθῆ» στὴ ζωὴ... Γιὰ ὅσους δὲν χορταίνου ἀπὸ χῶμα, ἀλλὰ πεινοῦν καὶ διψοῦν γιὰ κάτι οὐσιαστικώτερο καὶ βαθύτερο. Ἡ εὐτυχία δὲν εἶναι ζήτημα θερμίδων καὶ ποσότητος ὕλης. Καὶ ἡ δίψα τῆς ψυχῆς δὲν σβύνει μετὶς ἀπολαύσεις τῆς στιγμῆς. Πολλοί, δυστυχῶς, κάνουν μιὰ φοβερὴ σύγχυσι μεταξὺ εὐτυχίας καὶ εὐημερίας. Ἄλλο εὐημερία καὶ ἄλλο εὐτυχία. Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ τὸ ἓνα χωρὶς τὸ ἄλλο. Ἡ ζωὴ μας λοιπὸν καὶ οἱ πόθοι μας ξεφεύγουν τὰ ὅρια τοῦ παρόντος κόσμου.

Δὲν πρόκειται ὅμως ἐδῶ γιὰ μιὰ ἀναζήτησι διαδιανοητικῆ, σὰν θεωρητικὴ ἀπασχόλησι τοῦ νοῦ, ἀλλὰ κυρίως ἠθικὴ βίωσι τοῦ μυστηρίου τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως, ὅπως μάλιστα ἐνεβάθυνε σ' αὐτὸ ὁ Χριστομύστης Ἀπόστολος, τὸ «μεγαλεῖτερον ἀνάστημα τῆς Χάριτος». Σὰν ἐνδοστροφή—«νὰ γίνωμε ἐσωτερικώτεροι» ἀκούεται ἀπὸ παντοῦ στὶς ἡμέρες μας σὰν σύνθημα—σὰν αὐτοκριτικὴ, συναίσθησις ἐνοχῆς καὶ πίστις στὴν Σταυρικὴ θυσία τοῦ μοναδικοῦ Σωτῆρος καὶ σὰν ριζικὴ μεταβολὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου μετὴν Χάρι, πάντοτε, Ἐκεῖνου, τῆς Σαρκαμένης καὶ Σταυρωμένης Ἀγάπης. Ἔδωκε τὴ μεγάλη Μάχη τοῦ Γολγοθᾶ. Ἀπέθανεν Ἐκεῖνος γιὰ νὰ ζήσωμε ἡμεῖς. Εἶναι ὁ μεγάλος Φίλος τῶν ἀμαρτωλῶν, γεμάτος οἰκτιρητικὸς. Μισεῖ τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλ' ἀγαπᾷ τὸν ἀμαρτωλόν, ὁ ὁποῖος ἀποθέτει στὰ τρυπημένα Του πόδια τὰ βάρη τῆς συνειδήσεώς του.

Εισέρχεται τότε στη σφαίρα τῆς λυτρώσεως. Είναι ἡ μεγάλη δημιουργία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ Μετάνοια! Χωρὶς αὐτὴ θὰ εἶχεν ἀστοχήσει ὁ Χριστιανισμὸς, ὅπως ἔχει λεχθῆ. Γεμίζει τὸ φοβερὸ κενὸ μέσα μας, καταπαύει τὴν ἐνοχίαν, πράγμα ποῦ καμμιὰ ἄλλη δύναμις ἢ φιλοσοφία δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιτύχη. Χαρίζει τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας, τὴν ἀληθινὴ αἰσιοδοξία. Καὶ ἀποβαίνει δημιουργικὴ γιὰ τὴν κατόπιν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἔχει πολλὴν ἱερότητα, ἀδελφοί, ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι μιὰ κλήσις αἰωνίας σημασίας. Ὁ Χριστὸς τῆς ἔχει διανοίξει εὐρυτάτους ὁρίζοντας. Καὶ δὲν ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ τὴν μεταχειρίζεται ὅπως τοῦ ἀρέσει, νὰ τὴν σπαταλᾷ, νὰ τὴν κρατᾷ μακριὰ ἀπὸ τὴν Πηγὴ τῆς καὶ νὰ τὴν βεβηλώνη. Ἡ ζωὴ χωρὶς Χριστὸ δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν θάνατο. Ἐκεῖνος ἐφοδιάζει τὸν ἄνθρωπο μ' ἕνα κώδικα ζωῆς ραβτισμὸν μὲ τὸ αἶμα Του τὸ λυτρωτικόν. Προσθέτει τὴν ἀξία τοῦ «ἀγίου», δίνει βάθος στὴ ζωὴ μας. Ἀποβλέπει, πρὸ παντός, νὰ διαμορφώσῃ χαρακτῆρα, ὥστε νὰ ὑψώνονται σὲ ἀνθρώπους οἱ ἄνθρωποι. Καλλιιεργεῖ τὴν συναίσθησι τῆς εὐθύνης. Μέσα στὴ θρησκεία τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου ἔχομε τὸν ἀληθινὸ ἀνθρωπισμὸν, ἐνῶ μακριὰ τῆς τὸν πλιμβαρβρισμὸν. Εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς: σύνθεσις τοῦ αἰωνίου μὲ τὸ παροδικόν. Δὲν παραπέμπει μόνον στὸν οὐρανόν, στὸ Ἐπέκεινα. Τίποτε τὸ ἀνθρώπινο, τὸ γήινο δὲν εἶναι ξένον πρὸς τὴν θρησκείαν αὐτὴ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης, μὲ τὴν τεραστία κοινωνικὴ σημασία. Ἡ θεώρησις ὅμως τῶν προβλημάτων τῆς πρόσκαιρης ζωῆς γίνεται κάτω ἀπὸ τὸ πρῖσμα τῆς αἰωνιότητος. Αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ συνδυασμὸς ἀποτελεῖ τὸν ἀληθινὸν ρεαλισμὸν. Καὶ ζητεῖ λοιπὸν νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπὸ τὰ ἐρείπια—ύλικά καὶ ψυχικά—ποῦ μᾶς δημιουργεῖ ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 1 ἐχθρὸς τῆς εὐτυχίας μας, ἡ ἁμαρτία. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄρνησις τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἀνυσις, μὲ συνείδησιν τὴν ἀνανέωσι τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου. Ἀποβαίνει ἔτσι ἡ κατ' ἐξοχίαν θρησκεία τῆς προόδου, σὰν ἔνεσις δραστηριότητος καὶ δύναμις ἐκπολιτιστικῆ, πραγματικῆ: τὸ θεμέλιον τοῦ πολιτισμοῦ. Κάθε ἄλλο, παρὰ ὅτιον γιὰ τοὺς λαοὺς. Ἔχει ὁ Χριστιανισμὸς ἀποθέσει τὴ σφραγίδα του στὴν Ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Πρὸ παντός ὅμως εἶναι ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης, ὁ Σαμαρείτης τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι ἡ στροφή στὸ Θεὸ σημαίνει ἀπαραιτήτως καὶ στροφή στὸν ἄνθρωπον. Ἐννοοῦμε βέβαια τὴν γνησίαν θρησκείαν καὶ ὄχι μιὰ τυπολατρεία, στείρα καὶ νοσηρὴ εὐσέβεια ἢ ἀπλὸ συναίσθηματισμὸν. Μιλοῦμε γιὰ τὴν ἐφηρμοσμένη θρησκείαν μὲ συνέπειαν στὴ ζωὴ. Ἡ ἀσυνεπὴς καὶ ἀντινομικὴ ζωὴ τῶν ἀναξίων ὁπαδῶν καὶ ἐκπροσώπων τῆς ἀποτελεῖ προδοσίαν, στίγμα γιὰ τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν, καὶ γίνεται ἀφορμὴ ὥστε νὰ «βλασφημῆται τὸ Ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι» (Ρωμ. 2,24), γιὰ νὰ θυμηθῶ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ Ἀποστόλου, γιὰ ἐκεῖνους μάλιστα ποὺ «κατέχουν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ» (Ρωμ. 1, 18).

Ὁ Παῦλος ὅταν συνιστᾷ ἐπιστροφήν στὴ θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, ἐννοεῖ μιὰ θρησκείαν καὶ εὐσέβειαν γιὰ μᾶς φῶς καὶ ἀλήθειαν, ἀγάπην καὶ καλωσύνην, σὰν καρπὸ μιᾶς ζωντανῆς ἐπαφῆς μὲ τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ὁ ὅποιος εἶναι τὸ «φῶς», ἡ «Ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή».

Καὶ γι' αὐτὸ ἱκανοποιεῖ καὶ σήμερὰ τὰ αἰτήματα καὶ τὴν βαθύτερον νοσταλγίαν τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ προδίδῃ τὴν αἰωνίαν οὐσίαν τῆς Διαπερᾶ τὴν ἐποχὴν μας σὰν πυρὴν ρομφαίαν. «Χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας», εὐρίσκεται ἐπάνω ἀπὸ τὸ χθὲς καὶ τὸ σήμερον. Εἶναι αὐτῆς τῆς Αἰωνιότητος ἡ φωνή. Εἶναι ἡ προσγειωμένη σωστικὴ Ἀλήθεια. Γι' αὐτὸ, μόνον σὰν παραφωνία ἀποκρουστικὴ ἀκούεται κάποτε ἡ φωνὴ μερικῶν δῆθεν «ἀνωτέρων πνευμάτων», ὅτι δῆθεν ἔληξεν ἡ θητεία τοῦ Χριστιανισμοῦ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅχι! Ζεπερασμένη δὲν εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἡ ἀντίληψις ἐκείνων ποῦ «τοιαῦτα φεγγονταί». Ματαιοπονοῦν, μάλιστα, καὶ πρὸς «κέντρα λακτίζουσι» ὅσοι εἴτε μὲ τὴν εἰρωνείαν, εἴτε μὲ τὸ δηλητήριον τῆς συκοφαντίας, εἴτε καὶ μὲ ἄλλα διάφορα ὅπλα ἐπιχειροῦν νὰ πλήξουν τὴν θρησκείαν Του. Πλήττουν ὁμῶς τὴν ψυχὴ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κακοεργοῦν ἐναντίον τῆς. Εἶναι οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητος, διότι ἐπιχειροῦν νὰ τὴν στερήσουν ἀπὸ τὴν μοναδικὴν ἐλπίδα, τῶρα μάλιστα ποῦ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλῃ ἐποχῇ, ἔχει τὴν ἀνάγκη τῆς θρησκείας. Ἡ Χριστιανικὴ κοσμοθεωρία καὶ βιοθεωρία, δοκιμασμένη στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, μπορεῖ μόνον αὐτὴ νὰ σταθῇ καὶ μέσα στὸ σεισμὸν, μέσα στὸ σάλον, ποῦ περνοῦμε, σὰν οὐρανίον τὸ ξο ἐλπίδος γιὰ τὸν ἀνήσυχον κόσμον μας. Ναι, στὸν 20ον αἰῶνα, σ' ἐποχὴν πυραύλων καὶ διαστημοπλοίων, διαπλανητικῶν ταξιδίων μὲ «περιπάτους στὸ διάστημα» ἢ Ἐκκλησίαν τοῦ Παύλου, ἢ πρεσβυγενῆς καὶ σεπτῆς Ὁρθοδοξίας, ποῦ «ὀρθοτομεῖ τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας», καὶ αὐτὴ «μετανοίαν κηρύσσει». «Χριστόν, καὶ τοῦτον Ἐσταυρωμένον» καταγγέλλομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον, διότι πιστεύομεν, ὅτι «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία, οὐδὲ γὰρ ὄνομα ἔστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανόν... ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς», γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὴν διακήρυξιν τοῦ ἄλλου κορυφαίου Ἀποστόλου, Πέτρου, ποῦ τιμᾷ ἐπίσης σήμερον ἡ Ἐκκλησία (Πράξ. 4, 12). Ναι, λείπει ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν κόσμον μας σήμερον, καὶ γι' αὐτὸ ὑπάρχει τὸ χάος. Γι' αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι, ἐκούσιοι δεσμῶται τῆς ὕλης, περιφέρουν ἐπάνω στὸν πλανήτη τὴν πικρὴν τῶν ὑπαρξιν, «ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ». Μόνον ἐκεῖ, κοντὰ στὸ Χριστό, θὰ εὑρουν τὴν ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐπίλυσι τῶν πολλῶν προβλημάτων, τὴν ἐπούλωσι τῶν πληγῶν καὶ τὴν ὑπερνίκησι τῆς σημερινῆς κρίσεως. Γι' αὐτὸ καὶ σήμερον «ὁ Θεός... παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν». Εἶναι ἡ πιὸ ρεαλιστικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος. Ἄς τὸ ποῦμε καθαρὰ καὶ χωρὶς περιστροφῆς στὸν «κο-

ΠΑΥΛΟΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ*

«Εἶπε δὲ Κύριος δι' ὀράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσης, διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ» (Πράξ. ΙΗ' § 9-10).

Σεβασμιώτατε Ἱεράρχα,

Τίμιον Πρεσβυτέριον, Προσφιλεῖς μου Ἀδελφοί,

Τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ συνεχόμενοι¹ καὶ ὑπὸ τῆς Μορφῆς τοῦ Μακαρίου Παύλου θελγόμενοι ἱεράν πάντες ἀνελάβομεν πορείαν, προκειμένου νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν ἱερόν τοῦτον χῶρον, ἔνθα ἡ φωνὴ τοῦ

* Ὁμιλία λεγθεῖσα ἐν τοῖς ἐρεπίλοις τῆς Ἀρχαίας Κορίνθου τῇ 29ῃ Ἰουνίου 1965, κατὰ τὸν ψαλέντα καταναγκιζόν Ἐσπερινόν, εὐλογία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλαβρυτινῶν καὶ Αἰγιαλείας κ.κ. Γεωργίου, Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κορινθίας.

1. Β' Κορ. Ε' § 14.

ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου πρὸ δέκα ἐννέα καὶ πλέον αἰώνων ἠκούσθη καλοῦσα τοὺς ἐν τῇ πόλει οἰκοῦντας εἰς Χριστόν.

Φθάσαντες εἰς τὸν τόπον αὐτὸν διακαιόμεθα τῇ καρδίᾳ ἕνα ἴδωμεν, καὶ διὰ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν, τὴν θεσπεσίαν τοῦ Ἀποστόλου Μορφῆν, ὅστις ἐν μέσῳ ἡμῶν συμπαρίσταται, ἐν πνεύματι, κατὰ τὴν εὐφρόσυνον ταύτην ὥραν, ἐπευλογῶν ἡμᾶς, ἀπευθύνων καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς Κορινθίους χαιρετιστήριον εὐχὴν: «Τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὐσῇ ἐν Κορίνθῳ... χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ»².

Τὸν οὐρανοβάμονα, τὸν Χριστοκῆρυκα, τὸν θεῖον Παῦλον, ἔχοντες («ἐν πνεύματι») ἐν μέσῳ ἡμῶν, ὡς

2. Α' Κορ. Α' § 2-3.

πιῶντα καὶ πεφορτισμένον» ἄνθρωπο τῶν καιρῶν μας. Στὸ φοβερὸ ἀδιέξοδο, ἄλλη διεξοδος σωτηρίας δὲν ὑπάρχει. Μόνον ἡ στροφὴ στὸ Χριστὸ θὰ στρέψῃ τὸ ρεῦμα τῆς Ἱστορίας. Μόνον ἂν προσηγηθῇ εἰρήνη μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, θὰ ἀκολουθήσῃ ὅπωςδὴποτε καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἰρήνη. Καὶ μόνον ἂν ἀναχριστιανισθοῦν οἱ χριστιανοί, θὰ κολοβωθοῦν αἱ ἡμέραι τῶν φοβερῶν δοκιμασιῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Στρέψε τὴν ψυχὴ σου καὶ σὺ, κουρασμένε καὶ βαθεῖα πικραμένε ἄνθρωπε τῆς ἐποχῆς μας, ὅποιος καὶ ἂν εἶσαι, σὺ ποῦ ἀνήκεις στὴ γενεὰ μας τὴν πολυπαθὴ καὶ πολυπείρη, τὴν χωρὶς Θεοῦ καὶ γι' αὐτὸ ὀρφανή. Εἴτε πιστεύεις, εἴτε ἔχεις κλονισμένες τὶς πεποιθήσεις σου. Καὶ μάθε, ὅτι μέσα στὴν ἀγωνία σου Ἐκεῖνος ἀναζητεῖς, ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸ ἐννοῆς, ἢ δὲν τὸ ὁμολογῆς. Πίσω ἀπὸ κάθε ἀγωνία καὶ νοσταλγία, ἀκόμη δὲ καὶ πίσω ἀπὸ κάθε τολμηρὴ ἐπιχείρησι κι' ἐξόρμησι τῆς Ἐπιστήμης, τὸν Θεὸ Πατέρα νοσταλγεῖ ὁ ἄνθρωπος. Ζητεῖ τὴν Πηγὴν τοῦ. Σὰν δεσμώτης αἰετός, ποῦ θέλει νὰ τανύσῃ τὰ φτερά πρὸς τὰ ὕψη... Λάβε λοιπὸν καὶ σὺ σταθερὸ προσανατολισμὸ μέσα στὴ ζωὴ. Σὲ καλεῖ Ἐκεῖνος, ἀπὸ ἀγάπῃ καὶ μόνον, κοντὰ Του, Ἐκεῖνος τὸν Ὅποῖον ἐκήρυξε ἀπὸ τὸν Βράχο τοῦτο, πρὶν ἀπὸ 20 αἰῶνας, ὁ τρισμέγιστος Ἀπόστολος. Σὲ καλεῖ ὁ Χριστός—ἡ Ἐλπίδα τοῦ κόσμου! Ὅχι γιατί ἔχει τὴν ἀνάγκη σου. Σὺ ἔχεις τὴν ἀνάγκη Του. Αὐτὸ ποῦ σοῦ προσφέρει ὁ Χριστός εἶναι ὅ,τι ἀκριβῶς σοῦ χρειάζεται. Κοντὰ Του ἡ σωτηρία ποῦ στὴ γλῶσσα τῆς θρησκείας Του δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ εὐτυχία ἀληθινὴ καὶ ὠλοκληρωμένη, ἀτομικὴ καὶ πανανθρώπινη. Κοντὰ Του θὰ μεταμορφωθῇ ὁ πόνος σου σὲ χαρὰ ἀναφαίρετη. Ἡ ζωὴ σου, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ πόνος, θὰ γίνουν δημιουργικά. Θὰ ἀνακαλύψῃς τὸ νόημα

τῆς ζωῆς, τὸ μυστικὸ τῆς χαρᾶς.

★

Ζοῦμε στὸ ἐπικίνδυνο σταυροδρόμι τῆς Ἱστορίας. Περνοῦμε μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες, τὶς πιὸ μεγάλες ὥρες τῆς ἀνθρωπότητος, γεμάτη τραγικότητα, ἀλλὰ καὶ κοσμογονική. Εὐτυχῶς, στὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος ὑπάρχει ὁ δεῖκτης ὁ ἀλάθηστος, ποῦ καθορίζει τὴν σωστὴ κατεύθυνσι. Καὶ νὰ, ἡ ὥρα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐφθασε. Χάρις σ' αὐτόν, ὁ «Ἄγνωστος Θεός» ἔγινε γνωστός! Ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦτο ἀκριβῶς ἐξεπέμφθη ἕνα διάγγελμα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποῦ ἀποτελεῖ αἵτημα τῶν καιρῶν. Γιὰ νὰ ἀναστηλωθοῦν οἱ ἀξίες καὶ οἱ ἐσωτερικοὶ μας βωμοί, κι' ἔτσι νὰ ὑπερνηκίσωμε τὴν κρίσι τῆς ἐποχῆς, νὰ βοηθήσωμε δηλ. τὸν σύγχρονον ἄνθρωπο. Νὰ μὴ χαθῇ ὁ κόσμος ἀπὸ τὸν ἐνδεχόμενον πυρηνικὸ κατακλυσμὸ.

Ναί, νὰ σώσωμε τὸν Ἄνθρωπο. Πρὸ παντὸς τὸν νέον ἄνθρωπο, τὰ νεῖατα. Εἶναι τεραστία ἡ εὐθύνη μας γι' αὐτά, ποῦ ἀποτελοῦν τὸ Αὔριον. Θὰ θρηνησῇ πικρὰ ἡ ἀνθρωπότης ἐπάνω σὲ ἐρείπια φρικτά, ἐάν, ὁ μὴ γένοιτο, διαπράξῃ τὸ ἐγκλημα κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ της, νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ μένῃ μακριὰ ἀπὸ τὸ Χριστό. Τὸ ἐπαναλαμβάνομε γιὰ νὰ συνειδητοποιηθῇ ἀπ' ὅλους μας: Μόνον ἡ στροφή στὸ Χριστὸ θὰ στρέψῃ τὸ ρεῦμα τῆς Ἱστορίας.

Τὸν ἀντίλαλο τῆς φωνῆς τοῦ μεγάλου Κήρυκος τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸν ἀπέδωσε κάποτε ἀπὸ τὸν ἀπέναντι ἐπιβλητικὸ βράχο τοῦ Παρθενῶνος ἕνας ἀρνητής, (ποῦ ἔχει, γι' αὐτόν ἀκριβῶς τὸν λόγο, σημασία ἡ μαρτυρία του), ὁ Γάλλος Ἑρν. Ρενάν, μετὴν περιφημῆ «Προσευχὴ του ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολι». Μὲ εὐλικρίνεια ἀπηθύνη τὴν ρωμάλια καὶ περικτικὴ φράσι πρὸς τὸν Αἰώνιο: «Ὁ κόσμος θὰ σωθῇ, μόνον ἐάν ἐπανέλθῃ πρὸς Σέ!».

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤ. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

φωτοειδῆ ἀστέρα πρὸς γνῶσιν Χριστοῦ ὀδηγοῦντα, τοῦτον καὶ διδάσκαλον ἡμῶν ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ προβάλλομεν, ἵνα, ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ μνήμῃ Αὐτοῦ τελουμένης λαμπρᾶς καὶ θεοτιμῆτου ταύτης ἐορτῆς, θεσπισθείσης ὑπὸ εὐλαβῶν ἀαιδιμῶν τῆς Κορίνθου Ἰεραρχῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς, ἐκ τοῦ ἀγλαοκάρπου δένδρου τῆς ζωῆς Αὐτοῦ τοὺς εὐχύμους καρποὺς δρέψωμεν, πρὸς ψυχικὴν ἡμῶν τροφοδοσίαν.

Ἰδιαιτέρως καὶ πρὸς κατανόησιν τῆς ζωῆς Αὐτοῦ, εἰς τὴν σύντομον ταύτην ὁμιλίαν θέλει προβληθῆ ἡ Χριστοφόρος τοῦτου ψυχῆ, διδομένης ἀφορμῆς, διὰ τὴν τοιαύτην προβολήν, ἐκ τῆς φωνῆς, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἀπήρθυσεν, εἰς Κόρινθον, πρὸς τὸν «ἀδέσμιον» τῆς ἀγάπης του Παύλου, ὅτε ἐμόχθη ἵνα εἰς Χριστὸν ὀδηγήσῃ ψυχὰς καὶ ἀντεμετώπιζε τῶν Ἰουδαίων τὰ ἐμπόδια, ὁπότε «εἶπεν ὁ Κύριος δι' ὀράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς, διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ»³, ἥτις φωνή, ὡς καὶ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ Αὐτοῦ, μαρτυρεῖ τὴν μόνιμον ἐν τῇ ψυχῇ του παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ προεκρίθη ἡ προβολὴ τῆς Χριστοφόρου τοῦ Ἀποστόλου ψυχῆς, ἵνα ἀποτελέσῃ τὸ θέμα διδασκαλίας ἡμῶν ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, καὶ δι' ἕνα ἐπὶ πλέον λόγον, διότι αὕτη ἀποτελοῦσα τὴν ἰδιαιτάτην ἀλουργίαν τῆς θείας αὐτοῦ προσοπικότητος, ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἄριστον δι' αὐτὸν ἐγκώμιον, συγχρόνως δὲ καὶ τὸ σωτικώτερον δι' ἡμᾶς δίδαγμα.

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ μακαρίου Παύλου! Ἀλλὰ τί ἀσθενῆς γλῶσσα διὰ τὸ πανανθρωπίνης σημασίας θεῖον τοῦτο δῶρημα δύναται νὰ εἴπῃ; Ἀλλ' ἵνα τοῦ Παύλου κατανοήσωμεν τὴν ψυχὴν, ὡς τὴν τιμῶμεν καὶ τὴν θαυμάζομεν, ἀνάγκη προηγουμένως νὰ ἴδωμεν τί ἦτο τοῦ Φαρισαίου Σαύλου ἡ ψυχὴ, προτοῦ τὸ Φῶς τοῦ Χριστοῦ φωτίσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ. Περὶ τούτου μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος εἰς πλείστας τῶν ἐπιστολῶν του. Ἰδιαιτέρως ἅμως ὁ θεὸς Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς, μαθητῆς Παύλου γενόμενος, εἰς τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἦτο ἄγνωστος εἰς τὸν Σαῦλον ὁ Ἰησοῦς ὅτε οὗτος «ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναίρεσει τοῦ Στεφάνου»⁴, πρὸς δὲ «Σαῦλος ἦν ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου»⁵, «ἐλυμαίνετο δὲ τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἀνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν»⁶.

Ἴδου ἡ ψυχὴ τοῦ Σαύλου προτοῦ συλλάβῃ αὐτὸν τὸ ἀγκιστρον τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' «Ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι»⁷, «πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην ἣν ἠγάπησεν»⁸ καὶ τὸν Σαῦλον καὶ τὴν οἰκουμένην, ἠυδόκησε νὰ ἀποκαλύψῃ τῇ ψυχῇ τοῦ διώκτου Ἐαυτὸν, εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ, ἐν μέσῳ λάμψεως θαυμαστῆς, διὰ συστάσεως ἀπλῆς μὲν καὶ συντόμου, ἀλλὰ τόσο ἀποτελεσματικῆς:

«Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν Σὺ διώκεις»⁹. Καὶ ἔκτοτε ὁ διώκτης γίνεται Ἀπόστολος, ὁ κατ' ἐξοχὴν Ἀπόστολος, ἵνα δὲ κατὰ τὸν Ἱ. Χρυσόστομον εἴπω, γίνεται «ὁ ποτε λύκος, νῦν πρόβατον· ὁ ποτε διώκτης, νῦν Εὐαγγελιστῆς· ὁ ποτε ζιζάνιον, νῦν σίτος· ὁ ποτε πειρατῆς καὶ καταποντιστῆς, νῦν κυβερνήτης λαοῦ· ὁ ποτε πορθῶν τὴν ἐκκλησίαν, νῦν πεστυόμενος αὐτὴν· ὁ ποτε τὰς ἀμπέλους ἐκκόπτων, νῦν φυτουργὸς γενόμενος· ὁ ποτε μόλυβδος, νῦν χρυσοὺς γενόμενος»¹⁰. Καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς αὐτὸν δωρεάν, αὐτὴν τὴν εὐεργεσίαν τῆς πρὸς αὐτὸν αὐτοσυστάσεως τοῦ Κυρίου, εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ καὶ τῆς κατ' ἐπανάληψιν διαβεβαιώσεως ὅτι ὁ Κύριος παρέμενε πάντοτε μετ' αὐτοῦ, ὡς συνέβη καὶ ἐν Κορίνθῳ, ὅτε ἐν ὀράματι διεβεβαίωσεν Αὐτὸν «ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ», ἐκτιμᾷ καὶ ἀναγνωρίζει ὁ θεὸς Ἀπόστολος καὶ πυρπολεῖται ἡ ψυχὴ του ἐξ εὐγνωμοσύνης καὶ ἔρωτος πρὸς τὸν Σωτῆρά του μέχρι σημείου νὰ καταστήσῃ τὴν ζωὴν του «ζωὴν Χριστοῦ». Τοῦτο ὁμολογεῖ πρὸς τοὺς Γαλάτας γράφων «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ»¹¹. Καὶ ὅ,τι ἔλεγε, διὰ τοῦ βίου Αὐτοῦ ἐσφράγιζεν. Ἐξῆς μόνον διὰ τὸν Χριστόν. Ὁ Ἱ. Χρυσόστομος διαζωγραφίζων τὴν εὐγνωμοσύνης καὶ ἔρωτος πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν πλήρη ψυχὴν τοῦ Χριστοφόρου Ἀποστόλου γράφει: «ἄρα Χριστοῦ ἦν ἡ Παύλου καρδιά καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου πλᾶξ καὶ βιβλίον τῆς χάριτος»,¹² ἐπεξηγῶν δὲ εἰς ἕτερον τὸ ὁμιλίαν ὁ αὐτὸς «Ἅγιος Πατὴρ σημεῖοι: «Τὸ γὰρ ἀπάντων μείζον εἶχεν ἐν ἑαυτῷ (ὁ Παῦλος) τὸν τοῦ Χριστοῦ ἔρωτα καὶ μετὰ τούτου πάντων ἑαυτὸν μακαριώτερον εἶναι ἐνόμιζε»¹³. Καὶ τὸ ἀποδεικνύει ἐν τῇ πράξει. Ἐργάζεται, μοχθεῖ, ἀποθνήσκει διὰ τὸν Χριστόν καὶ συνεχῶς χαίρει. Τὸ πάσχει διὰ τὸν Χριστόν θεωρεῖ χάρισμα καὶ δωρεάν τοῦ Χριστοῦ¹⁴. Γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους καὶ τὴν πρὸς τὸν Χριστόν ἀγάπην συνιστῶν δὲν ἐδυσκολεύετο οὐδόλως νὰ ἀναφέρῃ διὰ ποίων τρόπων φανερὰ γίνεται ἡ πρὸς τὸν Χριστόν ἀφιέρωσις του. Καὶ γράφει: «Ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις· ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρίς ἐρραβδίσθη, ἅπαξ ἐλιθάσθη, τρίς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἔθνων, κινδύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις· ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι». Καὶ προσθέτει «διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διω-

9. Πράξ. Θ' § 5.

10. Ἱ. Χρυσ., Εἰς Δαυὶδ τὸν Βασιλέα καὶ Παῦλον τὸν Ἀπόστολον.

11. Γαλ. Β' § 20.

12. Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον ἐκ τῶν τοῦ Ἱ. Χρυσόστομου.

13. Ἱ. Χρυσ., Β' ὁμιλ. εἰς τὸν Παῦλον.

14. Φιλ. Α' § 29.

3. Πράξ. ΙΗ' § 9—10.

4. Πράξ. Ζ' § 60.

5. Πράξ. Θ' § 1.

6. Πράξ. Η' § 3.

7. Β' Κορ. Δ' § 6.

8. Ἐφεσ. Β' § 4.

γμοῖς, ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι»¹⁵. Θαυμάζει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος τὰ ὅσα ὁ θεῖος Παῦλος ἐνεφάνισε, διὰ τῆς ζωῆς του, μετὰ τὴν εἰς Χριστὸν προσαγωγὴν του καὶ γράφει: «Διὰ τοῦτο ἐκπλήσσομαι τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, διὰ ταῦτα θαυμάζω τοῦ Παύλου τὴν προθυμίαν, ὅτι τοιαύτην ὑπεδέξατο χάριν, ὅτι τοιοῦτον παρεσκεύασεν ἑαυτόν»¹⁶. Ὡ μακαρία τοῦ Χριστοφόρου Παύλου ψυχῆ, θαυμάζοντες ἀναφωνοῦμεν καὶ ἡμεῖς! Πῶς ἐπαξίως νὰ Σε ὑμνήσωμεν; Πῶς νὰ ἐνοήσωμεν τὴν ψυχὴν Σου τὴν αἰὶ χαίρουσαν, τὴν πάντοτε σκιρτώσαν, τὴν ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ παραδείσου τὴν θείαν εὐφροσύνην ἀπολαμβάνουσαν, ὅταν τὸ σῶμα μάλιστα ὑπὸ τοιοῦτων καὶ τοσοῦτων δεινῶν ἐχειμάζετο; Τοιαύτη ὅμως κατεργάζεται τὴν ψυχὴν ὁ Χριστός· νὰ πάσχη διὰ τὴν ἀγιότητα καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ χαίρη. Καὶ προβάλλει οὕτω, διὰ τῆς ζωῆς του, ὁ θεῖος Παῦλος τὴν θυσίαν, τὴν προσωπικὴν θυσίαν, τὴν θυσίαν τοῦ ἐγὼ καὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ ἐγὼ, ὡς τὴν ἰδιαιτάτην προσφορὰν εἰς τὸν Θεόν, ἐξ ἧς ἀπορρέει ἡ τῆς ψυχῆς θέωσις, διὰ νὰ παύσῃ πλέον ὁ ἄνθρωπος τὴν ψηλάφησιν «εἰ εὐροῖεν τὸν Θεόν», διὰ νὰ εὐρίσκη ἐν ἑαυτῇ ἡ ψυχὴ τὸν Θεόν, καὶ μάλιστα τελοῦσα ὑπὸ τὸν σταυρὸν καὶ τὸν πόνον, διὰ νὰ μάθη νὰ προσεῦχεται καὶ ἐνοῦται μετὰ τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ, διὰ νὰ οὐρανοποιῆται ἡ ψυχὴ. Ἄλλ' ὅταν ἦτο οἶος ἦτο ὁ Σαῦλος, πρὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Δαμασκοῦ, καὶ ἀνεδείχθη οἶος ἀνεδείχθη μετὰ ταῦτα, δικαιούμεθα θαυμάζοντες νὰ εἰπώμεν: «Ὡ! Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου ἐστίν»¹⁷. Καὶ ὄντως «ἔργον τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου ἐστίν» ὁ Παῦλος.

Ἄλλ' ἄς θαυμάσωμεν τὴν Χριστοφόρον τοῦ Ἀποστόλου ψυχὴν, ἐν τῇ ὀλοκληρωμένῃ ἀγάπῃ πρὸς τὰς ψυχὰς πάντων τῶν ἀνθρώπων, Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων, τῆς οἰκουμένης πάσης, τῆς τότε, τῆς ἔκτοτε, τῆς νῦν καὶ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν. Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ κλεψύδρα τοῦ χρόνου, ὡς γίνεται φανερόν, ἀποκλείει τὴν ἔκθεσιν τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἀγώνων του, προκειμένου νὰ ὀδηγήσῃ ψυχὰς εἰς Χριστόν, ἐλάχιστα ἐκ τῆς διακονίας αὐτοῦ ὑπομινησκόμενα θέλουσιν ἀρκούντως πληροφορήσει, τὸ διατὶ εἰργάζετο, τὸ διατὶ ἔτρεχε, τὸ διατὶ ἐμόχθει (ὁ γρηγόρος τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς). Τοιουτοτρόπως εἰς Μίλητον ὁμιλῶν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους «μετεκαλέσατο» ἐξ Ἐφέσου καὶ ἐφιστῶν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ψυχῶν τοῦ ποιμνίου, καὶ αἱ ψυχαι τὸν ἐνδιέφερον πάντοτε, ὑπενθύμιζε: «Τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην νουθετῶν ἕνα ἕκαστον»¹⁸. Διεβεβαίω ἐξ ἄλλου τοὺς Κορινθίους: «ἡ ἐπιστάσις μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν»¹⁹. Καὶ ἡγάπα, ὁ Παῦλος, μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε νὰ πάσχη μετὰ τῶν πασχόντων. «Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πειροῦμαι»²⁰; γράφει πρὸς

τοὺς αὐτοὺς Κορινθίους. Καὶ πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς τὴν αὐτὴν ἀγάπην διεδόλου ὅταν ἔγραφε: «χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν», τονίζων ὅτι «ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου» τῆς θείας ἐπιφανείας εἶναι ἡ ἐνοίκησις τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ. Ἐκ τούτου τοῦ λόγου ἐτόνιζε: «καὶ ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»²¹. Καὶ ἡ εὐρεῖα εἰς ἀγάπην ψυχῆ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Χριστοῦ φανερὰ ἐγένετο ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ὁ Ἰερὸς Χρυσόστομος, ἵνα καὶ πάλιν τὸν Χρυσορρήμονα ἐπικαλεσθῶ, ταῦτα διὰ τὴν ὀλοκληρωμένην ἀγάπην τῆς ψυχῆς του πρὸς τὰς ψυχὰς ἔγραφεν: «Εἶδες ψυχὴν υπερβαίνουσαν πᾶσαν τὴν γῆν; Πάντα ἄνθρωπον προσεδόκησε (ἐπεθύμησε) παραστήσαι (Χριστῷ) καὶ τότε αὐτοῦ μέρος (καὶ ἀπὸ τῆς ἰδικῆς του πλευρᾶς), πάντας παρέστησε. Καὶ γὰρ ὥσπερ τὴν οἰκουμένην ἄπασαν γενήσας αὐτός, οὕτως ἔθορυβεῖτο, οὕτως ἔτρεχε, οὕτω πάντας ἐσπούδαζεν εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν βασιλείαν, θεραπεύων, παρακαλῶν, ὑπισχνούμενος, εὐχόμενος, ἰκετεύων... διὰ παρουσίας, διὰ γραμμάτων, διὰ ρημάτων, διὰ πραγμάτων, διὰ μαθητῶν, δι' ἑαυτοῦ τοὺς πίπτοντας ἀνορθῶν, τοὺς ἐστῶτας στηρίζων, διεγείρων τοὺς χαμαὶ κειμένους, θεραπεύων τοὺς συντετριμμένους, ἀλείφων τοὺς ραθυμοῦντας..., καθάπερ τις στρατηγὸς ἢ ἀριστος ἰατρός, αὐτὸς σκευοφόρος, αὐτὸς ὑπασπιστής, αὐτὸς ὑπερασπιστής, αὐτὸς παραστάτης, αὐτὸς πάντα γινόμενος τῷ στρατοπέδῳ»²². Ναί! «Τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενος, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ»²³. Πρὸς τοὺς Κορινθίους ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἰδίου πόθου διακαίόμενος, ἵνα καὶ αὐτοὶ τῷ Χριστῷ συναρμοσθῶσι, τὸ δεύτερον ἐπιστέλλων ἔγραφεν ὁ θεῖος Ἀπόστολος: «Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέωγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται»²⁴. Καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἐρμηνεύων ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ἔγραφε: «Καθάπερ τὸ θερμαῖνον εὐρύνειν εἴωθεν, οὕτω καὶ τῆς ἀγάπης ἔργον τὸ πλατύνειν ἐστίν... Αὕτη καὶ τὸ στόμα ἀνεπέτασε Παύλου καὶ τὴν καρδίαν ἐπλάτυνεν. Οὐδὲ γὰρ τῷ στόματι μόνον φίλῳ, φησὶν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν συνάδουσαν ἔχω...». Καὶ συνεχίζει: «οὐδὲν γὰρ τῆς Παύλου καρδίας πλατύτερον, ἢ τοὺς πιστοὺς ἄπαντας, καθάπερ ἂν τις ἐρώμενον, οὕτω σφοδρῶς ἡγάπα, οὐ σχιζομένης αὐτοῦ τῆς φιλίας καὶ ἀσθενεστεράς γινομένης, ἀλλ' ὀλοκληροῦ ἐν ἐκάστη μενούσης. Καὶ τί θαυμαστὸν ἐπὶ πιστῶν, ὅπου γε καὶ ἐπὶ τῶν ἀπίστων τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐδέχετο ἡ καρδία Παύλου;»²⁵. Ἄλλὰ πρὸς τί ὁ κόπος διὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας; Ὁ Παῦλος δὲν εἶναι ὁ ὑμνογράφος τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης; Δὲν εἶναι ὁ Παῦλος ὁ ἐν τῷ ἸΓ' κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς του «καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑποδείξας» τὴν πάντα στέγουσαν ἀγάπην, τονίσας (εἰάν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε

15. Β' Κορ. ΙΑ' § 23—27, ΙΒ' § 10.

16. Ἰ. Χρυσ., Β' ὁμιλ. εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον.

17. Ψαλμ. 76.

18. Πράξ. Κ' § 18—31.

19. Β' Κορ. ΙΑ' § 29.

20. Αὐτόθι.

21. Κολ. Α' § 24.

22. Ἰ. Χρυσ., Εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον ὁμιλία Γ'.

23. Α' Κορ. Θ' § 22.

24. Β' Κορ. Στ' § 11.

25. Ἰ. Χρυσ., Ὅμιλ. ΙΓ' εἰς Β' Κορινθ.

ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι;»²⁶. Ὁ θεῖος Παῦλος ἠγάπα, ἵνα ἐν ἐνὶ λόγῳ εἴπωμεν. Ἠγάπα ὡς ὁ Κύριός του, ὁ ἐν αὐτῷ ζῶν, ὁ γενόμενος ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων (κατάρτα). Μιμούμενος τὸν Σωτῆρά του εὐχεται, ὁ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ὑπομείνας, «ὁ ἠγησάμενος τὰ πάντα σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ²⁷, ἀνάθεμα εἶναι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν του»²⁸. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὰς ψυχὰς «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε»²⁹ τὸν φλέγει μέχρι σημείου νὰ δυνάμεθα, ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑπερβολῆς, νὰ λέγωμεν, ὅτι ὀλόκληρος ἡ ζωὴ του, ἀπὸ τῆς εἰς Χριστὸν προσαγωγῆς του μέχρι τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου, ὑπῆρξε μία τεραστία λαμπρὰ συνεχῶς καιομένη, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς ψυχὰς: «Τὰ κατὰ πόλεις δεσμὰ καὶ τὰς θλίψεις του τίς διηγῆσεται»³⁰ χωρὶς πολλὰ ἐξ αὐτῶν νὰ παραλείψῃ; Καὶ οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι καὶ οἱ μόχθοι του εἰς ἐν καὶ μόνον ἀπέβλεπον, ἵνα αἱ ψυχὰι «σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, μετὰ δόξης αἰωνίου»³¹, «ἵνα Χριστῷ προσαγάγῃ τὴν Ἐκκλησίαν»³². Πανανθρώπινη, κατὰ ταῦτα, ἀπεδείχθη ἡ τοῦ θεοῦ Παύλου ψυχὴ. Γενναία, ἀκατάβλητος, «πάντα ἰσχύουσα ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι Χριστῷ»³³, ἐγένετο ἅμα ἀνυπέροβλητος καὶ οὐρανία ἐν τῇ ἐκδηλώσει ἀγάπης πρὸς τὰς ψυχὰς. Καὶ τοιαύτη ἀνεδείχθη διὰ Χριστοῦ. Καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, διὰ νὰ ἀκουσθῇ, τοιαύτη ἀνεδείχθη διὰ Χριστοῦ. Καὶ τοιαύτη ὑπὸ Χριστοῦ ἀναδειχθεῖσα μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ προβάλλομεν αὐτὴν συνεχῶς διὰ νὰ μανθάνουν οἱ ἄνθρωποι τὸ ὅποιον κατεργάζεται τὴν ψυχὴν ὁ Χριστός, τὸ ὅποσον εὐτυχεῖ ἡ ψυχὴ ἐν Χριστῷ, τὸ ὅποσον ἡ Χριστοφόρος ψυχὴ συμβάλλει εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάτην καὶ ἀναμόρφωσιν τοῦ συνόλου. Νὰ τὴν προβάλλῃ δὲ ἡ Ἐκκλησία, οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα των, τὸ σχολεῖον εἰς τοὺς μαθητάς, ἡ ἐν Χριστῷ κοινωνία εἰς τοὺς ἀπίστους. Νὰ τὴν προβάλλουν ἐν εἰκόνι, ἐν ἡ ζωηρὰ ἡ ἐπιγραφή θὰ λέγῃ: «Ἴδετε πάντες ὅποιον κατεργάζεται τὴν ψυχὴν ὁ Χριστός. Ἐδῶ μία χριστοφόρος ψυχὴ. Ἡ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Χριστοφόρος ψυχὴ».

Ἄλλά, ἀδελφοί μου προσφιλεῖς καὶ περιπόθητοι, ἐνῶ τοιαύτη ἐν τῇ μεγαλωσύνῃ Του κατεργάζεται τὴν ψυχὴν ὁ Χριστός, ἰδοὺ ἀσθμαίνων ὁ ἄνθρωπος τοῦ 20οῦ αἰῶνος παραπαλεῖ ἀναζητῶν διὰ μηχανῶν, διὰ τῆς ἐπιστήμης, διὰ τῶν γραμμάτων, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης, τοὺς αἰθέρας διασχίζων, τοὺς ἀστέρας ἐρευνῶν, εἰς τὸ διάστημα περιπατῶν, ἀναζητῶν λέγω τὸ ἀναπαυτήριόν του, ἐπὶ τὴν κατάκτησιν τοῦ ἀγνώστου ἐλπίζων διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς, ἐπὶ τῶν ἰδίων δυνάμεων στηριζόμενος. Τὸ ἠθικὸν τοῦτο ἀσθμα, τὸ ἠθικὸν ἄγχος τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ συνόλου, τοῦ — ὁποῖα εἰρωνεία! — πιστεύοντος

ὅτι ἡ ζωὴ εὐρίσκεται ἐκεῖ, ὅπου ἐν τῇ πράξει ὁ θάνατος βασιλεύει καὶ ὅτι ὑπάρχει ἡ χαρὰ ἐκεῖ, ὅπου ὁ πόνος καὶ ἡ θλίψις κυριαρχοῦν, ἐνῶ μᾶς παρέχουν τὴν πολυτίμον εὐκαιρίαν ἵνα ἀφ' ἐνός μὲν ἐκτιμήσωμεν, διὰ τῆς συγκρίσεως, τὸ ὅποια ἡ ἀπόστασις τῆς χριστοφόρου ψυχῆς καὶ τῆς ψυχῆς τῆς κενῆς Χριστοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς διαπιστώσεως τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ πληρώσῃ μόνος τὸ κενὸν τῆς ψυχῆς του, τὸ ὅποιον πληροῖ μόνον ὁ Θεός, συγχρόνως μᾶς ἐπιβάλλουν, εἰς ὅσους ἐγνωρίσαμεν τὸν Χριστὸν καὶ ἠσθάνθημεν τὰ λυτρωτικὰ ἀποτελέσματα τῆς μετ' Αὐτοῦ κοινωνίας, μᾶς ἐπιβάλλουν λέγω, ὡς καὶ εἰς τὸν θεῖον Παῦλον ἐπέβαλον, νὰ ὑπάρξωμεν οἱ καταγγελεῖς, οἱ ἐν σμικρογραφίᾳ Παῦλοι, πρὸς τοὺς οὕτως ἐν σκότει ψυχικῷ, ἠθικῷ καὶ πνευματικῷ καθημένους ἀδελφούς μας, νὰ ὑπάρξωμεν οἱ καταγγελεῖς τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἀδιανόητον καὶ ἀπαράδεκτον, εἰς τὸν 20ὸν αἰῶνα, τὸν ἀποκαλούμενον αἰῶνα τοῦ φωτός καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐπιστήμης, τῆς γνώσεως καὶ τῆς κατακτήσεως τοῦ διαστήματος, εἶναι ἀπαράδεκτον, ἐπαναλαμβάνω, νὰ ζῇ ὁ ἄνθρωπος ἐγκληματῶν κατὰ τῆς ἠθικῆς καὶ ψυχικῆς του τελειώσεως καὶ κατὰ τῆς τοιαύτης τῶν συνανθρώπων του. Οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἀκοαὶ πολέμων, αἱ σηπόμεναι εἰς τὰ Νοσοκομεῖα καὶ τὰς φυλακὰς ὑπάρξεις, αἱ διαλελυμέναι οἰκογένειαι, ὁ στερούμενος ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν συνάνθρωπὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ κατάπτωσις τέλος τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἐννοίας «ἄνθρωπος», πάντα ταῦτα καὶ ὅσα συνακολουθοῦν αὐτὰ, μᾶς ἐπιβάλλουν ὡς καθῆκον νὰ κύψωμεν πρὸ τοῦ ἐκτάδην κατακειμένου δυστυχοῦς ἀνθρώπου, μὲ μίαν καὶ μόνην ἐπιδιώξιν, νὰ ὑπάρξωμεν οἱ εἰς Χριστὸν χειραγωγοὶ του, πράγμα τοῦ ὁποίου, ἐφ' ὅσον θὰ τὸ ἀντιληφθῇ, μοναδικῶς ἔχει ἀνάγκην καὶ σήμερον ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος. Καλοῦμεθα κατὰ ταῦτα, ὡς Χριστοῦ διάκονοι, νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὴν ἀγωγὴν, τὴν οἰκογένειαν, τὴν κοινωνίαν, εἰς τὰ άτομα καὶ τὸ σύνολον, νὰ ἐμπνεύσωμεν τὸν Χριστὸν ὡς ζῶν, νὰ ἐμφυσήσωμεν παντοῦ «πνοὴν Χριστοῦ», ἀποκαλύπτοντες τὸν ἄγνωστον εἰς τὰς ψυχὰς Χριστόν.

Ἡ Κόρινθος ἐκ τῶν πρώτων πόλεων τῆς γῆς τυχοῦσα τῆς σωστικῆς διδασκαλίας καὶ ἀναμορφώσεως, ὑπὸ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ καὶ νῦν Προστάτου καὶ Πολιούχου τῆς, πρώτη πρέπει καὶ νὰ αἰσθάνεται τὸ καθῆκον τοῦ «εὐαγγελίζεσθαι τὸν Χριστόν». Δικαίως δύναται νὰ καυχᾶται ἡ Κόρινθος δι' ὅσα καὶ ὁ Ἱ. Χρυσόστομος σημειοῖ: «Ἡ Κόρινθος αὕτη τῆς Ἀχαΐας Μητρόπολις ἐστὶ καὶ πνευματικοῦς ἐκόμα χαρίσμασι καὶ μάλα εἰκότως, τῆς γὰρ Παύλου γλώττης πρώτη ἀπήλαυσε καὶ καθάπερ ἄμπελος, ἀρίστου τινός καὶ ἐπιμελοῦς ἀπολαύουσα γεωργοῦ, πολλοῖς μὲν κομᾶ τοῖς φύλλοις, πολλῶ δὲ τῶ καρπῷ βρῖθαι διηνεκῶς»³⁴. Σὺν τῇ καυχῇσι ὅμως πρώτη καὶ εἰς τὸ καθῆκον καλεῖται. Εἰς τὸ καθῆκον τὸ ὅποιον γίνεται ἐπιταγὴ, ἐπιταγὴ Θεοῦ, ἐπιταγὴ τοῦ τῶν Ἐθνῶν Ἀποστόλου, ἐπιταγὴ τῆς ἀσθμαίνουσας κοινωνίας. Ἐπιταγὴ λαμβάνουσα ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἄνευ Χριστοῦ ἄνθρωπος

26. Α' Κορ. ΙΙ' § 1—8.

27. Φιλ. Γ' § 8.

28. Ρωμ. Θ' § 3.

29. Α' Κορ. Η' § 11.

30. Ἐκ τῆς Ἱ. Ἀκολουθίας.

31. Β' Τιμ. Β' § 10.

32. Ἐκ τῆς Ἱ. Ἀκολουθίας.

33. Φιλ. Δ' § 13.

34. Ἱ. Χρυσ., Ἐπιτιμήσις κατὰ τῶν ἀπολειφθέντων.

τείνει να συγκινήσει και οδηγήσει εις απώλειαν και αυτούς τους έλεκτους, τους γνωρίσαντας μὲν τὸν Χριστόν, οἱ ὅποιοι ὅμως μὲ κενὴν τὴν ψυχὴν Χριστοῦ ἐπιχειροῦν νὰ ἐμφανίσουν ὅτι ἀρκεῖ τῷ Χριστῷ ἡ τυπικὴ λατρεία και ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ὑπόθεσις τοῦ ἀτόμου, τὸ ὅποῖον δύναται νὰ μορφοποιῆ ταύτην κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του. Ἐπιταγὴ τοῦ νὰ γίνῃ ὁ Χριστὸς ἡ ζωὴ και τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

Κατὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐπειγούσης ταύτης προσκλήσεως και ἐπιταγῆς πρὸς πλήρωσιν τοῦ ὑπερτάτου και μὴ ἐπιδεχομένου ἀναβολῆν καθήκοντος ὁ θεὸς Παῦλος, θαυμαζόμενος και τιμώμενος, δεικνύει ἐκάστῳ Χριστιανῷ ἀποδέκτη τὴν ὁδόν.

Σεβασμιώτατε,

Δεκαεννέα και πλέον αἰῶνες παρήλθον ἀφ' ἧς ὁ Θεὸς ἐξ ἀπείρου ἐλέους πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐσαρκώθη και ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ «ἵνα πάντας ἐλύσῃ πρὸς ἑαυτόν»³⁵. Δεκαεννέα και πλέον ὡσαύτως αἰῶνες παρήλθον ἀφ' ἧς ἐλυσθῆσα ὑπὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου ἡ ψυχὴ τοῦ μακαρίου Παύλου μετέβαλε τοῦτον εἰς ἀναμορφωτὴν τῆς Οἰκουμένης. Παρὰ ταῦτα περίξ ἡμῶν, ἀλλὰ και ἐνώπιον ἡμῶν πλήθος ψυχῶν ἀγνοοῦσι τὸν Χριστόν και κενὰ Χριστοῦ ἀσθμαίνουν και ἀγωνιοῦν προκειμένου νὰ πληρώσουν ἑαυτάς δι' ἐκείνου τὸ ὅποῖον ἐνῶ τὸ ἀναζητοῦν ἀγνοοῦν. Εἰς τὴν παρούσαν στιγμὴν ἡ φωνὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς τότε Κορινθίους ἀπευθυνθεῖσα, λαμβάνει ἰδιαιτέτην σημασίαν ἀπευθυνομένη ἡδη εἰς τοὺς νῦν Κορινθίους και τοὺς πιστοὺς παντὸς γένους, ἐπιτάσσουσα «Μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς... ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι»³⁶. Καὶ λαμβάνει ἰδιαιτέτην σημασίαν, οὐ μόνον ὡς ἐκ τῆς ἐνεστώσης ἀνάγκης, ἀλλὰ και πρωτίστως διότι ἐνῶ ἀόθερισμὸς πολλὸς οἱ ἐργάται ὀλίγοι»³⁷.

Εὐγνωμονῶ τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα διότι ἐν τῇ πολλῇ στοργῇ και ἀγάπῃ Ὑμῶν πρὸς τὸ ταπεινόν μου πρόσωπον, μὲ προσεκαλέσατε ἵνα ἐπικοινωνήσω μετὰ τῶν τέκνων ἐκείνων, πρὸς οὓς ὁ Οὐράνιος Παῦλος ἐγένετο τοῦ Χριστοῦ καταγγελεὺς και ἀπολαύσω τῆς θείας και ἱερᾶς ταύτης μυσταγωγίας. Ἡ εὐγνωμοσύνη μου ἐπιτείνεται διότι ἠδουκῆσατε νὰ ἀναθέσητε εἰς τὴν ἐμὴν ἀδυναμίαν τὸ ἐγκώμιον τοῦ Δυνατοῦ Παύλου. Σὰς εὐχαριστῶ και ὡς ἐν ἐπιλόγῳ ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ὑπομνήσω και πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς πάντων τῶν κυκλοῦντων τὸν χῶρον τοῦτον ἐπαναφέρω τὸν ἀοράτως συμπαριστάμενον και εὐλογοῦντα ἡμᾶς Ἅγιον Παῦλον, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐκείνου καλοῦμεθα νὰ γίνωμεν μιμηταὶ πρὸς δὲ και συνεχισταὶ τοῦ ἀνυπερβλήτου ἔργου. Νὰ ὑπομνήσω Παῦλον τὸν Χριστόφορον, τὸν γενναῖον, τὸν Δυνατόν, τὸν ἀκατάβλητον, τὸν ταπεινόν, τὸν ὅλως ἀγάπην, τὸν γενόμενον ὑπὲρ Χριστοῦ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, τὸν ἀνύστακτον, τὸν πρᾶον, τὸν εἰρηνικόν, τὸν ἐλεήμονα, τὸν ἀπὸ γῆς Οὐράνιον. Ὑπομιμνήσκων δὲ νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τοὺς ἐπιστήμονας,

πρὸς τοὺς παιδαγωγούς ὡς και εἰς πᾶσαν ψυχὴν και νὰ εἶπω: Ἴδού! Θαυμάσατε τὴν Χριστοφόρον ψυχὴν τοῦ Θεοῦ Παύλου, ἀλλὰ και ἀκούσατε Αὐτοῦ βεβαιούντος «Χριστὸς ἐστὶν ἡ ζωὴ ἡμῶν»³⁸, θαυμάζοντες δὲ και ἀκούοντες ἀναλάβετε πάντες, μετὰ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας, τὴν θείαν πανοπλίαν και ἄς οἰκοδομῶμεν τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν και εἰς τὰς ψυχὰς διὰ τὰς ὁποίας οἰκοδομοὶ καλοῦμεθα θεμέλιον θέτοντες τὸν λίθον τὸν μέγαν «ὃς ἐστὶ Χριστὸς Ἴησοῦς»³⁹ και ὅστις κεῖται «εἰς κεφαλὴν γωνίας τῆς Ἐκκλησίας».

Ἄς ἀναλάβωμεν τὴν πανοπλίαν, τὴν ἐπιταγὴν ἀποδεχόμενοι, ἵνα ὡς πιστοὶ τοῦ Χριστοῦ και εἰς Χριστόν ἀνάδοχοι τῶν ἀγνοούντων Αὐτὸν οδηγήσωμεν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ μόνου Λυτρωτοῦ, ὥστε ἐν χαρᾷ και ἀγαλλιάσει νὰ δυνάμεθα, πρὸς δόξαν Χριστοῦ και ὅλως ἀκαυχῆτως, ὡς ὁ τιμώμενος θεὸς Ἀπόστολος πρὸς τοὺς Κορινθίους, νὰ λέγωμεν πρὸς τὰς ψυχὰς ταύτας: «ἡ σφογὰς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ»⁴⁰.

Οὐράνιε Παῦλε! Ψυχὴ Χριστοφόρε! Ψυχὴ τῆς ἀγάπης! Ψυχὴ τῆς ἀγιότητος!.. Σὲ θαυμάζομεν! Δέον, Σὲ ἱκετεύομεν και Σὲ παρακαλοῦμεν, πρὸς τὸν Ποθητόν Σου, τὸν Κύριον και Σωτῆρα ἡμῶν ὑπὲρ πάσης ψυχῆς Χριστιανῆς και ἀκόμη ὑπὲρ πάσης ψυχῆς ἀγνοούσης τὸ μέγα μυστήριον τὸ ἐκπηγάζον ἐκ τοῦ ζωηροῦτον κρονοῦ τοῦ Γολγοθᾶ!

«Χριστὸς ἐμεγαλόνθη ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ Σου εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου»⁴¹.

Σὲ βλέπομεν και νοεῶς Σὲ αἰσθανόμεθα ἐν μέσῳ ἡμῶν. Βλέπομεν, ἵνα και ἐν τέλει κατὰ τὸν Ἱ. Χρυσόστομον εἶπωμεν, «τὰ μέλη τὰ νῦν ζῶντα, νενεκρωμένα δὲ ὅτε ἔζης, τὰ τοῦ Χριστοῦ μέλη, τὰ ἐνδεδυμένα τὸν Χριστόν, τὸν ναὸν τοῦ Πνεύματος, τὴν οἰκοδομήν τὴν ἁγίαν, τὰ δεδεμένα τῷ Πνεύματι, τὰ καθλωμένα τῷ φόβῳ τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἔχοντα τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ»⁴². Δέον και ἱκέτετε ὑπὲρ ἡμῶν, ὑπὲρ τῶν πιστῶν και ἀπίστων, ὑπὲρ τῆς χειμαζομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὑπὲρ τῶν τὴν οἰκουμένην οἰκούντων και τὸν Χριστόν-Λυτρωτὴν και Σωτῆρα ἀγνοούντων. Δέον και ἱκέτετε ἵνα οἱ πάντες τὸν Χριστόν ζῶμεν και τὸν Χριστόν ἀεὶ ἀναπνέωμεν⁴³. Δέον τέλος ἵνα καταστῶμεν τοιοῦτοι, ὥστε νὰ ἡχῇ συνεχῶς ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν και ταῖς ψυχαῖς πάντων τῶν ἀνθρώπων ἡ γλυκεία φωνὴ ἡ πρὸς Σὲ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐν ὀράματι εἰς Κόρινθον ἀπευθυνθεῖσα «ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ», ἵνα πραγματοποιηταὶ και ἐν ἡμῖν ἐκεῖνο δι' ὃ ἐμόχθησας, δι' ὃ ἔζησας και ἀπέθανες, ἐκεῖνο δι' ὃ και συνεχῶς ἤρχεσο ἵνα «μιμηταὶ Σου γενώμεθα ὡς και Σὺ Χριστοῦ»⁴⁴.

Ἄρχιμ. ΧΡΥΣ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου

38. Κολ. Γ' § 4.

39. Ματθ. ΚΑ' § 42.

40. Α' Κορ. Θ' § 2.

41. Φιλ. Α' § 20.

42. Ἱ. Χρυσ., Ἐγκώριον εἰς τὸν Ἅγ. Ἀπόστ. Παῦλον.

43. Μ. Ἀθανασίου, Ὁ βίος Ἁγ. Ἀντωνίου.

44. Α' Κορ. ΙΑ' § 1.

35. Ἰωάν. ΙΒ' § 32.

36. Β' Κορ. Στ' § 4.

37. Λουκᾶ Γ' § 2.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΙΝΘΟΣ

Β'

Ἐκ καθορισμοῦ τῆς χρονολογίας τῆς ἐλευσεως τοῦ Παύλου εἰς τὴν Κόρινθον οὐδόλως εἶναι δυσχερής. Τὴν κλειδα τῆς χρονολογήσεως δίδει ἡ ἐν Δελφοῖς εὑρεθεῖσα ἐπιγραφή, ἐν τῇ ὁποία ἀναγράφεται ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου πρὸς τὴν πόλιν τῶν Δελφῶν.

Ὡς δηλοῦται ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς, αὕτη ἐγγραφή, ὅτε ὁ Κλαύδιος εἶπεν ἀνακηρυχθῆ, κατόπιν πολεμικῆς τιμῆς ἐπιτυχίας, αὐτοκράτωρ δι' 26ην φορὰν, κατὰ ρωμαϊκὴν συνήθειαν. Γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἀνακήρυξις ἐγένετο μετὰ τῆς 25ης Ἰανουαρίου καὶ τῆς 1ης Αὐγούστου τοῦ 52. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἀναφέρεται ὁ Γαλλίων ὡς ἀνθύπατος Ἀχαΐας. Ἐπειδὴ ἡ ἀνθυπατεία διήρκει ἐν μόνον ἔτος, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Μαΐου, πρέπει ὁ Γαλλίων νὰ ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν τὸν Μάϊον τοῦ 51 ἢ τοῦ 52. Τὸ δεύτερον εἶναι λίαν ἀπίθανον, διότι δυσκόλως ἐπαρκεῖ ὁ χρόνος διὰ νὰ ἔχουν τελεσθῆ τὰ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφερόμενα γεγονότα μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Κλαυδίου. Ἄρα πρέπει νὰ τοποθετήσωμεν τὴν ἐναρξιν τῆς ἀνθυπατείας τοῦ Γαλλίων εἰς τὸν Μάϊον τοῦ 51. Ὄταν ὁ Γαλλίων ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ὁ Παῦλος εὐρίσκει ἐκεῖ ἤδη ἀπὸ 18 μηνῶν περίπου κατὰ τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων. Ἄρα ἀφίχθη εἰς Κόρινθον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 50. (ἰδ. Γ. Ἀ. Γαλίτη, Γαλλίων, ἐν Θ.Η.Ε. IV, σελ. 192-193).

Καθὼς συνάγεται ἐκ τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς, ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ νεοαφιχθέντος πᾶν ἄλλο ἢ καλὴ ἦτο. Εἰς τὰς πόλεις τῆς Βορείου Ἑλλάδος εἶχε δημιουργήσει ἀνθηρὰς ἐκκλησίας, πανταχοῦ ὅμως ἀντεμετώπισε διώξεις. Αἱ διώξεις δὲν ἐπηρέασαν τὸν Παῦλον. Ἀπ' ἐναντίας ἐχαλύβδωσαν τὸν ζῆλόν του. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὅμως ἀντεμετώπισε κάτι χειρότερον: τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν εἰρωνειαν τῶν «σοφῶν». Ἡ θέσις τῶν Ἀθηναίων ἐναντι τοῦ κηρύγματος ἐπικράνη τὸν Παῦλον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐδίδαξεν ὅτι ἡ σοφία τοῦ κόσμου οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἔργον τῆς σοφίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν Κόρινθον ἐφθασεν, ὡς ὁμολογεῖ εἰς τὴν πρώτην του ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Κορινθίους, «ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῶν» (2,3). Ἄλλὰ καὶ μετ' ἐπίγνωσιν τῆς σχέσεως μετὰ τὸν κοσμικὴν σοφίαν καὶ χριστιανικοῦ κηρύγματος: «Κἀγὼ ἔλθων πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ κατ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον (1-2)... καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ. Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν

τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου... ἀλλὰ λαλοῦμεν Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην... ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν... λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδασκατοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδασκατοῖς Πνεύματος Ἁγίου (4,13)... ἡμεῖς δὲ νόϋν Χριστοῦ ἔχομεν» (16).

Παρόμοια λέγει ὀλίγον ἀνωτέρω, δηλῶν, ὅτι εὐαγγελίζεται, «οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῆ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις δύνάμις Θεοῦ ἐστὶ, οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου, ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σώσαι τοὺς πιστευόντας. Ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύνάμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων» (I, 17-25).

Ἡ Κόρινθος δὲν ἦτο ἡ πόλις τῶν σοφῶν ὅπως ἦσαν αἱ Ἀθήναι. Τὸ γνωρίζει αὐτὸ ὁ Παῦλος. Οἱ ἀνθρωποὶ τῆς εἰναι πάσης προελεύσεως. Ὄταν ἐφθάνεν εἰς Ἀθήνας, ἀσφαλῶς θὰ ἐπερίμενε τὴν ἐπιτυχίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς ἄλλας πόλεις καὶ ὀλίγον ἐνωρίτερον εἰς Θεσσαλονίκην. Μάλιστα θὰ ἐσκέπτετο πόσον χρησιμὸν θὰ ἦτο διὰ τὴν ἐκκλησίαν ἡ νέα συγκομιδὴ πιστῶν ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τὸ ὑψηλὸν πνευματικὸν ἐπίπεδον. Θὰ ὠραματίζετο βοηθοὺς πολλοὺς, οἵτινες διὰ τῆς σοφίας τῶν λόγων των θὰ κατέπλησον, θὰ ἐπειθον καὶ θὰ προσεέλκυνον τὰ πλήθη. Ὁ Χριστιανισμὸς θὰ εἰσῆρχετο πλέον εἰς τὴν τάξιν τῶν μορφωμένων, καὶ οὕτω θὰ διεδίδετο τάχιστα καὶ εἰς τὰ ἄλλα στρώματα τῆς κοινωνίας. Αἱ ἐλπίδες τοῦ Παύλου διεψεύστησαν. Ὁ Παῦλος ἠννόησεν. Οὕτω γνωρίζει τώρα εἰς τὴν Κόρινθον, εἰς ποίους θὰ ἀπευθυνθῆ. Καὶ θὰ δυναθῆ νὰ γράψῃ ἀργότερον πρὸς τοὺς Κορινθίους: «Βλέπετε τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα καταισχύνη τοὺς σοφοὺς, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενήμενα ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχῆται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ

ὁμοίως ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ» (Α' Κορ. 1, 26—30).

Μετὰ ταῦτα ψυχικὰς προϋποθέσεις ἐφθάσεν ὁ Παῦλος εἰς Κόρινθον. Οἱ πρῶτοι, μετὰ τῶν ὁποίων ἐγνωρίσθη, ἦσαν τὸ ζεῦγος τῶν ὁμοσθνῶν του σκηνοποιῶν, ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα. Πιθανώτατα ἦσαν ἤδη χριστιανοί, ὅταν ἐγνωρίσθησαν μετὰ τὸν Παῦλον, προσελθόντες εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐν Ρώμῃ. Περὶ τοῦ Ἀκύλα γνωρίζομεν ὅτι κατήγετο ἐκ Πόντου, εἶχε δὲ ἐγκατασταθῆ ἐν Ρώμῃ, ἐνθα πιθανῶς καὶ συνεζεύχθη τὴν Πρίσκιλλαν ἢ Πρίσκαν.

Ἡ δυναμικότης τῆς γυναικὸς αὐτῆς καταφαίνεται ἐκ τῆς μετέπειτα δράσεώς της καὶ τῆς βοήθειάς της εἰς τὸ ἔργον τοῦ Παύλου, ἥτις κατέταξεν αὐτὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν μεγάλων γυναικῶν τῆς ἱστορίας.

Τῷ 49 ἢ 50 μ.Χ. τὸ ζεῦγος ἐγκαταλείπει τὴν αἰωνίαν πόλιν ἰσχυρῶς μετὰ τῶν λοιπῶν Ἰουδαίων, κατόπιν διαταγῆς τοῦ αυτοκράτορος Κλαυδίου, ὅστις προέβη εἰς τὴν ἐνέργειάν του αὐτὴν, ὅπως μᾶς πληροφορορεῖ ὁ Σουετώνιος (Claudius 25), κατόπιν ἀναταραχῆς, γενομένης τῇ ὑποκινήσει Χρήστου τινός. Ὑπὸ τὸν Χρῆστον φαίνεται νὰ ἐνοηθῆται ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» μετὰ τῶν Ἰουδαίων. Τὸ διάταγμα ἀνεκλήθη μετ' ὀλίγον, ἀλλ' ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα δὲν ἐπέστρεψαν, εὐρισκόμενοι ἤδη εἰς Κόρινθον.

Αἱ ἰδιαιτέρως στεναὶ σχέσεις τῶν πρὸς τὸν εὐπαίδευτον Φαρισαῖον Παῦλον καὶ τὸν λόγιον Ἀπολλῶ, τὸν ὁποῖον καὶ κατήχησαν ἀκριβέστερον εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, ἐπιτρέπει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι δὲν ἦσαν ἀγευστοὶ παιδεῖας.

Καὶ οἰκονομικὴν ἄνεσιν φαίνεται ὅτι εἶχον, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ τέχνη τοῦ σκηνοποιῦ εἶχεν ἀναχθῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς ἐπικερδῆ βιομηχανίαν, διότι συνήθως οἱ ταξιδεύοντες ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ὡς ἀπαραίτητον ἐφόδιον τὴν σκηνὴν των. Καὶ ὁ Παῦλος ἐγνωρίζε τὴν τέχνην τοῦ σκηνοποιῦ. Ἐκαστος Φαρισαῖος ὤφειλε παραλλήλως πρὸς τὰς σπουδὰς του νὰ ἐκμανθάνῃ καὶ μίαν τέχνην, ὥστε, ἐὰν δὲν ἔχη ἑτέρους πόρους ζωῆς, νὰ ἀποζῆ ἐξ αὐτῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ νόμου. Ἡ τέχνη τοῦ σκηνοποιῦ, ἣν ἐξέλεξεν ὁ Παῦλος, τοῦ ἐχρειάσθη ὄντως πολλάκις εἰς τὸν πολυκύμαντον βίον του.

Συνήθως ἐξαιρέσει τῶν περιπτώσεων κατὰ τὰς ὁποίας χριστιανικὴ τις κοινότης ἀνελάμβανε νὰ τὸν διατρέφῃ, διὰ νὰ δύναται ἀπερίσπαστος νὰ ἀφοσιῶται νυχθημερὸν ψυχῇ καὶ σώματι εἰς τὸ ἱερόν του ἔργον, ὁ Παῦλος δὲν ἐδέχετο νὰ ἐπιβαρύνῃ οὐδένα, ἀλλ' εἰργάζετο ὡς σκηνοποιός. Οὕτω ἠδύνατο νὰ λέγῃ, δεικνύων τὰς πλήρεις τύλων γεῖρας του: «Ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρετήσαν αἱ χεῖρες αὐταί» (Πράξ. 20, 34).

Ὁ Παῦλος ἐγκατεστάθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρίσκιλλας καὶ συνειργάζετο μετ' αὐτῶν εἰς τὴν τέχνην τοῦ σκηνοποιῦ διὰ νὰ προσπορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἡ κοινότης τῆς τέχνης, τῆς καταγωγῆς, τῆς θρησκείας καὶ ἴσως τῆς παιδείας, συνετέλεσαν ὥστε νὰ συνδεθῆ τὸ ζεῦγος στενωῶς μετὰ τὸν Παῦλον,

τόσον, ὥστε ὅταν μετὰ δεκαοκτάμηνον περίπου ἀνεχώρει ὁ Παῦλος δι' Ἐφεσον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν οἱ δύο συμπατριῶταί του.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλοι δεσμοί, ἰσχυρότεροι, συνέδεσαν τὸν Παῦλον μετὰ τὸ ζεῦγος. Οἱ κοινοὶ ἀγῶνες διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν μεγαλοῦπολιν. Οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ ἤρχισαν, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Παύλου, ἀπὸ τὸ ἐβραϊκὸν στοιχεῖον τῆς πόλεως. Ὁ πρῶτος στόχος ἦτο ἡ συναγωγὴ. Εἰς αὐτὴν εὔρε πιθανῶς ὀλίγους χριστιανούς ἐξ Ἰουδαίων, ἐξορισθέντας ἐκ Ρώμης, ὡς ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα. Εἰς αὐτὴν εὔρεν ἐπίσης ἀρκετοὺς προσηλύτους, ἐθνικοὺς δηλαδή, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀγνάς διαθέσεις, δὲν ἱκανοποιούντο ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὴν ὑλιστικὴν ζωὴν καὶ ἀνεζήτησαν τὴν λύσιν τῶν ψυχικῶν των προβλημάτων ἀπὸ τὴν μονοθεῖαν τὴν ὁποίαν τοὺς προσέφερον ὁ Ἰουδαϊσμός. Οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ἐδέχοντο εἰς τὰς συναγωγὰς, οὐχὶ ὅμως ὡς ἰσότιμα μέλη αὐτῶν. Οἱ πρῶτοι, οἱ ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοί, θὰ ἦσαν οἱ φυσικοὶ σύμμαχοι τοῦ Παύλου. Οἱ δεύτεροι, οἱ προσήλυτοι, ἦσαν κατὰ τεκμήριον ἄνθρωποι μεθρησκευτικῶς ἀνησυχίας, ἄρα μετὰ ὅταν ἀνοιχτὰ νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ πληροφορηθῶν πᾶν τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν σωτηρίαν των. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μεγάλην μάζαν τῶν Ἰουδαίων, τὸ κήρυγμα ἦτο εὐκολώτερον ἢ εἰς τοὺς ἐθνικούς. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον τὰς προσλαμβανούσας παραστάσεις, εἶχον τὴν μονοθεῖαν, εἶχον ἐν θρησκευτικῶν σύστημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐχρειάζετο νὰ συντρίψῃ ὁ Παῦλος, διὰ νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν νέαν διδασκαλίαν. Ἡ ἐβραϊκὴ μονοθεῖα ἦτο τὸ φυτῶριον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐξεκολάφθη ὁ χριστιανισμός. Εὐρίσκετο λοιπὸν τὸ κήρυγμα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἐντὸς γνωρίμου ἐδάφους.

Βεβαίως, τὸ κήρυγμα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἦτο ἰδιότυπον. Βλέπομεν πάντοτε, ὅταν οἱ ἀπόστολοι κηρύττουν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, νὰ χρησιμοποιοῦν διάφορον τρόπον καὶ περιεχόμενον παρὰ ὅταν ὁμιλοῦν πρὸς τοὺς ἐθνικούς. Ἀσφαλῶς, τὸ κέντρον τοῦ κηρύγματος, εἴτε πρὸς τοὺς μὲν εἴτε πρὸς τοὺς δέ, ἦτο τὸ αὐτό, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Διὰ τοὺς Ἰουδαίους ὅμως ἡ ἔννοια Χριστός ἦτο πλήρως κατανοητή. Ὁ Χριστός, ἐβραϊστὶ μεσσίας, εἶχε προκαταγγελθῆ ὑπὸ τῶν προφητῶν, οἵτινες λεπτομερῶς περιέγραψαν αὐτὸν καὶ τὰ κατ' αὐτόν, τὸν βίον του, τὴν σταύρωσιν καὶ τὴν ἀνάστασιν του. Οἱ Ἰουδαῖοι προσεδόκων διακαῶς τὸν μεσσίαν, καὶ τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος ἦτο νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς, τὸ συγκεκριμένον ἱστορικὸν πρόσωπον, τὸ ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ δρᾶσαν, σταυρωθὲν καὶ ἀναστάν, ἦτο ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν προκαταγγελθὲν καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἀναμενόμενος Χριστός. Ὡς ἀπόδειξις προσεφέρετο ἡ συμφωνία τῶν περὶ τὸν Ἰησοῦν γεγονότων πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Γραφῆς προφητευθέντα. Ἐνταῦθα δὲ ἀκριβῶς ἐγκτεται ἡ διαφορὰ τοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους κηρύγματος. Ὁ Ἕλληνας δὲν εἶχεν ἁγίαν Γραφήν. Χρησιμοποιοῖ τὸν ὀρθὸν λόγον πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ὅσων λέγει. Ὁ Ἰουδαῖος, ἀπ' ἐναντίας, στηριζέται τὰ λεγόμενά του ἐπὶ τῆς Γραφῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ δι' αὐτὸν τὸ πλέον ἀκράδαντον ἐπιχείρημα καὶ τὸ ἀπολύτου κύρους, τὸ μόνον

ἀποδεικτικὸν μέσον. Πᾶσα ἀπόδειξις δι' αὐτὸν ἔπρεπε νὰ ἐκπορευῆται ἐκ τῆς ἀγίας Γραφῆς. Ὅθεν πᾶσα ἱεραποστολικὴ προσπάθεια πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὄφειλε νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀγίας Γραφῆς, πρᾶγμα ἀκατανόητον διὰ τοὺς Ἑλληνας. Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ὁ κλασσικὸς λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, εἰ καὶ δὲν στερεῖται ἰχνῶν ἐκ τῆς Π. Διαθήκης — ἐπὶ τέλους καὶ ὁ Παῦλος ἦτο Ἰουδαῖος καὶ δὴ Φαρισαῖος, — ὅμως χρησιμοποιοῦν χωρία ἐκ τῶν ἐθνικῶν σοφῶν καὶ ἀποφεύγει ἐκφράσεις καθαρῶς ἑβραϊκὰς καὶ διδασκαλίαις προσιτὰς μόνον εἰς τὸ ἰουδαϊκὸν πνεῦμα. Μόλις δὲ ἀρχεται ὁμιλῶν περὶ ἀναστάσεως, διακόπτεται ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν, γλευαζόντων διὰ τὸ καινοφανές τῆς διδασκαλίας, παρ' ὅλον ὅτι οὗτοι «εἰς οὐδὲν ἠυκαίρουν ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον» (Πράξ. 17, 21). Διὰ τὸν Ἰουδαῖον, τὸν πιστεύοντα εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, τὸ περὶ ἀναστάσεως κήρυγμα δὲν ἦτο ἀδιανόητον. Ἡ δυσχέρεια δὲν ἔγκειται εἰς τὸ νὰ πεισθῇ ὁ ἀκροατὴς διὰ τοῦ κηρύγματος περὶ τοῦ δυνάτοῦ τῆς ἀναστάσεως νεκροῦ ἐν γένει, ὡς ἐγένετο μετὰ τοὺς ἐθνικούς, ἀλλὰ εἰς τὸ ὅτι συγκεκριμένον τι πρὸς ὅσον, ἐν προκειμένῳ ὁ Ἰησοῦς, ἀνέστη.

Τὴν τοιαύτην διάφορον ψυχολογίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἐγνωρίζον οἱ ἀπόστολοι καὶ δὴ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὡς Ἰουδαῖοι, ζῶντες ἐν κόσμῳ ἐθνικῷ καὶ προσήρμοζον τὸ κήρυγμα αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ ἀκροατηρίου. Οὕτω καὶ ὁ Παῦλος κηρύσσει καὶ συνδιαλεγόμενος ἐν τῇ συναγωγῇ τῆς Κορίνθου, ἀπεδείκνυεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, κατὰ τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων (18, 5), ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Χριστός, ὁ μεσσίας. Τοῦτο ἐγένετο κατὰ πᾶν Σάββατον.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Παῦλος ἐπηρεασμένος ἐκ τῆς ἐκβάσεως τοῦ κηρύγματος εἰς Ἀθήνας, ἦτο ἐπιφυλακτικὸς. Ἡ χειρωνακτικὴ ἐργασία, εἰς τὴν ὁποίαν ἠσχολεῖτο διὰ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀπῆτει πολὺν χρόνον, τὸν ὅποιον θὰ ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ εἰς τὸ κήρυγμα, τὴν συζήτησιν, τὰς ἐπαφάς. Ἡ ἐπιτυχία ἦτο περιορισμένη. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἔρχονται ἐκ Μακεδονίας οἱ βοηθοὶ τοῦ Τιμόθεος, τὸν ὅποιον εἶχεν ἀποστείλει εἰς Μακεδονίαν ὅταν εὕρισκετο ἤδη εἰς Ἀθήνας, καὶ Σίλας ἢ Σιλουανός. Ὁ Παῦλος ἐλαττῶνει τὴν βιοποριστικὴν ἐργασίαν, διότι οἱ συνεργοὶ του κομίζουσι χρήματα ἐκ Μακεδονίας, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλουσι πλούσιοι χριστιανοί, διὰ νὰ ἐλαφρῶσιν τὸν Παῦλον ἀπὸ τὰς βιοτικὰς μερίμνας. Ὁ Παῦλος ρίπτει ὅλας του τὰς δυνάμεις εἰς τὸ κήρυγμα.

Ἐπιφανεῖς Κορίνθιοι προσελκύνονται εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Πρῶτος ὁ Στεφανῆς, μεθ' ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας του. Ἀκολουθοῦν ὁ Φορτουάτος καὶ ὁ Ἀχαϊκός, ἔπειτα ὁ ρωμαῖος προσήλυτος Τίτιος Ἰουστός.

Αἱ ἐπιτυχίαι ὅμως τοῦ Παύλου ἐντείνουσι καὶ τὰς ἀντιδράσεις. Ὁ Παῦλος ἔρχεται εἰς ρῆξιν μετὰ τοὺς ἀντιδρώντας Ἰουδαίους, ἐκτινάσσει τὰ ἱμάτιά του καὶ δηλοῖ πρὸς αὐτούς, ὅτι τοὺς ἐγκαταλείπει καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ στραφῇ πρὸς τοὺς ἐθνικούς. Ὅντως ἐγκα-

ταλείπει εὐθὺς τὴν συγαγωγὴν καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν παρακειμένην οἰκίαν τοῦ Τιτίου Ἰούστου, ἣν μεταβάλλει εἰς κέντρον τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεώς του. Οὕτως ἐπανελήφθη εἰς τὴν Κόρινθον, ὅτι καὶ εἰς ἐτέρας πόλεις, ἔνθα ὁ Παῦλος ἐκήρυξεν: οἱ συμπατριῶται του δὲν ἐδέχθησαν τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας, τὸ ὁποῖον ἐξεκίνησεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν πατρίδα των. Καὶ ὁ Παῦλος ἐστράφη πρὸς τὰ ἔθνη. Παρὰ ταῦτα, τὸ κήρυγμα εἰς τὴν συναγωγὴν δὲν ἔμεινε τελείως ἄκαρπον. Πλὴν τῶν ὀλίγων Ἰουδαίων καὶ προσηλύτων, οἵτινες προσελκύνθησαν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, αὐτὸς ὁ ἀρχισυναγωγὸς Κρίσπος μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη.

Ὁ Παῦλος ἔμεινεν εἰς τὴν Κόρινθον ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος. Ἀπειθύνεται πλέον εἰς τοὺς ἐθνικούς καὶ οἱ καρποὶ τῆς ἐργασίας του εἶναι πλουσιώτατοι. Ἐνισχυθεὶς δι' ὄραματος, κηρύττει πλήρης πίστεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἀψηφῶν τὰς παντοίας ἀντιδράσεις. Πλῆθος Κορινθίων προσέρχεται εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Πλὴν τῶν προαναφερθέντων, ἕτεροι ἐπιφανεῖς Κορίνθιοι βαπτίζονται: ὁ Γάιος, ὁ ταμίης τοῦ δήμου (Ρωμ. 16, 23) Ἐραστος, ὁ Ἰουδαῖος νομικὸς Ζηναῖος, ἡ πλουσία χήρα Χλόη. Ἐκ τῆς μεσαίας τάξεως ὁ μετέπειτα γραμματεὺς τοῦ Παύλου, Τέρτιος, ὁ Κουάρτος καὶ ἄλλοι. Καὶ πλῆθος ἐκ τῆς κατωτέρας τάξεως, τῶν ἀπελευθέρων καὶ τῶν δούλων.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Κορίνθου καθημερινῶς αὐξάνει καὶ κρατύνεται. Τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος τὴν πλημμυρίζουσι. Ὁ Παῦλος τὴν ὀργανώνει, ὥστε νὰ γίνονται «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν» (Α' Κορ. 14, 40). Οἱ Ἰουδαῖοι μηχανεύονται τρόπον νὰ τὴν πλήξουν. Τὴν εὐκαιρίαν ἐνόμισαν ὅτι εὔρον, ὅταν ἀνθύπατος εἰς τὴν Κόρινθον ἐφθάσεν ὁ προαναφερθεὶς Γαλλίων. Οὗτος ἦτο πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ φιλοσόφου Σενέκα, γεννηθεὶς ἐν Κορδοῦν τῆς Ἰσπανίας, περὶ τὸ 3 μ.Χ. Ὁ ἀδελφὸς του τὸν ὑπερηγάπα, τὸν ὠνόμαζε dominus meus, ὁ κύριός μου, καὶ τοῦ ἀφιέρωσε τρία συγγράμματα. Εἰς ἐν τούτων τὸν ὀνομάζει ἄνδρα ἠπιώτατον καὶ εἰρηνικώτατον. Ἦτο εὐγενικός, ἤρεμος, γλυκὺς, εὐφύεστατος καὶ διπλωματικώτατος. Ὅσοι ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν μαζὶ του, ἐγοητεύοντο ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἀκτινοβολίαν τῆς προσωπικότητός του.

Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἐσκέφθησαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ χρησιμοποιήσουν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων των πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ Παύλου. Ὅταν ὅμως ἔστησαν ἐνώπιόν του τὸν Ἀπόστολον, μετὰ τὴν κατηγορίαν, ὅτι διδάσκει παράνομον θρησκείαν, ἠννόησαν, ὅτι ὁ Γαλλίων δὲν ἦτο ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἐχρειάζοντο. Διότι οὗτος ἀμέσως καὶ πρὶν ἢ ἀπολογηθῇ ὁ Παῦλος, ἀπέριψε τὴν κατηγορίαν, θεωρήσας τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἐσωτερικὸν ζήτημα τῶν Ἰουδαίων, τοὺς ὁποίους ἀπέπεμψεν. Ὁ ὄχλος, ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ ἀταράχως παρακολουθοῦντος καὶ μὴ ἐπεμβαίνοντος Γαλλίονος, ἐξέσπασε πλέον εἰς βᾶρος τοῦ νέου ἀρχισυναγωγού, τοῦ Σωσθένους, ὁ ὁποῖος βραδύτερον ἐγένετο καὶ αὐτὸς Χριστιανός.

Μετὰ τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται ἄλλη ἀντίδρασις τῶν Ἰουδαίων. Μικρότεραι προστριβαί

Η Γ' ΦΑΣΙΣ ΤΗΣ Β' ΒΑΤΙΚΑΝΕΙΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ

3. 'Η συνοδική απόφασις περί Οικουμενισμού

'Εν τῇ δημοσίᾳ συνεδρίᾳ τῆς 21.11.1964 τῆς Β' ἐν Βατικανῷ γενικῆς Συνόδου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐνεκρίθη τελικῶς ὑπ' αὐτῆς διὰ ψήφων 2137 κατὰ 10 ἀπορριπτικῶν ἢ περὶ Οἰκουμενισμοῦ ἀπόφασις (ὁμοῦ μετὰ τῆς προηγουμένης περὶ Ἐκκλησίας) καὶ πανηγυρικῶς ὑπὸ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' διεκηρύχθη καὶ ἐδημοσιεύθη ὡς διάταγμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας «Unitatis redinte-

gration»¹. Περί αὐτὸ εἶπεν ἀσχοληθῆ ἡ Σύνοδος καὶ κατὰ τὴν β' φάσιν, καθ' ἣν ἐγένοντο ἱκαναὶ προτάσεις ὑπὸ τῶν συνοδικῶν πρὸς συμπλήρωσιν καὶ βελτιώσιν τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου, αἵτινες καὶ ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς οἰκείας

1. Τὸ αὐθεντικὸν λατινικὸν κείμενον αὐτοῦ (Decretum de Oecumenismo) ἐδημοσιεύθη ἐν : «Acta Apostolicae Sedis» τῆς 30.1.1965, ὡς καὶ λατινιστὶ καὶ γερμανιστὶ ἐν: Die Konzilsdekrete über den Ökumenismus und über die katholischen Orientalischen Kirchen. Lateinisch und

ἀσφαλῶς θὰ ὑπῆρχον. Ὁ Παῦλος ὅμως ἦτο συνηθισμένος εἰς αὐτὰ καὶ δὲν ἤνωχεῖτο. Συνέχιζε τὴν ἐργασίαν του, ἡ ὁποία μάλιστα εἶχεν ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὴν γύρω περιοχὴν, βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς ἀμέσους συνεργάτας του. Εἰς ποῖα συγκεκριμένως μέρη τῆς περιοχῆς ἔδρασε, δὲν μᾶς εἶναι γνωστὸν, πλὴν τοῦ ἐπιπέλου τῶν Κεγχρεῶν, τῆς ἐκκλησίας τῶν ὁποίων σημαῖνον στέλεχος ἀνεδείχθη ἡ διακόνισσα Φοίβη.

Ὀλίγας ἐβδομάδας μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Γαλιλιανος, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 51 ὁ Παῦλος ἀνεχώρησεν εἰς Ἐφεσον, ἀφοῦ εἶχεν διαμείνει δεκαοκτῶ μῆνας εἰς Κόρινθον καὶ εἶχεν ἰδρῦσει μίαν τῶν πολυπληθεστέρων καὶ περιφημότερων ἐκκλησιῶν. Καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ὁ Παῦλος δὲν ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ προβλήματα τῆς ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, ὡς δεικνύουν αἱ πρὸς αὐτὴν σταλεῖσαι 3 τοῦλάχιστον ἐπιστολαί, ἐκ τῶν ὁποίων σώζονται αἱ 2. Ἐξ αὐτῶν γνωρίζομεν, ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐπεκράτησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν φατριαστικαὶ τάσεις, ἀλλὰ καὶ ἠθικὰ παραπτώματα ἐνίων μελῶν αὐτῆς ἐνεφανίσθησαν, ὡς ἀντανάκλασις τῆς εἰς τὴν πόλιν ἐπικρατούσης ἀνηθικότητος καὶ ὡς κατάλοιπα τῆς προτέρας ζωῆς. Ταῦτα φέγει ὁ Παῦλος καὶ ζητεῖ τὴν ριζικὴν θεραπείαν.

Μετὰ 6 καὶ πλέον ἔτη, τὸν χειμῶνα τοῦ 57 ἐπισκέπτεται ὁ Παῦλος ἐκ νέου τὴν Κόρινθον, ὅπου καὶ παραχειμάζει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαῖου. Ἐντεῦθεν γράφει καὶ τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς Ρωμαίους. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐξυφαίνεται συνωμοσία ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ Παύλου, τὴν ὁποίαν πληροφορηθεὶς οὗτος ἀναγκάζεται νὰ τροποποιήσῃ τὸ δρομολογίον του.

Τελευταίαν ἐπαφὴν τοῦ Παύλου μετὰ τὴν Κόρινθον βλέπομεν εἰς τὴν β' ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Τιμόθεον, ὅπου τὸν πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Κορίνθιος Ἐραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ. Ἐκτοτε δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν ἄλλην μαρτυρίαν περὶ τῆς Κορίνθου, ἐν σχέσει πρὸς τὸν Παῦλον. Ἄν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κλημεντος πρὸς Κορινθίους, γραφεῖσαν μετὰ τεσσαρακονταετίαν περίπου, θὰ πρέπει ὠρισμένα ἐκ τῶν τραυτῶν τῆς ἐν Κορίνθῳ ἐκκλησίας τὰ ὁποῖα προεκάλεσαν τὴν συγγραφὴν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, νὰ μὴ εἶχον εἰσέτι ἐξάλειφθῆ, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἡ ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ἐν τῷ συνόλω τῆς νὰ εὑρίσκητο εἰς μεγάλην ἀκμὴν.

Ἄγαπητοὶ ἀκροαταί,

Ἦρχισαμεν τὴν ὁμιλίαν μας μετὰ τὴν Κόρινθον κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Παρηκολουθήσαμεν τὸν Παῦλον φθάνοντα εἰς τὴν πόλιν. Ἐγνωρίσαμεν τὰ τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του. Εἶδομεν τὴν ἐπαφὴν του μετὰ τὴν Κόρινθον μετὰ τὴν πρώτην ἀναχώρησίν του. Ταῦτα πάντα διαδηλοῦν τοῦτο: ὅτι ὁ ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος εἶναι κυρίως ἀπόστολος τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Κορίνθου εἰδικώτερον. Ὅθεν δικαίως ἡ Κόρινθος τὸν τιμᾷ καὶ τὸν γεραίρει ὡς πολιοῦχόν τῆς καὶ δικαίως κάθε Κορίνθιος αἰσθάνεται ἰδιαιτέραν ὑπερηφάνειαν, διότι ὁ μέγας Ἀπόστολος τόσον ἠγάπησεν τὴν πατρίδα του. Ἡ ἰδρυσις τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἐν Κορίνθῳ καὶ ἡ διατήρησις αὐτῆς, ἐν μέσῳ τοιοῦτου περιβάλλοντος εἶναι ἡ σπουδαιότερα μαρτυρία περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς προσωπικότητος τοῦ Παύλου καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ὅπως ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων (W. Stærk, Neutestam. Zeitgeschichte I, Sammlung Göschen 325, Berlin und Leipzig 1920, σελ. 175). Ἡ ἰδρυσις τῆς ἐκκλησίας ἐν Κορίνθῳ καὶ ἡ κραταίωσις αὐτῆς εἶναι ὄντως ἐν θαῦμα, ἐντεταγμένον εἰς τὸ μέγα θαῦμα τῆς ἰδρύσεως καὶ ἐξαπλώσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν μέσῳ τῶσαν ἀντιξοότητων καὶ διαγχιῶν. Καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ ὁμιλεῖ. Ὅμιλεῖ καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Καὶ σήμερον ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία εὑρίσκηται ἐν μέσῳ περιβάλλοντος, ὀλίγον ὑστεροῦντος τοῦ τῆς Κορίνθου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ σήμερον τὴν Ἐκκλησίαν ἀπασχολοῦν τὰ αὐτὰ προβλήματα, ὡς καὶ τότε. Θὰ εὑρεθῆ ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος θὰ στηρίξῃ, θὰ ἐνισχύσῃ, θὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν λύσιν; Ὅχι! Διότι δεύτερος Παῦλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ! Ὁ μόνος, ὁ μέγας, ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος, ἰδρυσεν, ἐστερέωσε, καθωδήγησε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ὅσα ἐδίδαξε καὶ ἔγραψε πρὸς τοὺς Κορινθίους καὶ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας ἔχουν αἰωνίαν ἰσχύν, εἶναι θεόπνευστα, εἶναι ἱκανὰ καὶ σήμερον καὶ πάντοτε νὰ δώσουν λύσεις, νὰ φωτίσουν, νὰ ἀποτελέσουν κανόνα καὶ πηγὴν ζωῆς καὶ νὰ ὀδηγήσουν εἰς τὰ ἀειφεγγῆ ὕψη τῆς ἀρετῆς τὰ άτομα, τὴν Ἐκκλησίαν, κοινωνίαν καὶ τὸν κόσμον ἅπαντα.

(Τέλος)

Γ. Α. ΓΑΛΙΤΗΣ

ἐπιτροπῆς. Ἡ ἀρχική δομὴ καὶ εἶτα ἡ ἐπέξεργασία τοῦ κειμένου τοῦτου ἀσυνίσταται οὐχὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ λεξιλόγιον καὶ τὴν προοπτικήν. Δηλαδή οἱ μέχρι τοῦδε «αἱρετικοὶ» καὶ «σχισματικοὶ» ἀπὸ σήμερον καλοῦνται ἀπλῶς «διϋστάμενοι ἀδελφοί», προαγομένων τῶν θετικῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα κατέχουσιν, ἐνῶ μέχρι πρό τινας ἐνεφανίζοντο μόνον τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα αὐτῶν. Ἡ «ἐν τοῖς μυστηρίοις κοινωνία», δηλαδή ἡ ἀμοιβαία συμμετοχὴ Καθολικῶν καὶ Ὁρθόδοξων εἰς τὰς ἀντιστοιχούς ἱεράς ἀκολουθίας αὐτῶν, δὲν ἀντεμετωπίετο ὑπὸ τοῦ ἀρχετύπου σχεδίου, σήμερον ὅμως εἶναι δεκτὴ, μάλιστα δὲ ἐνθαρρύνεται, ἀκόμη καὶ ὡς πρὸς τὴν λήψιν τῶν μυστηρίων τῆς μετανοίας, τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ τοῦ εὐχέλαιου, ὑπὸ τοὺς ὅρους οἱ ὅποιοι θὰ καθορισθῶσι κατὰ τόπους. Ἡ στροφὴ αὕτη εἶχε θεωρηθῆ παρατόλμος, ὅταν τὸ πρῶτον προστάθῃ ὑπὸ τινων πατέρων πέρυσιν, ἐφέτος ὅμως ὑπερψηφίσθη². Ἀλλὰ τὸ περίεργον καὶ λίαν χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι μετὰ τὰς τροποποιήσεις τῆς Συνόδου «ἐπινέχθησαν ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς» (!), διὰ τοὺς ἤδη γνωστοὺς λόγους (?), 19 μεταβολαί, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς, καίτοι ἐπουσιώδεις, δυσηρέστησαν τοὺς οἰκουμενικοὺς κύκλους, καθολικοὺς καὶ μὴ. Οὕτω π.χ., ἐνῶ τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον εἶχε ψηφισθῆ πρὸ ἐβδομάδος, ἀνέφερεν, ὅτι οἱ μὴ καθολικοὶ χριστιανοὶ εἶναι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, τὸ νέον κείμενον ἀναφέρει, ὅτι οὗτοι κ η ρ ὄ τ τ ο υ

Deutsch. Mit Beiträgen von Erzbischof Lorenz Jaeger, Werner Becker und Eduard Stakemeier. Münster 1965, ὁμοίως γερμανιστὶ ἐν «Herder—Korrespondenz» 49 (1965) 383—390, ἀγγλιστὶ ἐν: «Constitution on Ecumenism, Boston, Mass. (St. Paul Editions) 1965, καὶ γαλλιστὶ ἐν: L' Eglise aux cent visages 16. Les actes du Concile Vatican II. tom. I. Paris 1965, σ. 177—210, καὶ ἐν «Vers l' unité chrétienne», «L'Estin», 17 (1964) 96—104.

2. «Καθολικὴ» 36 (1964) φύλ. 1412, σ. 4. Καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἐσημείωσεν, ὅτι (α) αἰτήσῃ πολυαριθμῶν πατέρων, εἰς τὸ ψηφισθὲν σχέδιον προσετέθη νέα παράγραφος, διὰ τῆς ὁποίας μετρίζονται οἱ κανόνες οἱ διέποντες τὴν «ἐπιμυστηρίους κοινωνίαν», ὡς ἀποκαλεῖται, ἡτοι τὴν δυνατότητα τῆς συμμετοχῆς Καθολικῶν καὶ μὴ εἰς τὴν αὐτὴν ἱεροπραξίαν. Μέχρι πρό τινοσ οἱ κανόνες οὗτοι ἦσαν αὐστηρότατοι, ἀπαγορεύοντες πᾶσαν τοιοῦτον εἶδους συμμετοχὴν, ἀποκλειστικὸς δὲ σκοπὸς τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ἦτο ἡ περιφρούρησις ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ἀδιαφορίας. Ὅμως ἐν τῷ νέῳ σχεδίῳ προτείνονται ἐν προκειμένῳ δύο διατάξεις οὐσιαστικῶς θετικάι, τῶν ὁποίων ἡ ἐφαρμογὴ ἐπαφίεται εἰς τὰς κατὰ τόπους ἐπισκοπικὰς συνόδους (ἐνῶ μέχρι σήμερον μόνον ἡ Ἁγία Ἐδρα εἶχε δικαίωμα παρασχῆς τοιοῦτων προνομίων). Συμφῶνως πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας ἡ συμπροσευχὴ καὶ σὺλλειτουργία καθίστανται νόμιμοι εἰς τὰς ἐξῆς δύο περιπτώσεις: α) Ἐὰν σημαίνουν τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἐνότητος, οὐχὶ δὲ ἐὰν δηλώνουν προῶρας καὶ ἐσφαλμένως, ὅτι ἡ ἐνότης αὕτη ἔχει ἤδη συντελεσθῆ. β) Ἐὰν συνιστοῦν μέσον εὐρύτερας κοινωνίας τῆς θείας χάριτος. Δ.χ. ὅταν κάποιος Ὁρθόδοξος ἢ Καθολικὸς δυσκολεῖται νὰ ἀποταθῆ εἰς ἰδικὸν του λειτουργίον, δύναται — ὑπὸ συνθήκας καθορισθησομένης κατὰ τοὺς τόπους καὶ τὰς περιπτώσεις — νὰ προσφύγῃ εἰς λειτουργίον τῆς ἄλλης παρατάξεως (ἑτερόδοξον θὰ ἔλεγον οἱ συντηρητικώτεροι, σχισματικὸν οἱ συντηρητικώτατοι). Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ κοινωνία αὕτη εἶναι πραγματοποιήσιμος μεταξὺ Καθολικῶν καὶ Ὁρθόδοξων μόνον, οὐχὶ δὲ τῶν Διχαρτηρομένων, διότι οὗτοι δὲν ἀναγνωρίζουν τὰ μυστήρια ὡς ἀγωγὸς θείας χάριτος (ὄντες πράγματι ἑτερόδοξοι)).

σιν ὅτι εἶναι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ. Ὅμοίως κατὰ τὸ πρῶτον κείμενον οὗτοι ε ὄ ρ ἰ σ κ ο υ σ ι τὸν Θεὸν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, ἐνῶ κατὰ τὸ δεύτερον τὸν ἀ ν α ζ ῆ τ ο ὕ σ ι. Τέλος δέ, συμφῶνως μὲν πρὸς τὸ πρῶτον κείμενον αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἔ χ ο υ σ ι ν ἀποστολικὴν προέλευσιν, συμφῶνως δὲ πρὸς τὸ διωρθωμένον, σ ε μ ν ὄ ν ο ν τ α ἰ ὅτι ἔχουσιν ἀποστολικὴν προέλευσιν (!). Αἱ νέαι ἐκφράσεις δὲν ἀρνοῦνται ποσῶς τὰς παλαιάς, ὅμως εἰσάγρυσιν ἐπιφύλαξιν τινα...»³. Καὶ ὅμως ἡ λεγομένη «ἀνωτάτη ἀρχὴ» ὄφειλε νὰ γνωρίζῃ, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι ἔχουσιν πολλὰ περισσοτέρας καὶ οὐσιαστικώτερας «ἐπιφυλάξεις» καὶ κατηγορίας κατὰ τῶν Λατίνων, καὶ ἐπομένως θὰ ἔδει νὰ ἀποφύγῃ νὰ εἶναι τόσον προκλητικὴ, ἂν εἰλικρινῶς ἐπιθυμῆ τὸν διάλογον «ἐπὶ ἴσοις ὅροις». Μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀσχοληθῶμεν ἐνταῦθα περὶ τὰς «ἐπιφυλάξεις» ταύτας καὶ ἄλλας λεπτομερείας τῆς ἐν λόγῳ συνοδικῆς ἀποφάσεως, περιοριζόμεθα νὰ παραπέμψωμεν εἰς ὅσα περὶ αὐτῆς καὶ τοῦ χαρακτηρισθέντος ὑφ' ἡμῶν («Ρωμαιοκεντρικοῦ») Οἰκουμενισμοῦ, ὡς καὶ τοῦ Ὁρθόδοξου τοιαύτου, ἐγράψαμεν εἰσαγωγικῶς ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τῆς μελέτης ἡμῶν ταύτης⁴, ἀρκούμενοι νὰ παραθέσωμεν εὐθὺς κατωτέρω περίληψιν τοῦ συνοδικοῦ κειμένου περὶ Οἰκουμενισμοῦ⁵.

3. «Καθολικὴ» 37 (1964) φύλ. 1417, σ. 4.

4. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμός, τεύχ. I, σ. 97—120.

5. Ὡς ἐκ περισσοῦ σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἀνωτέρω, εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους κανονικῶς ἀπαγορεύεται ἡ «Communicatio in sacris» καὶ γενικῶς ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν λατρείαν τῶν ἑτεροδόξων, τοῦθ' ὅπερ ἐπανελάβε καὶ ἡ ἀπὸ 31.1.1952 ἐγκύκλιος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δι' ἧς συνιστάται ὅπως οἱ μετέχοντες τῶν συνεδρίων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως Ὁρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι, καὶ μάλιστα οἱ κληρικοὶ, «ᾧσιν ὅσῳ τὸ δυνατόν ἐφεκτικοὶ ἐν ταῖς λατρευτικαῖς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων συνάξεσιν, ὡς ἀντικειμέναις πρὸς τοὺς κανόνας καὶ ἀμβλυνοῦσαις τὴν ὁμολογιακὴν εὐθείαν τῶν Ὁρθόδοξων, ἐπιδιώκοντες ἵνα τελῶσιν, εἰ δυνατόν, καθαρῶς ὀρθόδοξους ἀκολουθίας καὶ τελετὰς, πρὸς ἐμφάνισιν οὕτω τῆς αἰγλης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ὁρθόδοξου λατρείας πρὸ τῶν ὁμιμάτων τῶν ἑτεροδόξων». (Παρά Ἰω. Καρμίρη, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1953, Π, σ. 962/3). Ἐξ ἄλλου εἶναι λίαν χαρακτηριστικόν, ὅτι τὸ αὐτὸ ἀπεφάσισαν ἐπ' ἐσχάτων καὶ οἱ Γερμανοὶ ἐπισκοποὶ, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, ὡς πληροφοροεῖ ἡ «Ökumenischer Pressedienst» Nr. 12 τῆς 8.4.1965, σ. 3: «Wie bereits die Evangelische Kirche in Deutschland haben nun auch die katholischen Bischöfe in Deutschland gemeinsame katholisch—evangelische, darüber hinaus aber auch ökumenische Gottesdienste abgelehnt. «Es darf nichts geschehen, was eine nicht vorhandene Kirchengemeinschaft vortäuschen und bei den Gläubigen Verwirrung auslösen könnten, heisst es in einer soeben veröffentlichten Weisung der deutschen Bischöfe, die in Anlehnung an das Ökumenismus—Dekret Stellung nimmt zum gemeinsamen Gebet der Christen verschiedener Konfessionen und zu gemeinsamen gottesdienstlichen Feiern. Gemeinsame gottesdienstliche Feiern mit den Christen der reformatorischen Kirchen sind nach der Weisung der Bischöfe nicht möglich. «Unsere Priester und Laien sollten deshalb unsere evangelischen Mitchristen nicht durch Einladungen zu gemeinsamen gottesdienstlichen Feiern oder zu Agapen in Gewissensbedrängnis bringen». Auch gemeinsame Betstunden sollen nach den Weisungen der Bischöfe nur in ausseregot-

Τὸ συνοδικὸν τοῦτο κείμενον, μετὰ βραχὺ προοίμιον (§ 1), πραγματεύεται, ὡς προείπομεν, ἐν μὲν τῷ α' κεφαλαίῳ «περὶ τῶν καθολικῶν ἀρχῶν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ» (§ § 2—4), ἐν δὲ τῷ β' «περὶ τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Οἰκουμενισμοῦ» (§ § 5—12), καὶ ἐν τῷ γ' «περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς ἀποστολικῆς ἑδρας διίσταμένων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων» (§ § 13—24).

Ἐν τῷ προοίμιῳ τονίζεται, ὅτι ἡ προαγωγή τῆς ἐπανολοκληρώσεως τῆς ἐνώσεως μεταξὺ πάντων τῶν χριστιανῶν εἶναι ἐν ἑκ τῶν κυριωτάτων ἔργων τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου. Διότι, ἐνῶ μία καὶ μοναδικὴ Ἐκκλησία ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅμως πλείονες χριστιανικαὶ κοινότητες διεκδικοῦσιν ἐνάπιον τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀληθῆ κληρονομίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐνῶ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι εἶναι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ὅμως διάφορα φρονοῦσι καὶ διαφόρους ὁδοὺς ἀκολουθοῦσιν, ὡς εἰ «μεμέρισται ὁ Χριστός» (Α' Κορ. 1, 13). Ἄλλ' ἡ τοιαύτη διαίρεσις ἀντίκειται καταφανῶς εἰς τὴν βούλησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποτελεῖ σκάνδαλον διὰ τὸν κόσμον καὶ φέρει βλάβην εἰς τὴν ἀγίαν ὑπόθεσιν τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Ἐπ' ἐσχάτων ὅμως ὁ Κύριος τῶν αἰῶνων, ὁ ἐν σοφίᾳ καὶ ὑπομονῇ παρακολουθῶν τοὺς σκοποὺς τῆς ἐαυτοῦ χάριτος ἐναντι ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν, ἤρχισε νὰ ἐκκέη δαψιλέστερον μεταξὺ τῶν διίσταμένων ἀπ' ἀλλήλων χριστιανῶν φρόνημα μετανοίας καὶ πόθον ἐνώσεως. Ὑπὸ τῆς χάριτος ταύτης παραωμήθησαν πανταχοῦ πλείστοι ἄνθρωποι, καὶ μεταξὺ τῶν κενωρισμένων ἀδελφῶν ἡμῶν συνέστη, διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μία εὐρύτερον ὄσχημα ἐξαπλουμένη κίνησις πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος πάντων τῶν χριστιανῶν. Τῆς ἐνωτικῆς ταύτης κινήσεως, ἣτις καλεῖται «Οἰκουμενικὴ Κι-

tesdienstlichen Räumen—Betsälen, Gemeindegäulen, Pfarrheimen, usw.—stattfinden, «um nicht irrigen Auffassungen Vorschub zu leisten». Sollten besondere Umstände eine andere Regelung nahelegen muss, die Erlaubnis des Bischofs eingeholt werden. Die liturgischen Gewänder dürfen bei derartigen Veranstaltungen nicht getragen werden. «Oekumenische Gottesdienste, wie sie vom Ausland kommend auch in Deutschland gelegentlich nachgeahmt und durch Presse und Fernsehen publik gemacht worden seien, lehnen die Bischöfe ebenfalls ab, «weil dabei die Grenzen zwischen dem erlaubten und erwünschten gemeinsamen Beten und eigentlicher gottesdienstlicher Feier verwischt werden». «Selbstverständlich erlaubt» ist nach der Weisung weiterhin die Teilnahme von Katholiken un evangelischen Amtshandlungen bei Taufen Trauungen, Einweihungen von Kirchen und Beerdigungen. Im Hinblick auf die zahlreichen orthodoxen Gastarbeiter in Deutschland werden die Vorsteher der katholischen Kirche von den Bischöfen gebeten, den orthodoxen Priestern gegebenenfalls die Kirchen zum Gottesdienst nach orthodoxen Ritus zur Verfügung zu stellen. Diejenigen, orthodoxen Gastarbeiter, die an der römisch-katholischen Eucharistiefest teilzunehmen... oder die Sakramente zu empfangen wünschen, sollen «bereitwillig zugelassen werden». Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐπιστώμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν.

νησις», μετέχουσιν ὅσοι λατρεύουσι τὸν Τριαδικὸν Θεὸν καὶ ὁμολογοῦσι τὸν Ἰησοῦν ὡς Κύριον καὶ Σωτῆρα αὐτῶν, καὶ δὴ οὐ μόνον ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς κοινότητες, ἐν αἷς ἤκουσαν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἄς ὀνομάζουσιν ἰδίως Ἐκκλησίας καὶ Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Πάντες δὲ σχεδὸν κατατείνουσιν, εἰ καὶ κατὰ διάφορον τρόπον, πρὸς μίαν ὁρατὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἀληθῶς οἰκουμενικὴν, ἣτις νὰ ἀπευθυνθῆ πρὸς τὸν κόσμον ἅπαντα, ἵνα αὐτὸν ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ οὕτω σῶσῃ αὐτὸν πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ...

Ἐν συνεχείᾳ τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «καὶ καθολικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ», ἀρχεται μὲ τὸ Ἰωάννειον: «ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν Ἰῶν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν εἰς τὸν κόσμον», ἵνα, ἄνθρωπος γινόμενος, ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος σῶσῃ καὶ ἀναγεννήσῃ καὶ «συναγάγῃ εἰς ἓν» (Α' Ἰωάν. 4,9. Κολ. 1,18-20. Ἰωάν. 11,52). Πρὶν ἢ δὲ οὗτος προσφέρῃ ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ σταυροῦ θυσίαν ἁμωμων, προσηχηθῆ πρὸς τὸν Πατέρα ὑπὲρ τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων, «ἵνα πάντες ἐν ὧσι, καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοί, καὶ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσι, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ, ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας» (Ἰωάν. 17, 21), ἔδρυσεν δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ του τὸ θαυμαστὸν μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας, τὸ ὁποῖον σημαίνει καὶ πραγματοποιεῖ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς του τὴν καινὴν ἐντολὴν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης (Ἰωάν. 13, 34) καὶ ὑπεστέθη τὸ Παράκλητον Πνεῦμα (Ἰωάν. 16,7) ἵνα, ὡς κύριον καὶ ζῶποῖόν, μένη μετ' αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

Ὑψωθεὶς δὲ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ Κύριος Ἰησοῦς καὶ δοξασθεὶς, ἐξέγεε τὸ ἐπηγγελμένον Πνεῦμα, δι' οὗ τὸν λαὸν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅς ἐστιν ἡ Ἐκκλησία, εἰς ἐνότητα πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης ἐκάλεσε καὶ συνήγαγε, καθὼς ὁ Ἀπόστολος διδάσκει: «ἐν σώμα καὶ ἐν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· εἰς Κύριον, μία πίστις, ἐν βάπτισμα» (Ἐφεσ. 4,4-5)· «ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε... πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3, 27-28). Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ οἰκοῦν ἐν τοῖς πιστοῖς καὶ ὀδηγοῦν καὶ κυβερνῶν ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνεργεῖ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην κοινωνίαν τῶν πιστῶν καὶ ἐνώνει αὐτοὺς ἐν Χριστῷ τόσο σθενῶς, ὥστε εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ἐνεργεῖ τὰς διαιρέσεις τῶν χαρισμάτων καὶ τῶν διακονιῶν (Α' Κορ. 12, 4-11), πλουτίζον τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ διαφόρων δωρεῶν, «πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4, 12).

Ἴνα δὲ τὴν ἀγίαν ταύτην Ἐκκλησίαν του πανταχοῦ τῆς γῆς μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰῶνων ἐδραιώσῃ, ἐνεπιστεῦθη αὐτὴν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ κολλέγιον τῶν δώδεκα Ἀποστόλων... θέλει δὲ ὅπως διὰ τοῦ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων των ἐπισκόπων, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν διάδοχον τοῦ Πέτρου (!), πιστοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς τελέσεως

των Μυστηρίων και τῆς ἐν ἀγάπῃ διαποιμάνσεως, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπενεργούντος, ὁ λαὸς αὐτοῦ αὐξῆ καὶ τελειοῦ τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐνότητι, διὰ τῆς ὁμολογίας τῆς μιᾶς πίστεως, τῆς κοινῆς τελείσεως τῆς θείας λατρείας καὶ τῆς ἀδελφικῆς ὁμολογίας τῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία, ἡ μοναδικὴ ποίμνη τοῦ Θεοῦ, τὸ ἐπηρμένον ἀσχηματιστὸν εἰς τὰ ἔθνη» (Ἠσ. 11, 10-12), ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης εἰς ὅλοκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, πορεύεται ἐν ἐλπίδι πρὸς τὸ τέλος τῆς οὐρανόθεν πατρίδος. Τοῦτο εἶναι τὸ ἱερόν μυστήριον τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργούντος τὴν ποικίλιαν τῶν χαρισμάτων· οὕτως μυστηρίου ὑψιστον παράδειγμα καὶ ἀρχὴ εἶναι ἡ ἐν τῇ Τριάδι ἐνότης τῶν προσώπων τοῦ ἐνός Θεοῦ, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐν τῇ μιᾷ καὶ μοναδικῇ ταύτῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἤδη ἀπ' ἀρχῆς ἐνεφανίσθησαν σχίσματα (Α' Κορ. 11, 18-19), τὰ ὅποια ὁ Ἀπόστολος βαρύντα φέγει καὶ κατακρίνει (Α' Κορ. 1, 11 ἐξ., 11, 22). Εἰς τοὺς μετέπειτα δὲ αἰῶνας ἐγέναντο μεγαλύτερα διαφωτισμῶν, αἵτινες ἤγαγον εἰς τὸν χωρισμὸν πολλῶν μεγάλων κοινοτήτων ἀπὸ τῆς πλήρους κοινωνίας μετὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ οὐχὶ ἄνευ ὑπαιτιότητος ἀνθρώπων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν (non sine hominum untriusque partis culpa)⁶. "Ὅσοι

6. Παρήγορον εἶναι, ὅτι ὁμολογεῖται νῦν ἐπισημῶς ὑπὸ τῆς λατινικῆς ταύτης Συνόδου, ὅτι τὴν εὐθύνην τοῦ Σχίσματος φέρουσι καὶ οἱ Λατίνοι, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Χερμανίου, ἀναφερόμενος εἰδικῶς εἰς τὸ Σχίσμα τοῦ 1054, ἀδὲν ἐδίστασε νὰ χαρακτηρίσῃ, ὡς ἔπρεπε, παράνομον τὴν ἐνέργειαν τοῦ καρδινάλιου Οὐμβέρτου, ὁ ὁποῖος κατέθεσεν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς Ἁγίας Σοφίας τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Πατριάρχου (Μιχαὴλ Κηρουαρίου), διότι δὲν ἦτο εἰ μὴ ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Πάπα, ὅστις μάλιστα εἶχεν ἀποθάνει πρὸ τριμήνου, ἀδίκως δὲ καὶ ἐντελῶς ἀπ' ἐαυτοῦ ἀπέδωκεν εἰς τοὺς Ἀνατολικούς ἕως τὰς τότε γνωστάς αἱρέσεις, ἐνεκα τῶν ὁποίων κατεδίκασεν ὅλους, ὡς ἀποδεικνύει σήμερον ἡ Ἱστορία. Ἡ δὴλωσις αὐτῆ φανερὴ εὐεργετικῶς μίαν φράσιν, ἡ ὅποια παρεπιπτόντως εἶχεν ἐκφυγεῖ τοῦ ἔρκους τῶν ὀδόντων τοῦ ἀειμνήστου Πάπα Ἰωάννου ΚΓ', εἰπόντος τῇ 27ῃ Ἰανουαρίου 1959 ὅτι καὶ εὐθὺς εἶναι μοιρασμέναι. Ἡ φράσις αὕτη ἐθεωρήθη τότε τὸσον παράτολμος, ὥστε τὴν ἀπεσιώπησαν ὅλοι, πλην ἐνίων ἀκροατῶν, οἱ ὅποιοι ὅμως τὴν ἐπανελάμβανον κρυφίως. Τῷ ὄντι ὁ Ἰωάννης ΚΓ' ἐγνώριζε καλῶς τὴν ἱστορίαν τοῦ Σχίσματος, ἤρμοζε δὲ ὅπως ἡ ὁμολογία αὕτη ἐπαναληφθῆ ἄνευ περιστροφῶν ἐν πληρῇ συνόδῳ ἐνώπιον τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως» («Καθολικὴ» 36 (1964) φύλ. 1412, σελ. 4). Καὶ ἡμεῖς, ὁμολογούντες πρὸς ἐνδεκαετίας ἐπὶ τῇ 900ῃ ἐπετείῳ τοῦ Σχίσματος, ὑπεστηρίζαμεν, ὅτι ἀπὸ Πάπας Λέων Θ' εἶχεν ἐν τῷ μεταξύ ἀποθάνει τὴν 13 Ἀπριλίου 1054, ὁ δὲ παπικὸς θρόνος ἐγένετο τὴν 16 Ἰουλίου 1054, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἠγέρθη εὐλόγως ἀμφισβήτησις ἀπὸ κανονικῆς ἐπόψεως ὡς πρὸς τὴν ἰσχὺν καὶ ἐγκυρότητα τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ καρδινάλιου Οὐμβέρτου, ἄλλων μὲν θεωρούντων αὐτὸν ὡς ἄκυρον, ἄλλων δὲ ὡς ἔγκυρον καὶ ἰσχυρὸν. Διότι εἶναι προφανές, ὅτι, ἀφοῦ ὁ Πάπας εἶχεν ἀποθάνει πλείονας μῆνας πρὶν ἢ ὁ καρδινάλιος Οὐμβέρτος θέσθαι τὴν βούλλαν τοῦ ἀφορισμοῦ ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἠδύνατο (ἡ Ρώμη) νὰ θέσθαι ἀκόμη καὶ τὸ ζήτημα τῆς κανονικῆς ἰσχύος τῆς χειρονομίας του, ὡς φρονεῖ ὁρθῶς καὶ ὁ ἐπιφανὴς σύγχρονος ρωμαιοκαθολικὸς θεολόγος P. Congar (Edition «Prénikon»: 1054—1954. L' Eglise et les Eglises. Neuf siècles de douloureuse séparation entre

ὅμως νῦν γεννῶνται ἐν τοιαύταις κοινότησι καὶ ἐν αὐταῖς διδάσκονται τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, δὲν δύνανται νὰ βαρύνωνται διὰ τοῦ ἀμαρτήματος τῆς διαιρέσεως. Διὸ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία περιβάλλει αὐτοὺς μετ' ἀδελφικῆς τιμῆς καὶ ἀγάπης. Διότι ὅσοι πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστόν καὶ ἔλαβον κανονικὸν βάπτισμα, ἴστανται ἐν τινι, εἰ καὶ οὐχὶ τελείᾳ, κοινωνίᾳ μετὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δηλονότι μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑφίστανται ποικίλαι διαφοραὶ ἐν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ διοικήσει καὶ τῇ δομῇ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιπροσθηδὸν οὐκ ὀλίγα ἐμπόδια εἰς τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, ἔστιν ὅτι δὲ καὶ βαρύτερα, τὴν ὑπερνίκησιν τῶν ὁποίων ἐπιδιώκει ἡ Οἰκουμενικὴ Κλήνησις. Οὐχ ἦττον, δικαιωθέντες ἐκ πίστεως ἐν τῷ βαπτίσματι, συνεσωματώθησαν τῷ Χριστῷ, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως κοσμοῦνται διὰ τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος καὶ κατ' ἀξίαν ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῶν τέκνων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ.

Πρὸς τούτοις δύνανται νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἔξω τῶν ὁρατῶν ὁρίων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας πολλὰ καὶ σπουδαῖα στοιχεῖα ἢ ἀγαθὰ, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία ἐκκοδόμεται καὶ ζῆ, ὡς ὁ γραπτὸς λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ ζωὴ τῆς χάριτος, ἡ πίστις, ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἄλλα ἐσωτερικὰ δῶρα καὶ ὁρατὰ

l' Orient et l' Occident. Etudes et travaux I, σ. 77). Δυστυχῶς ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἀεγρίνασα καὶ ἐμμένουσα ἔκτοτε εἰς τὸν ἀντικανονικὸν καὶ ἀδικαιολόγητον ἀφορισμὸν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Οὐμβέρτου, δὲν ἔκρινεν ὡς ἐπιβεβλημένον αὐτῇ καθῆκον νὰ ἀκυρώσῃ αὐτὸν ἐπισημῶς ἐν γενικῇ Συνόδῳ, ὡς ὀφείλει ἀναμφιβόλως νὰ πράξῃ». (I ω. Καρμύρη, Ἡ διαίρεσις τῆς Χριστιανοσύνης καὶ δυνατότης ἐπανενώσεως αὐτῆς. Ἐπὶ τῇ 900ῃ ἐπετείῳ τοῦ Σχίσματος 1054—1954. Κωνσταντινούπολις 1954, σελ. 14—15. Πρβλ. καὶ Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμὸς I, 119/20). Ἀναμένοντες νῦν νὰ πράξῃ τοῦτο ἡ παρούσα γενικὴ λατινικὴ Σύνοδος κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν δ' περίοδον τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἄλλως θὰ καταστῆσει ποοβληματικὴν τὴν ἐναρξιν καὶ διεξαγωγὴν τοῦ θεολογικοῦ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν διαλόγου ἢ μὴ ἀκύρωσις καὶ ἄρσις τοῦ ἀντικανονικοῦ καὶ ὅλων ἀχαρακτηριστοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Οὐμβέρτου τῆς 16 Ἰουλίου 1054, ὡς καὶ ἡ μὴ προηγουμένη κατάργησις τῆς μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων προσηλυτιστικῆς δρώσης καὶ τελείως ἀπαράδεκτου «καρικατοῦρα» τῆς Οὐνίας, — διότι, ὡς παρεδέχθη καὶ ὁ P. Congar, «l' Unia apparait aux Orthodoxes comme étant la caricature et la contradiction même de l' unité» (ἐνθ. ἀν. σ. 42) —, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως τε ἔθηνεν ἤδη ὡς *conditio sine qua non* καὶ ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις τῆς Ρόδου κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον. Βλεπ. I ω. Καρμύρη, Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμὸς, τευχ. I, σ. 44 ἐξ., τευχ. II, σ. 38 ἐξ. Πρβλ. καὶ ἐπιστολὴν τοῦ καθηγητοῦ Π. Μπρατσιώτου πρὸς τὸ περιοδικὸν «Pax» 22 (1933) No 135, σ. 233-235, ἐν ἣ ἀναφερόμενος εἰς τὴν «πικρὰν πεῖραν ἐκ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος» τῆς μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων προσηλυτιστικῆς δρώσης Οὐνίας, τῆς «χρησιμοποιοῦσης ἐνταῦθα μεθόδους μὴ θεωρούμενας ὡς τιμίας», προσέθεσε: «For this I consider as indispensable conditions for the commencement for the rapprochement movement: 1) The removal from Greece of the Uniates, who far from serving the cause of reunion, on the contrary form the greatest obstacle to it, and 2) The formal and official declaration that there will be no exploitation whatever of our noble efforts, for proselytising purposes, on the part either of your Church or ours».

στοιχεία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἅτινα πάντα, ὅσα ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ προέρχονται καὶ πρὸς αὐτὸν ὀδηγοῦσιν, ἀνήκουσι δικαίως εἰς τὴν μοναδικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης οὐκ ὀλίγα λειτουργικαὶ τελεταὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας τελοῦνται παρὰ τοῖς ἀφ' ἡμῶν κεχωρισμένοις ἀδελφοῖς, αἵτινες κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ ἀναλόγως τῆς καταστάσεως ἐκάστης Ἐκκλησίας ἢ κοινότητος δύνανται ἀναμφιβόλως νὰ γεννήσωσι πραγματικῶς τὴν ζωὴν τῆς χάριτος καὶ δέον νὰ θεωρῶνται ὡς κατάλληλα μέσα διὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς σωτηρίας. Ὡσαύτως αἱ διυστάμεναι αὗται Ἐκκλησίαι καὶ κοινότητες, παρὰ τὰς ἃς ἔχουσι ἐλλείψεις, ὡς πιστεύομεν, δὲν εἶναι ἐσπερημένα σημασίας καὶ βαρύτητος ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς σωτηρίας. Διότι τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἠρόθη νὰ χρησιμοποιῇ αὐτὰς ὡς μέσα τῆς σωτηρίας, ὧν ἡ δύναμις προέρχεται ἐκ τῆς πληρότητος τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας, αἵτινες εἶναι πεπιστευμένα εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα οἱ ἀφ' ἡμῶν κεχωρισμένοι ἀδελφοί, εἴτε μεμονωμένως εἴτε ὡς κοινότητες καὶ Ἐκκλησίαι θεωρούμενοι, δὲν ἀπολαύουσι τῆς ἐνότητος ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ δωρήσῃ πρὸς πάντας ἐκείνους, οὓς ἐν ἐνὶ σώματι καὶ ἐν κοινότητι ζωῆς ἀνεγέννησε καὶ συνεζωοποίησε, καὶ τὴν ὁποίαν ἐνόητα αἱ ἅγιοι Γραφαὶ καὶ ἡ σεβασμία Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ὁμολογοῦσι. Διότι διὰ μόνης τῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι τὸ γενικὸν ἐπικουρικὸν μέσον τῆς σωτηρίας, δύνανται τις νὰ ἀποκτήσῃ τὸ πλήρωμα τῶν μέσων τῆς σωτηρίας. Διότι μόνον εἰς τὸ κολλέγιον τῶν Ἀποστόλων, οὗ προέσταται ὁ Πέτρος, πιστεύομεν, ὅτι ὁ Κύριος ἐνεπιστεύθη πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἵνα συγκροτήσῃσι τὸ ἐν σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ ὀφείλουσι πάντες νὰ ἐνσωματωθῶσι πλήρως, ὅσοι ἀνήκουσιν ἤδη κατὰ τινὰ τρόπον εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ λαὸς οὗτος, διαρκούσης τῆς ἐπιγείου πορείας του, καίτοι ὑπόκειται εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ὅμως αὖξει ἐν Χριστῷ καὶ κατευθύνεται ἠδέως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὰς μυστηριώδεις βουλὰς αὐτοῦ, μέχρις ὅτου φθάσῃ ἐν χαρᾷ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς αἰωνίου δόξης ἐν τῇ ἐπουρανίῳ Ἱερουσαλὴμ. Περιττὸν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων εἶναι ἀπαράδεκτα ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων, καὶ ἄλλως καὶ ὡς προϋποτιθέμενα τὴν αὐτοανακέρυξιν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἰς μόνην καὶ μοναδικὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν, πάσας δὲ τὰς ἄλλας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ὁρθοδόξου, ὡς περιωσάσας μόνον *Vestigia Ecclesiae*!

Ἐπειδὴ λοιπὸν σήμερον εἰς πολλὰς χώρας τῆς γῆς, συνεχίζει ἡ Σύνοδος, ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καταβάλλονταί πολλαὶ προσπάθειαι διὰ προσευχῆς, λόγων καὶ ἔργων, ὅπως φθάσωσιν εἰς τὴν πλήρη ἐκείνην ἑνωσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θέλει, προτρέπεται ἡ ἅγια αὕτη Σύνοδος πάντας τοὺς καθολικοὺς πιστοὺς, ὅπως, ἀναγνωρίζοντες τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, μετέχωσι μετὰ ζήλου τοῦ οἰκουμενικοῦ ἔργου. Ὡς «Οἰκουμενικὴ Κίνησις» νοοῦνται

ἐνέργειαι καὶ πράξεις, αἵτινες, κατὰ τὰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς καιρικὰς συνθήκας, ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐνώσεως τῶν χριστιανῶν, οἵτι εἶναι πρῶτον πᾶσαι αἱ προσπάθειαι πρὸς ἀπόρριψιν λόγων καὶ κρίσεων καὶ πράξεων, αἵτινες δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν κατάστασιν τῶν κεχωρισμένων ἀδελφῶν κατὰ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν, καὶ διὰ τοῦτο καθιστῶσι δυσχερεστέρας τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις μετ' αὐτῶν· περαιτέρω ὁ «διάλογος», ὅστις κατὰ τὰς συναντήσεις χριστιανῶν ἐκ διαφόρων Ἐκκλησιῶν ἢ κοινοτήτων ἐν θρησκευτικῷ πνεύματι διεξάγεται ὑπὸ καλῶς καθηρησμένων εἰδικῶν, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστος ἐρμηνεύει βαθύτερον τὴν διδασκαλίαν τῆς κοινότητός του καὶ παρουσιάζει σαφέστερον τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς. Διὰ τοῦ διαλόγου δηλαδὴ τούτου ἀποκτῶσι πάντες ἀληθεστέραν γνῶσιν τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ζωῆς ἐκατέρας κοινότητος καὶ δικαιοτέραν ἐκτίμησιν αὐτῆς. Ἐντεῦθεν αἱ κοινότητες αὗται προάγονται εἰς ἰσχυροτέραν συνεργασίαν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς ἀπαιτούμενοις ὑπὸ πάσης χριστιανικῆς συνειδήσεως διὰ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ συνέρχονται εἰς κοινὴν προσευχὴν, ὅπου τούτο εἶναι ἐπιτετραμμένον. Τέλος ἐξετάζουσι πάντες τὴν ἐαυτῶν πιστότητα εἰς τὴν βούλησιν τοῦ Χριστοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπιχειροῦσι δραστηρίως τὸ πρέπον ἔργον τῆς ἀνακαινίσεως καὶ μεταρρυθμίσεως.

Ταῦτα πάντα, ὅταν ἐκτελῶνται ὑπὸ τῶν πιστῶν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὴν ἐπίβλυσιν τῶν ποιμένων, μετὰ συνέσεως καὶ ἐπιμονῆς, συμβάλλονται εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας, τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς συνεργασίας, τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος, οὕτως ὥστε βαθυτέρως ὑπερπηδῶνται τὰ ἐπιπροσθούντα εἰς τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν ἐμπόδια καὶ πάντες οἱ χριστιανοὶ τελοῦσιν ὁμοῦ μίαν Εὐχαριστίαν καὶ συνέρχονται εἰς τὴν ἐνότητα ἐκείνην τῆς μιᾶς καὶ μοναδικῆς Ἐκκλησίας, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἐδώρησεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, καὶ ἥτις ἐνόητος πιστεύομεν ὅτι ὑφίσταται ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ὁσημέραι θὰ αὖξάνῃ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Εὐδὴλον δ' ὅτι τὸ ἔργον τῆς προπαρασκευῆς καὶ συνδιαλλαγῆς τοιούτων ἀτόμων, ἐπιθυμούντων τὴν πλήρη καθολικὴν κοινωνίαν, διακρίνεται κατὰ φύσιν τοῦ οἰκουμενικοῦ ἔργου. Οὐδεμία ὅμως ἀντίθεσις ὑφίσταται μεταξύ αὐτῶν, διότι ἀμφοτέρα προέρχονται ἐκ τῆς θαυμαστῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ.

Οἱ πιστοὶ Καθολικοὶ ὀφείλουσιν ἀναμφιβόλως ἐν τῇ οἰκουμενικῇ δράσει των νὰ μεριμνῶσι περὶ τῶν κεχωρισμένων ἀδελφῶν, προσευχόμενοι ὑπὲρ αὐτῶν, συνδιαλεγόμενοι μετ' αὐτῶν περὶ ἐκκλησιαστικῶν υποθέσεων καὶ ποιούντες τὰ πρῶτα βήματα πρὸς αὐτούς. Πρώτιστα πάντων ὅμως ὀφείλουσι νὰ ἐξετάζωσιν εἰλικρινῶς καὶ ἐπιμελῶς τὰ ἐν τῇ ἰδίᾳ καθολικῇ οἰκογενεῖᾳ γρήζοντα ἀνακαινίσεως καὶ διευθετήσεως, ἵνα ἡ ζωὴ αὐτῶν μαρτυρῇ πιστότερον καὶ καθαρότερον περὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν καθιδρυμάτων, τῶν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθέντων αὐτοῖς. Καίτοι δηλαδὴ ἡ Καθο-

λική 'Εκκλησία κατέχει πᾶσαν τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν καὶ πάντα τὰ μέσα τῆς χάριτος, ἐν τούτοις τὰ μέλη αὐτῆς δὲν ζῶσι μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ζέσεως, οὕτως ὥστε ἡ ὄψις τῆς 'Εκκλησίας λάμπει ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ἀφ' ἡμῶν κεχωρισμένους ἀδελφούς καὶ εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον, οὕτω δὲ ἐπιβραδύνεται ἡ ἐξάπλωσις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὀφείλουσι πάντες οἱ Καθολικοὶ νὰ κατατείνωσι πρὸς τὴν χριστιανικὴν τελειότητα. (1ακ. 1,4. Ρωμ. 12, 1-2), καὶ ἀναλόγως τῆς ἐκάστοτε θέσεως αὐτῶν, νὰ προσπαθῶσιν, ὅπως ἡ 'Εκκλησία, ἥτις τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι αὐτῆς περιφέρει (Β' Κορ, 4, 10. Φιλ. 2,5-8), ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καθαίρεται καὶ ἀνανεοῦται, ἕως οὗ ὁ Χριστὸς «παραστήσει αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα» ('Εφεσ. 6, 27). Πάντες ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ ὀφείλουσι νὰ διαφυλάττωσι τὴν ἐνότητα μὲν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, ἀναλόγως τοῦ ἔργου ἐκάστου ἐν ταῖς ποικίλαις μορφαῖς τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐταξίας, τὴν ἀπαιτουμένην ἐλευθερίαν δὲ ἐν ταῖς λειτουργικαῖς διαφοραῖς τῆς λατρείας καὶ τῇ θεολογικῇ ἐπεξεργασίᾳ τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, καὶ τέλος ἐν πᾶσι νὰ ἀσκῶσι τὴν ἀγάπην.

'Εξ ἄλλου εἶναι ἀναγκαῖον, ὅπως οἱ Καθολικοὶ μετὰ χαρᾶς ἀναγνωρίζωσι καὶ ἐκτιμῶσι τὰ ἀληθῶς χριστιανικὰ ἀγαθὰ, τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς κοινῆς κληρονομίας καὶ ὑπάρχοντα παρὰ τοῖς ἀφ' ἡμῶν κεχωρισμένοις ἀδελφοῖς. Δίκαιον καὶ σωτηριῶδες εἶναι νὰ ἀναγνωρίζωμεν τὸν πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀρετῶν ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἄλλων, οἵτινες παρέχουσι μαρτυρίαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἐνίοτε καὶ μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος τοῦ αἵματος. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι πάντοτε θαυμαστός ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Οὐδὲ πρέπει νὰ παροραῖται, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν κεχωρισμένων ἀδελφῶν, δύναται νὰ συνεισφέρῃ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἡμῶν οἰκοδομήν. Διότι πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀληθῶς χριστιανικόν, οὐδέποτε ἀντιτίθεται εἰς τὰ γνήσια ἀγαθὰ τῆς πίστεως, ἀλλὰ δύναται πάντοτε νὰ συμβάλλῃ, ὥστε νὰ ἐννοῆται τελειότερον τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς 'Εκκλησίας. Ἄλλ' ἀκριβῶς αἱ διακρίσεις τῶν χριστιανῶν ἀποτελοῦσι διὰ τὴν 'Εκκλησίαν ἐμπόδιον, ὅπως τὴν ἐν αὐτῇ ἰδίαν πληρότητα τῆς καθολικότητος καταστήσῃ ἐνεργὸν καὶ ἐν ἐκείνοις τοῖς υἱοῖς, οἵτινες ἀνήκουσι μὲν εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἀλλ' εἶναι κεχωρισμένοι ἀπὸ τῆς πλήρους κοινωνίας μετ' αὐτῆς. Ἀκόμη καὶ δι' αὐτὴν τὴν 'Εκκλησίαν καθίσταται δυσχερέστερον νὰ ἐκφράσῃ τὴν πληρότητα τῆς καθολικότητος ἀπὸ πάσης ἐπόψεως ἐν αὐτῇ τῇ πραγματικότητι τῆς ζωῆς. Ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος μετὰ χαρᾶς παρατηρεῖ, ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῶν Καθολικῶν πιστῶν εἰς τὸ οἰκουμενικὸν ἔργον αὐξάνει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ συνιστᾷ αὐτὴν εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἐπισκόπους, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως αὕτη ἐπιμελῶς προάγεται καὶ συνετῶς κατευθύνεται ὑπ' αὐτῶν.

Τὸ δεύτερον κεφάλαιον, ἐπιγραφόμενον «ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ», ἀριθμηθεὶ τὰ

μέσα αὐτῆς, χαρακτηρίζον ὡς τοιαῦτα: α) τὴν ἐσωτερικὴν ἀνακαινίσιν τῆς 'Εκκλησίας, ἥτις ὡς ἐπίγειον καὶ ἀνθρώπινον καθίδρυμα ὑπόκειται εἰς διαρκῆ ἀνακαινίσιν καὶ μεταρρυθμίσιν καὶ προσαρμογῆν, ὡς ἐν τῇ βιβλικῇ καὶ λειτουργικῇ κινήσει, τῷ κηρύγματι τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ τῇ κατηχήσει, τῇ ἱεραποστολῇ τῶν λαϊκῶν, τῇ πνευματικότητι τοῦ γάμου, τῇ διδασκαλίᾳ καὶ δράσει τῆς 'Εκκλησίας ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ πεδίου κτλ. β) τὴν μεταστροφὴν καὶ μετάνοιαν τῆς καρδίας τῶν πιστῶν καὶ ἰδίως τῶν κληρικῶν, περὶ ἧς ἡ Σύνοδος γράφει: «ἐν ταπεινώσει ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν κεχωρισμένων ἀδελφῶν συγχώρησιν καὶ συγχωροῦμεν τοὺς πταίσαντας εἰς ἡμᾶς» γ) τὴν ἰδιωτικὴν καὶ δημοσίαν προσευχὴν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῶν χριστιανῶν, χαρακτηριζομένην ὡς ψυχὴν τῆς ὅλης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ ὡς πνευματικὸν Οἰκουμενισμόν, διὸ καὶ ἐπιτρέπονται αἱ ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως συμπροσευχαὶ Καθολικῶν καὶ μὴ Καθολικῶν χριστιανῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ *communicatio in sacris*, πλὴν τῶν ἀνωτέρω σημειωθεισῶν ἐξαιρέσεων δ) τὴν ἀμοιβαίαν γνωριμίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ δὴ τοῦ πνεύματος, τῆς νοοτροπίας, τῆς ψυχολογίας, τῆς πίστεως, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ λειτουργικῆς ζωῆς αὐτῶν κλπ., συνιστωμένων πυκνῶν συναρτήσεων καὶ θεολογικῶν συζητήσεων ὑπὸ ἐιδικῶν ἐν ἰσότητι (*par cum pari agat*) ε) τὴν οἰκουμενικὴν καθοδήγησιν τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὰς ἄλλας 'Εκκλησίας στ) τὸν τρόπον τῆς διατυπώσεως τῆς ρωμαιοκαθολικῆς πίστεως, ὥστε νὰ προάγεται ὁ οἰκουμενικὸς διάλογος μετὰ τῶν ἀδελφῶν χριστιανῶν καὶ ζ) τὴν συνεργασίαν μετὰ τῶν δισταμένων ἀδελφῶν, ἰδίως ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ πεδίου, ἢ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως πρὸς τὸν Τριαδικὸν Θεὸν ἐνώπιον τοῦ μὴ χριστιανικοῦ κόσμου, ἢ πρὸς ὑλικὴν βοήθειαν τῶν πεινόντων καὶ προστασίαν τῶν ἀδικουμένων κλπ.

Τὸ τρίτον κεφάλαιον, ἐπιγραφόμενον «αἱ ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς ἀποστολικῆς ἑδρας κεχωρισμένοι 'Εκκλησίαι καὶ ἐκκλησιαστικαὶ κοινότητες», ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο, ἐξετάζον πρῶτον μὲν τὰς «Ἀνατολικὰς 'Εκκλησίας», δεύτερον δὲ τὰς ἀπὸ τοῦ ἰστ' αἰῶνος συνεπείᾳ τῆς Μεταρρυθμίσεως «κεχωρισμένας 'Εκκλησίας καὶ ἐκκλησιαστικὰς κοινότητας ἐν τῇ Δύσει». Ἐν πρώτοις περὶ τῶν Ἀνατολικῶν 'Εκκλησιῶν διαπιστοῖ, ὅτι αὐταὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν Δυτικῶν 'Εκκλησιῶν ἐπὶ αἰῶνας ἐπορεύθησαν ἰδίαν ὁδόν, ἀλλ' ὅμως ἦσαν ἠνωμένοι μετ' ἀλλήλων ἐν τῇ ἀδελφικῇ κοινωνίᾳ τῆς πίστεως καὶ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς. Μεταξὺ ἄλλων σπουδαίων ὑπενθυμίζει ἡ Σύνοδος, ὅτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀκμάζουσι πολλαὶ τοπικαὶ 'Εκκλησίαι, μετὰ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν αἱ Πατριαρχικαὶ 'Εκκλησίαι, ἐκ τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγαι σεμνύνονται ὅτι ἔχουσι τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν καὶ προέλευσιν ἀπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς Ἀνατολικοῖς μέχρι σήμερον ἐπικρατοῦσιν ὁ ζῆλος καὶ ἡ φροντίς, ὅπως διατηρῆται ὁ ἀδελφικὸς ἐκεῖνος δεσμὸς τῆς κοινωνίας ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ, ὅστις δέον νὰ υφίσταται μετὰ τῶν τοπικῶν

'Εκκλησιῶν ὡς ἀδελφῶν 'Εκκλησιῶν. Ὑπομινῆσκειται ὁμοίως, ὅτι αἱ 'Εκκλησίαι τῆς 'Ανατολῆς ἀπ' ἀρχῆς κατέχουσι θησαυρόν, ἐκ τοῦ ὁποίου πολλὰ ἤντησεν ἡ 'Εκκλησία τῆς Δύσεως ἐν τοῖς λειτουργικοῖς πράγμασι, τῇ πνευματικῇ παραδόσει καὶ τῇ νομοκανονικῇ τάξει. 'Επίσης δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμᾶται καὶ τοῦτο, ὅτι τὰ θεμελιώδη δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως περὶ τῆς 'Αγίας Τριάδος καὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας σαρκωθέντος, ὠρίσθησαν ὑπὸ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, συγκροτηθειῶν ἐν τῇ 'Ανατολῇ. Πρὸς διάσωσιν τῆς πίστεως ταύτης αἱ 'Εκκλησίαι ἐκεῖναι πολλὰ καὶ ἔπαθον καὶ πάσχουσιν εἰσέτι. Ἄλλ' ἡ παραδοθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων κληρονομία ἐγένετο δεκτὴ εἰς διαφόρους μορφὰς καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους, καὶ διὰ τοῦτο ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν διαφοροτρόπως ἡρμηνεύθη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ, ἀναλόγως τῆς διαφόρου νοοτροπίας καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Ταῦτα πάντα, ἐκτὸς τῶν ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, ὡς καὶ ἡ ἔλλειψις ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ ἀγάπης, παρέσχον ἀφορμὴν εἰς τὰ σχίσματα. Διὰ ταῦτα ἡ ἀγία Σύνοδος προτρέπεται πάντας, καὶ ἰδίως τοὺς προτιθεμένους νὰ καταβάλλωσι προσπάθειας διὰ τὴν ποθητὴν ἀποκατάστασιν τῆς πλήρους κοινωνίας μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν 'Εκκλησιῶν καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας, ὅπως ἔχουσι πρεπόντως ὑπ' ὄψιν τὰς ἰδιαιτέρας ταύτας συνθήκας τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν 'Εκκλησιῶν τῆς 'Ανατολῆς, ὡς καὶ τὰς ἀπὸ τῆς διαιρέσεως ὑφισταμένας σχέσεις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ρωμαϊκῆς ἔδρας, καὶ μορφώσωσι περὶ πάντων τούτων ὀρθὴν κρίσιν. Ἡ ἀκριβὴς προσοχὴ τῶν ζητημάτων τούτων θὰ συμβάλῃ μεγάλως εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον διάλογον.

Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι, μετὰ πόσης ἀγάπης οἱ ἀνατολικοὶ χριστιανοὶ τελοῦσι τὴν θεῖαν Λειτουργίαν, καὶ ἰδιαιτέρως τὴν τελετὴν τῆς Εὐχαριστίας, τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς τῆς 'Εκκλησίας καὶ τὸ ἐνέχυρον τῆς μελλούσης δόξης, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πιστοί, ἠνωμένοι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου των, ἔχουσιν εἰσοδὸν πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα διὰ τοῦ Υἱοῦ, τοῦ σαρκωθέντος καὶ παθόντος καὶ δοξασθέντος Λόγου, ἐν τῇ ἐκχύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὕτως ἐπιτυγχάνουσι κοινωνίαν μετὰ τῆς ἀγιωτάτης Τριάδος, γινόμενοι «θείας κοινωνοὶ φύσεως» (Β' Πέτρ. 1,4). Οὕτω διὰ τῆς τελείσεως τῆς Εὐχαριστίας τοῦ Κυρίου ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον 'Εκκλησίαις ταύταις οἰκοδομεῖται καὶ αὖξει ἡ 'Εκκλησία τοῦ Θεοῦ⁷ καὶ διὰ τῆς συλλειτουργίας ἐκδηλοῦται ἡ μεταξὺ αὐτῶν κοινωνία. Ἐν τῇ λατρείᾳ ταύτῃ οἱ Ἀνατολικοὶ τιμῶσι διὰ θεσπεσίων ὕμνων τὴν Θεοτόκον, τοὺς Ἁγίους καὶ τοὺς Πατέρας τῆς καθόλου 'Εκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ 'Εκκλησίαι αὗται, καίπερ διυστάμεναι, ἔχουσιν ἀληθῆ Μυστήρια, καὶ πρό πάντων, δυνάμει τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, τὴν Ἱερωσύνην καὶ τὴν Εὐχαριστίαν, δι' ὧν συνδέονται μεθ' ἡμῶν μέχρι τοῦ νῦν δι' ἐγγυτάτης συγγενείας, εἶναι οὐ μόνον δυνατὴ, ἀλλὰ καὶ εὐκαταία λειτουργικὴ

7. Βλέπ. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς Ἰωάν. ὀμλ. 46, Migne P.G., 59, 260—262.

τις κοινωνία (quaedam communicatio in sacris) μετ' αὐτῶν, εἰς διδομένας καταλλήλους περιστάσεις καὶ κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Ἐν τῇ 'Ανατολῇ εὐρίσκεται ἐπίσης μέγας πλοῦτος τῶν πνευματικῶν ἐκείνων παραδόσεων, τὰς ὁποίας ἐκφράζει ἰδίως ὁ Μοναχισμὸς. Ἐκεῖ δηλαδὴ ἀπὸ τῶν ἐνδόξων χρόνων τῶν ἁγίων Πατέρων ἤντησεν ἡ μοναστικὴ ἐκείνη πνευματικότης, ἥτις ἐκεῖθεν διεδόθη καὶ εἰς τὴν Δύσιν, καὶ διὰ τῆς ὁποίας ὁ Μοναχισμὸς τῶν Λατίνων, ὡς ἐκ τῆς ἰδίας πηγῆς, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ πάντοτε ἐλάμβανε νέαν δύναμιν. Διὰ τοῦτο συνιστᾶται ἐντόνως, ὅπως οἱ Καθολικοὶ ἀσχολῶνται περισσότερον περὶ τὸν πνευματικὸν τοῦτον πλοῦτον τῶν Ἀνατολικῶν Πατέρων, ὅστις ἀνυψοῖ τὸν ὅλον ἄνθρωπον εἰς τὴν θεῖαν θεωρίαν. Πάντες πρέπει νὰ γνωρίζωσι τὴν μεγάλην σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἡ γνώσις, ἡ ἐκτίμησις, ἡ διατήρησις καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς πλουσιωτάτης λειτουργικῆς καὶ πνευματικῆς κληρονομίας τῶν Ἀνατολικῶν διὰ τε τὴν πιστὴν διατήρησιν τοῦ πληρώματος τῆς χριστιανικῆς Παραδόσεως καὶ διὰ τὴν πλήρη συνδιαλλαγὴν τῶν ἀνατολικῶν καὶ τῶν δυτικῶν χριστιανῶν.

Πρὸς τούτοις, ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον αἱ 'Εκκλησίαι τῆς 'Ανατολῆς τὸ ἴδιον αὐτῶν ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα, τὸ ὁποῖον εἶχε καθιερωθῆ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τῶν Συνόδων, καὶ δὴ καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν τοιούτων. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν ἐνότητα τῆς 'Εκκλησίας διαφορὰ τις περὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα, ὡς προσηρῆται, ἀλλὰ μᾶλλον αὐξάνει τὸν διάκωσμον αὐτῆς καὶ οὐκ ὀλίγον συμβάλλεται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς τῆς, ἡ ἀγία Σύνοδος, πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας, διακηρύσσει, ὅτι αἱ 'Εκκλησίαι τῆς 'Ανατολῆς, ἐν συνειδήσει τῆς ἀναγκαίας ἐνότητος ἀπάσης τῆς 'Εκκλησίας, ἔχουσι τὴν ἰκανότητα νὰ κυβερνῶνται συμφώνως πρὸς τὰ ἴδια πολιτεύματα, ὡς ταῦτα συμφωνοῦσι περισσότερον πρὸς τὴν νοοτροπίαν τῶν ἐαυτῶν πιστῶν καὶ ἐξυπηρετοῦσι καλλίτερον τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν. Ἡ πιστὴ τήρησις τῆς παραδοθείσης, ἀλλὰ μὴ πάντοτε τηρηθείσης, ἀρχῆς ταύτης ἀνήκει εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπολύτως ἀπαιτοῦνται, ὡς ἀναγκαῖος ὅρος, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος.

Ὅ,τι ἐλέχθη ἀνωτέρω περὶ τῆς νομίμου διαφορᾶς, τὸ αὐτὸ δέον νὰ διακηρυχθῆ προκειμένου καὶ περὶ τοῦ διαφόρου τρόπου τῆς διατυπώσεως τῶν διδασκαλιῶν. Καθ' ὅσον καὶ ἐν τῇ διατυπώσει τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας χρησιμοποιοῦνται ἐν τε τῇ 'Ανατολῇ καὶ τῇ Δύσει διάφοροι μέθοδοι καὶ τρόποι πρὸς γνώσιν καὶ ὁμολογίαν τῶν θεῶν ἀληθειῶν. Ὅθεν οὐδόλως εἶναι θαυμαστὸν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ὠρισμένοι ἐπόψεις τοῦ ἀποκαλυφθέντος μυστηρίου ἐνόησαν ἠννοήθησαν καλλίτερον καὶ διεφωτίσθησαν περισσότερον, οὕτως ὥστε δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι αἱ διάφοροι ἐκεῖναι θεολογικαὶ διατυπώσεις οὐχὶ σπανίως συμπληροῦνται μᾶλλον ἀμοιβαίως ἢ ἀντιτίθενται. Ἀκριβῶς εἰς ὅτι ἀφορᾷ

εις τὰς ἀθθεντικὰς θεολογικὰς παραδόσεις τῶν Ἀνατολικῶν δέον νὰ ἀναγνωρισθῆ, ὅτι αὐταὶ κατ' ἐντελῶς ἰδιαιτέρον τρόπον εἶναι ἐρριζωμένα ἐν ταῖς ἁγίαις Γραφαῖς, ὅτι διὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς προάγονται καὶ ἐκφράζονται, ὅτι τρέφονται ἀπὸ τῆς ζωῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων καὶ τῶν πνευματικῶν συγγραφέων τῆς Ἀνατολῆς, ὡς καὶ ὅτι αὐταὶ ἀγούσιν εἰς τὴν ὀρθὴν διαμόρφωσιν τῆς ζωῆς καὶ γενικῶς εἰς τὴν τελείαν θεώρησιν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας. Ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ, διότι πολλὰ Ἀνατολικά Ἐκκλησιαί, θυγατέρες τῆς Καθολικῆς, αἰτίνες τὴν κληρονομίαν ταύτην φυλάσσουσι καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ ζῶσιν αὐτὴν καθαρότερον καὶ τελειότερον, ἤδη ζῶσιν ἐν πλήρει κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν καλλιεργούντων τὴν δυτικὴν παράδοσιν, καὶ διακηρύσσει ὅτι ἅπαντα αὕτη ἡ πνευματικὴ, λειτουργικὴ, διοικητικὴ καὶ θεολογικὴ κληρονομία μετὰ τῶν διαφόρων παραδόσεων αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν πλήρη καθολικότητα καὶ ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ταῦτα πάντα λαμβάνουσα καλῶς ὑπ' ὄψιν ἡ ἁγία Σύνοδος, ἀνανεώνει τὸ καὶ ἄλλοτε διακηρυχθὲν: «μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι βᾶρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες» (Πράξ. 15, 28). Ἐκφράζει δὲ προσέτι τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν πᾶσαι αἱ προσπάθειαι κατατείνουσιν, εἰς τὴν ἐπίτευξιν βαθμῆδὸν τῆς ἐνώσεως ἐν τοῖς διαφόροις ἰδρύμασι καὶ μορφαῖς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως δὲ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τοῦ ἀδελφικοῦ διαλόγου περὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ περὶ τὰς ἐπειγούσας συγχρόνους ποιμαντικὰς ἀνάγκας. Ὁμοίως ἡ Σύνοδος προτρέπεται τοὺς ποιμένιας καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως συνάψωσι στενὰς σχέσεις καὶ μετ' ἐκείνων, οἵτινες δὲν ζῶσι πλέον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀλλὰ μακρὰν τῆς πατρίδος των, ἀναπτύσσοντες ἀδελφικὴν συνεργασίαν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀγάπης καὶ ἄνευ ἐριστικοῦ πνεύματος. Ἐὰν τὸ ἔργον τοῦτο ὀλοψύχως ἀναληφθῆ, ἐλπίζει ἡ ἁγία Σύνοδος, ὅτι θὰ καταρριφθῆ τὸ τεῖχος, τὸ χωρίζον τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐν τέλει θὰ γίνῃ εἰς μόνον οἶκος, ἔχων ἀκρογωνιαῖον λίθον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἐκ τῶν δύο θὰ κάμῃ ἐν.

Ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τελευταίῳ τμήματι τοῦ κεφαλαίου τούτου ἡ Σύνοδος ἀναφέρεται εἰς τὰς «κεχωρισμένας Ἐκκλησίας καὶ ἐκκλησιαστικὰς κοινότητας τῆς Δύσεως», μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὑφίστανται μεγάλαι διαφοραὶ οὐ μόνον ἀπὸ ἱστορικῆς, κοινωνιολογικῆς, ψυχολογικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἐπόψεως, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας. Οὕτως ἐξαίρει τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν αὐτῶν, τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ «σχεδὸν λατρευτικὴν τιμὴν αὐτῆς», τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῶν Διαμαρτυρομένων, ὡς ἐκδηλοῦται κυρίως διὰ τοῦ Βαπτίσματος καὶ ἐν μέρει διὰ τῆς θείας Εὐχαριστίας, καὶ τέλος τὴν χριστιανικὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν γένει, ἀφ' ὧν δέον νὰ ἀφορμηθῆ ὁ μετ' αὐτῶν διάλογος. Ὁθεν

ἡ Σύνοδος συνιστᾷ εἰς τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς, ὅπως ἀποφεύγωσι πᾶσαν ἐπιπολαιότητα ἢ ζήλον οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, ἐξ ὧν δύναται νὰ παρακωλυθῆ ἡ ἀληθὴς πρόοδος τῆς ἐνώσεως. Ἐν τέλει δὲ ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ παρὸν αἵτημα τῆς ἐπανενώσεως πάντων τῶν χριστιανῶν ἐν τῇ ἐνότητι τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ὑπερβαίνει τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις καὶ ἰκανότητας, διὸ καὶ ἐναποθέτει τὴν ἐλπίδα ἐπὶ τῆς προσευχῆς τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Πατρὸς πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος: «ἢ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν» (Ρωμ. 5, 5).

Τοιοῦτον τὸ περιεχόμενον τῆς περὶ τοῦ Οἰκουμηνισμοῦ ἀποφάσεως τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου. Ἀναμφίβλως περιέχει αὕτη πολλὰ θετικὰ καὶ ἐξυπηρετικὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ διαλόγου στοιχεῖα, ἐφ' ὧν θὰ ἡδύνατο νὰ συμφωνήσωσι καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι, ὡς π.χ. εἶναι ἡ ὡς ἄνω τελευταία διαπίστωσις τῆς Συνόδου, ἡ ἐσωτερικὴ ἀνανέωσις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, δυναμένη νὰ παρουσιάσῃ νέας ἐνωτικὰς δυνατότητας, ἡ ἀναγνώρισις τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς, ἀπὸ τῶν ὁποίων πολλὰ ἔχει νὰ διδαχθῆ ἀκόμη ἡ λατινικὴ Δύσις, ἂν ἐγκλωπιθῆ εἰλικρινῶς τὸ γνήσιον οἰκουμηνικὸν πνεῦμα, ἡ ἀπαιτούμενη προπαρασκευαστικὴ συνεργασία μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τοῦ Πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γνωστοῦ διαγγέλματος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου «πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» τοῦ ἔτους 1920⁸, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐμμένει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πιστεύουσα ὅτι ἀποτελεῖ ἀρίστην προπαρασκευὴν τοῦ μέλλοντος θεολογικοῦ διαλόγου, καὶ ἄλλα. Γενικῶς ἡ Σύνοδος προσεπάθησε νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς πιστοὺς ἐγγύτερον πρὸς τοὺς ἄλλους χριστιανούς, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε, καὶ νὰ ἐντάξῃ αὐτοὺς ἐντὸς τῆς Οἰκουμηνικῆς Κινήσεως, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς συνεργασίας καὶ ἐνότητος τῆς Χριστιανοσύνης. Κατανοοῦμεν βεβαίως τὴν δυσχέριαν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως σημειώσῃ νῦν μεζονα στροφὴν ἐν τοῖς ζητήμασι τοῦ Οἰκουμηνισμοῦ, λόγῳ τῆς ὅλης ἐσωτερικῆς δομῆς καὶ διοργανώσεως αὐτῆς, τῶν γνωστῶν ἐκκλησιολογικῶν θέσεων καὶ τῶν ἄλλων θεμελιωδῶν ἀρχῶν πίστεως αὐτῆς, ὡς καὶ τῆς μέχρι τοῦδε ἀσκηθείσης ὑπ' αὐτῆς πολιτικῆς τοῦ «non possumus».

Παρὰ ταῦτα ὅμως τὰ θετικὰ καὶ ἐνθαρρυντικὰ στοιχεῖα τῆς συνοδικῆς ταύτης ἀποφάσεως, ὁ ὑπὸ τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου εισηγούμενος Οἰκουμηνισμὸς ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸς ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων, ἐνεκα τοῦ ρωμαιοκεντρικοῦ χαρακτήρου αὐτοῦ καὶ τῶν γνωστῶν ρωμαϊκῶν ἐκκλησιολογικῶν προϋποθέσεων αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων

8. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1953, τ. II, σ. 950 ἐξ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Εύτυχές γεγονός.

Μετά συγκινήσεως ο ελληνικός λαός παρηκολούθησε τὸν βραδυπορήσαντα τοκετὸν τῆς Βασιλίσσης Ἄννης-Μαρίας καὶ μετὰ χαρᾶς ἐδέχθη τὸ ἄγγελμα τοῦ εὐτυχοῦς γεγονότος τῆς γεννήσεως τῆς νέας διαδόχου.

Ἡ «Ἐκκλησία», μετέχουσα τῆς πανελληνίου χαρᾶς, εὐχεται εἰς μὲν τοὺς Βασιλεῖς μας μακρότητα ἡμερῶν, ἵνα ἴδουν πολλὰ τέκνα «ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης», εἰς δὲ τὸν νέον βασιλικὸν βλαστὸν τελείαν κατ' ἄμφω ἀνάπτυξιν καὶ ἀνατροφὴν ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου καὶ ἐν γνησίῳ ὀρθοδόξῳ πνεύματι, ἵνα ἀφ' ἐνὸς χαίρῃ ἁγίας υἱείας καὶ ἀφ' ἑτέρου κοσμηθῇ διὰ τῆς θείας σοφίας, διὰ τῆς

ὁποίας «βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην».

«Ὁ σοβιετικὸς ἠθικὸς κώδιξ».

Εἰς τὰς ἐκ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ἐντυπώσεις τακτικὸν συνεργάτου μας, αἰτινες προσφάτως ἐδημοσιεύθησαν ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ἐγένετο πρὸς τοὺς ἄλλοις μὲν καὶ τοῦ σοβιετικοῦ «ἠθικοῦ κώδικος». Ἡ παράθεσις τοῦ κειμένου τοῦ κώδικος τούτου οὐδόλως ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἔξασιν αὐτοῦ, ὡς κακῶς ἐνόμισε συνεργάτης ἐσπερινῆς ἐφημερίδος, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ καταδειχθῇ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐκκλησίας», τῶν ὁποίων οὐδόλως πρόει νὰ ὑποτιμᾶται ἡ νομοσύνη, ὅτι τὸ ὑλιστικὸν καὶ

λόγων, οὐς ἀνεπτύξαμεν ἐν τοῖς προηγουμένοις⁹, ἔνθα ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τοῦ Ὁρθοδόξου Οἰκουμενισμοῦ. Τὴν λεπτομερῆ τούτων ἀνάπτυξιν παραπέμποντες εἰς τὸν μέλλοντα θεολογικὸν διάλογον, περιοριζόμεθα ἐνταῦθα νὰ διαπιστώσωμεν μόνον τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἀκριβῶς ἕνεκα τοῦ ρωμαιοκεντρικοῦ τούτου χαρακτῆρος καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν ἐκκλησιολογικῶν θέσεων καὶ ἀντιλήψεων τοῦ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως τὸ Βατικανὸν δὲν ἀπῆντησεν εἰσέτι ἐπισήμως καὶ θετικῶς, ἀν' ἀποδέχεται τὴν προταθεῖσαν «ἐπὶ Ἰσοῖς ὄροις» διεξαγωγὴν τοῦ μεταξὺ Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν διαλόγου, τοῦ Πάπα Παύλου περιορισθέντος ἐν τῷ πασχαλίῳ γράμματι αὐτοῦ πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἀποδοχὴν γενικῶς τοῦ ὑπὸ τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου ἀποφασισθέντος κατ' ἀρχὴν

διαλόγου, χωρὶς νὰ μνημονεύσῃ καὶ τὸ «ἐπὶ ἴσοις ὄροις», ὅπερ θεωροῦσιν οἱ Ὁρθόδοξοι ὡς βασικὴν καὶ οὐσιαστικὴν προϋπόθεσιν τοῦ διαλόγου τούτου, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπισημανθεισῶν ἑτέρων δύο προϋποθέσεων, τῆς ἀνακλήσεως δηλονότι ὑπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Οὐμβέρτου καὶ τῆς λατινικῆς Οὐνίας ἀπὸ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ χωρῶν¹⁰.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

9. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρης, Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμός, τεῦχος I, σ. 97 ἔξ. Τοῦ αὐτοῦ, Die Orthodoxe Katholische Kirche über das II. Vaticanum und die auf ihm entwickelten Aspekte und Tendenzen hinsichtlich der christlichen Einheit, ἐν «Kyrios» 4 (1964) §241 ἔξ. Συναφῶς καὶ ὁ καθηγητὴς Ν.Ν. Ησιώτης παρατηρεῖ ὁρθῶς: «Roman ecumenism cannot be separated from the geographical, juridical center of the one Church. It is not so difficult to reach agreement with Roman ecumenists, especially for the Orthodox, on theological matters or on matters of faith and order, but the essential obstacle lies in the crystallization of all kinds of agreement in obedience to the Roman See as the one center of the organic unity of the Church. This is evident in the schemata, but it was also in the back of the minds of all the speakers in the Council. It becomes the dogma which is the presupposition and end of all other dogmas from the ecclesiological and ecumenical points of view. Marching towards unity, keeping the unity, perfecting it, all these stages of ecumenism are sustained by this discipline without which no other dogma can effectively maintain unity. It is fundamental for the Churches together to discuss this problem with Rome. We have to stress this because the Schema on Ecumenism deliberately ignores this major difficulty». (Ecclesiology and Ecumenism of the second session of the Vatican Council II, ἐν «The Greek Orthodox Theological Review» 10 (1964) Nr. 1, σ. 30).

10. Προσθεθῆτω ἐν τέλει, ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀνωτέρω διατάγματος περὶ Οἰκουμενισμοῦ ὁ πρόεδρος τῆς παρὰ τῷ Βατικανῷ Γραμματείας ἐπὶ τῆς ἐνότῃτος καρδινάλιος Βεα ἐδήλωσεν τελευταίως, ὅτι ἡ Γραμματεία αὕτη «προστοιμάζει τὰς πρώτας ἀπαιτουμένας κατευθύνσεις διὰ νὰ ἀποφευχθῇ πᾶν σφάλμα καὶ ἡ ἐλλείψις συνέσεως εἰς τὰ σπουδαιότατα πρώτα βήματα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ διατάγματος». Ἀργότερον ἡ Γραμματεία θὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν σύνταξιν «οἰκουμενικοῦ ὁδηγοῦ», τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ προετοιμασία δεῖν νὰ γίνῃ βαθμηδὸν «κατ' ἀρχὴν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς δοκιμαστικῶν μέτρων... ἀκολουθῶς δὲ δι' ἀποφάσεων ἀφορωσῶν εἰς διαφόρους περιοχὰς ἢ εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν... Ἡ Γραμματεία καὶ δι' αὐτῆς ἡ Ἁγία Ἐδρα ἤρchiσε καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναπτύξῃ τὰς ἀπ' εὐθείας σχέσεις τῶσον πρὸς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ὅσον καὶ πρὸς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν... Τοῦτο δὲν πιστεύω νὰ δημιουργήσῃ ἐντασιν εἰς τὰς σχέσεις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς Ἐκκλησίας, αἰτινες εἶναι μέλη αὐτοῦ, οὔτε εἰς τὰς σχέσεις τῆς Καθολικῆς πρὸς τὰς ἄλλας ἐνδιαφερομένας Ἐκκλησίας. Ἐὰν παρουσιασθῇ τοιαύτη ἐντασις, παραμένει πάντοτε ὁ ἀδελφικὸς διάλογος διὰ νὰ ἐξομαλύνῃ τὰ πάντα ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ». Εἰς ἐρώτησιν ἀν' ἂν πρόκειται νὰ συστηθῇ Ἐπιτροπὴ συνεργασίας μεταξὺ Ρώμης καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπῆντησεν, ὅτι τοιαύτη σκέψις ὑπάρχει, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἐπὶ θεωρητικοῦ μόνον ἐπιπέδου. «Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θὰ ἀφεῖρα κυρίως εἰς τὸν διάλογον ἐπὶ ζητημάτων ποιμαντικῆς φύσεως καὶ ἐπὶ τῶν κοινῶν εὐθυνῶν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην ἐπὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης πρὸς τὴν μικτὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν διὰ νὰ ἴδωμεν κατ' ἀρχὴν ποῖα θὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα καὶ τὰ συμπεράσματα τῶσον τῆς πρώτης ὡσον καὶ τῆς δευτέρας». («Καθολικὴ» 37 (1965) φύλ. 1447, σ. 4).

ἀθειστικὸν καθεστῶς, ἵνα μὴ διαλυθῆ καὶ ἀποσυντεθῆ, ἀναγκάζεται νὰ δημιουργῆ συνεχῶς ὑποκατάστατα τῆς θρησκείας καὶ νὰ χρησιμοποιῆ ἠθικὰ συνθήματα, ἅτινα κατὰ τὸ πλεῖστον «τοῦλάχιστον» ἐξ ἐπόψεως μορφολογικῆς διατυπώσεως εἶναι αὐτόσημα χριστιανικὰ συνθήματα». Ἔστω ὡς παράδειγμα τὸ σύνθημα τοῦ σοβιετικοῦ ἠθικοῦ κώδικος: «Ὅστις δὲν ἐργάζεται, αὐτὸς δὲν τρώγει». Εἶναι ἢ δὲν εἶναι τοῦτο ἀντιγραφή τῶν λόγων τοῦ Ἁπ. Παύλου «εἰ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω»;

Ἐπειτα ὁ συνεργάτης μας ἐξαίρει οὐχὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ σοβιετικοῦ ἠθικοῦ κώδικος, ἀφοῦ ρητῶς λέγει, ὅτι αἱ ἑλληνορθόδοξοι ἠθικαὶ ἀρχαὶ εἶναι ἀπαράμιλλοι, ἀλλὰ τὸ ὅτι ἐν ὕλιστικὸν καὶ ἀθειστικὸν κράτος χρησιμοποιεῖ πνευματικὰ συνθήματα καὶ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς ἀκόμη καὶ ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων, ἢ τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν ἢ τῶν ξενοδοχείων, καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς, οἴτινες κανχόμεθα διὰ τὰς ἑλληνορθόδοξους ἠθικὰς ἀρχὰς μας, εἴτε καταπατοῦμεν εἴτε παραθεωροῦμεν ταύτας. Ὁ συνεργάτης μας λέγει σαφῶς: «Ἡμεῖς κανχόμεθα διὰ τὰς ἀπαράμιλλους τῶν ἑλλήνορθόδοξων ἠθικῶν ἀρχῶν μας. Ἄλλ' εἰς ποῖον ἐργοστάσιόν μας ἢ εἰς ποῖον δημόσιον χώρον συγκεντρώσεως φροντίζομεν νὰ ὑπομνησκόμεν αὐτάς;».

Ἐπειτα ὁ συνεργάτης μας σαφῶς καὶ κατὰ τρόπον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀμφισβήτησιν τονίζει, ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ ἠθικὴ, στερουμένη θρησκευτικοῦ θεμελίου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τῶν ἠθικῶν αἰτημάτων τῆς: «Ἀλλὰ γεννᾶται, γράφει, — τὸ ἐρώτημα: Τί θὰ παράσχη εἰς τὸν ἄνθρωπον δραστικὰ κίνητρα καὶ ἐλατήρια, διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ τὰ ἠθικὰ ταῦτα αἰτήματα, ὅταν ἀπουσιάξῃ ὁ θρησκευτικὸς ἐνθουσιασμός; Πῶς ἢ ἐφαρμογὴ θὰ εἶναι πλήρης, ὅταν τὰ ἠθικὰ αἰτήματα δὲν ἔχουν μεταφυσικὸν ἀγκυροβόλημα; Κατὰ τὸν ἐπιφανῆ παιδαγωγὸν Foerster, μόνον διὰ τῆς Θρησκείας «ἀποκτᾶ γνήσιον κῆρος ἢ ἠθικὴ συνείδησις, ἢ ἠθικὸτητα».

Δουλεμπόριον ἐν τῷ εἰκοστῷ αἰῶνι.

Τὸ δουλεμπόριον ἐξακολοθεῖ νὰ διενεργῆται εἰς τὴν Ἀφρικήν, ὡς ἀναφέρει νορβηγὸς ἱεραπόστολος, γράφων ὅτι εἰς τὴν Σαουδικὴν Ἀραβίαν ὑπάρχουν σήμερον 250 χιλιάδες δούλων, τὸ δὲ ἐμπόριον αὐτῶν αὐξάνεται συνεχῶς, ἰδίως εἰς τὰς πετρελαιοῦχος περιοχὰς τοῦ περσικοῦ κόλπου. Οἱ πράκτορες τοῦ δουλεμπορίου ἐμφανίζονται ὡς μωαμεθανοὶ ἱεραπόστολοι καὶ προσκαλοῦντες τοὺς ἰθαγενεῖς νὰ προσκυνήσουν διήθεν εἰς τὴν Μέκκαν, τοὺς μεταφέρουν εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς δουλείας.

Ἡ κατάσταση αὕτη ὑπερμεσοῦντος τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτος. Ἀποτελεῖ ἐντροπήν διὰ τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως, διὰ τὸν Ο.Η.Ε., διὰ τὴν ΟΥΝΕΣΚΟ καὶ τὰς διεθνεῖς ἀνθρωπιστικὰς ὀργανώσεις προστασίας τῶν ἀνθρώπων

δικαιωμάτων τὸ ὅτι δὲν κατώρθωσαν ἀκόμη νὰ ἐξεύρουν τρόπον ὀλοκληρωτικῆς ἐξαλείψεως τοῦ στίγματος αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ.

Πανευρωπαϊκὴ ἐξέγερσις καὶ ἀντίδρασις.

Εἶναι ἐλπιδοφόρον, ὅτι, ὡς ἀνεγράφη εἰς τὰ «Νέα», εἰς ὀλοκληρὸν τὴν Εὐρώπην παρατηρεῖται ζωηρὰ ἐξέγερσις καὶ ἀντίδρασις ἐναντίον τῶν ἀσέμνων κινηματογραφικῶν ταινιῶν. Τοιοτοτρόπως ἔλβητοι, γερμανοὶ καὶ γάλλοι κοινωνιολόγοι διεκέρησαν προσφάτως, ὅτι ἡ δίωξις τῶν «σεξουαλικῶν» ταινιῶν πρέπει νὰ γενικευθῆ. Εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν ἐξ ἄλλου οἱ κινηματογραφικοὶ κριτικοὶ ἐξεστράτευσαν ἐναντίον τῶν ταινιῶν αὐτῶν καὶ τῶν δημιουργῶν των, ἐνῶ πολλοὶ θεαταὶ ἠπέιλησαν τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν κινηματογραφικῶν αἰθουσῶν, ὅτι θὰ τὰς ἀνατινάξουν, ἐὰν δὲν σταματήσουν νὰ προβάλλουν παρομοίας ταινίας. Ὡσαύτως εἰς τὴν Ἰταλίαν, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ κοινὴ γνώμη ἐστρατεύει ὡσαύτως ἐναντίον τῶν τολμηρῶν ταινιῶν. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπίσης ἡ λογοκρισία ἐγένετο πολὺ ἀσπληροτέρα, ἐνῶ οἱ γάλλοι κριτικοὶ τονίζουν, ὅτι καὶ ταινία αὐταὶ ἔχουν παρασῆρει εἰς μίαν μόδαν, ἣτις οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν τέχνην, καὶ ἀποβλέπει μόνον εἰς τὸ νὰ θησαυρίζουν μερικὰ άτομα».

Ἄς ἐπιπύσωμεν, ὅτι ἡ πανευρωπαϊκὴ αὕτη ἐξέγερσις θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν περιστολὴν τοῦ κακοῦ καὶ θὰ ἐπιδράσῃ εἰς μερικοὺς Ἕλληνας, οἴτινες ἀσυστόλως καὶ ἀνευδοκίμως ἐξακολοθοῦν νὰ ἐμπορευῶνται τὰ ἀνήθικα φίλμς μὲ τὴν ἐγκληματικὴν ἀδιαφορίαν ἢ καὶ ἀνοχίαν τῶν διαφόρων κριτικῶν ἐπιτροπῶν. Δυστυχῶς ἢ πρὸ πολλοῦ δοθεῖσα ὑπόσχεσις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, ὅτι θὰ ληφθοῦν μέτρα ἐναντίον τῶν αἰσχρῶν ταινιῶν, δὲν ἔχει ἀκόμη πραγματοποιηθῆ.

Ὁ μοναχικὸς θεσμός.

Μὲ πολλὴν χαρὰν ὁ ὀρθόδοξος κόσμος πληροφορεῖται, ὅτι ἡ νοσταλγία τοῦ ὀρθόδοξου πνεύματος ἐκδηλοῦται ὀλον ἐν καὶ ζωηρότερον εἰς τοὺς ἑτεροδόξους καὶ δὴ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς προτεστάντας τῆς Δύσεως.

Χαρακτηριστικὸν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι, ὡς ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν στήλην τῶν Χρονικῶν, οἱ προτεστάνται τῆς Γερμανίας ἴδρυσαν νέον μοναχικὸν τάγμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ μοναχοὶ θὰ τηροῦν τὰς μοναχικὰς ἀρετὰς, θὰ μετέχουν ἐνεργῶς τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, θὰ ἐξομολογῶνται καὶ θὰ προσέρχονται συγχάκις εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν.

Τὸ γεγονός αὐτὸ πρέπει νὰ συντελίῃ δημοσιογράφους τινὰς τῆς πατρίδος μας, οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζουν, ὅτι πρέπει νὰ καταργηθῆ ὁ μοναχικὸς θεσμός. Ἐὰν αὐτοὶ οἱ Προτεστάνται, οἴτινες εἶχον καταργήσει τὸν μοναχικὸν θεσμόν, ὁμολογοῦν σήμερον τὸ σφάλμα των καὶ ἐπανιδρύουν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην διαφόρους ἀνδρῆς καὶ γυναικεῖας μοναχικὰς ἀδελφότητας, πολὺ περισσότερον πρέπει ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι νὰ καταβάλλωμεν συντόνους προσπάθειας διὰ τὴν ἀνα-

ζωπόρησιν τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ, ὅστις εὐτυχῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ ἐκλεκτοὺς ἐκπροσώπους εἰς τὰς ἱερὰς μονὰς τῆς πατρίδος μας.

Φῶτιος ὁ Β'.

Ὁφείλονται συγχαρητήρια καὶ εὐχαριστίαι εἰς τὸν ἀκάματον συνεργάτην τῆς «Ἐκκλησίας» πανσοφ. ἀρχιμ. κ. Φιλάρετον Βιτάλην διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσαν ἐκτενῆ καὶ λαμπρὰν βιογραφίαν τοῦ μεγάλου καὶ εὐκλεοῦς πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου τοῦ Β', ὅστις διεκρίθη «ἐπὶ ἀγιότητι βίου, ἀμφιλαφεῖ παιδείᾳ, εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ», ἀνεδείχθη «ποιοτὴν καλὸς τῆς λογικῆς πόμπης τοῦ Χριστοῦ», «πεφωτισμένος Λειτουργὸς καὶ Ἀρχιερεὺς», ὅστις εἶχε «ἀκλόνητον πίστιν, θάρρος ἀνυπέβλητον, γενναϊότητα καὶ ἀποφασιστικότητα πρὸς ἀντιμετώπισιν καὶ αἰσίαν λύσιν πάντων τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων». Ἐπὶ πλέον ὁ ἀειμνηστος Πατριάρχης «ἀνεδείχθη ἔθνομάρτυς ἐν τῇ πολυκλαύστῳ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ».

Τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς Φιλάρετον διαζωγραφίζει ἀοτίως τὴν ἐξαιρετικὴν ὄντως φρσιονομίαν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἱεραρχίᾳ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου Β' καὶ προσφέρει ἀναμφιβόλως ὑπηρεσίαν, διότι, ὡς τονίζει οὗτος ἐν τῷ Προλόγῳ, «ἐν τοῖς συγχρόνοις κρισίμοις καιροῖς, ἐν ταῖς παρούσαις ταύταις παγγαλέποις περιστάσεσι, δέον ὅπως προβάλλονται ζωηρότατα αἱ ἀγίαι, σεμιαί, φωτειαί, εὐεργετικαὶ προσωπικότητες τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, αἱ πολλαχῶς συντελέσασαι εἰς τὴν διαφύλαξιν ἀσβέστον τῆς ὀρθοδόξου—ἐλληνο-χριστιανικῆς δαδὸς καὶ διασώσασαι ἀλύματον καὶ ἀκεραίαν τὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀξιοπρέπειαν, ἠθικὴν τιμὴν, ἐλευθερίαν, αὐτὴν τὴν ἀτίμητον, ὡς αἰωνίαν, κληρονομίαν τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ Παραδόσεως».

Ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης.

Ὁρθῶς γνωστὴ θρησκευτικὴ ἐφημερίς τῆς πατρίδος μας γράφει, ὅτι «τώρα πὸν ἐτελείωσε τὸ σχολικὸν ἔτος, τὸ ἔτος τῶν ἐκπαιδευτικῶν μεταρρυθμίσεων, δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ἔμεινε χρόνος, διὰ νὰ ἀξιοποιηθῇ μία μεγάλη ἐπέτειος: ἡ πρὸ μηνῶν συμπληρωθεῖσα ἑκατονταετηρίς τοῦ θανάτου τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη. Ἐχει πλέον παγκοίνως ἀναγνωρισθῆ ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν ἐπιστήμην καὶ διανόησιν ἡ ἀπαράμιλλος πνευματικὴ ἀξία τοῦ ἥρωος στρατηγοῦ, ἡ καταπληκτικὴ δύναμις τοῦ χαρακτῆρός του καὶ ἡ συγκλονιστικὴ πρωτοτυπία του, ὥστε θὰ ἦτο σοβαρὰ παράλειψις, ἐὰν δὲν ἐτροφοδοτήθῃ ἐφέτος τὸ ἐλληνικὸν σχολεῖον μὲ τὰ πολύδροσα νάματα τῆς ἱερᾶς του μορφῆς. Ὁ συνδυασμὸς τοῦ θάρρους καὶ τῆς εὐθυκρισίας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μακρυγιάννη εἶναι ἀπὸ τὰ σπανιότερα φαινόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος καὶ πολιτισμοῦ. Καὶ αἱ βαθεῖαι θρησκευτικαὶ ρίζαι του εἶναι κάτι, πὸν καταπλήσσει. Μὲ πολὺν θαυμασμὸν ὁμιλεῖ ὁ Βλαχογιάννης εἰς τὸν πρό-

λογον τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» διὰ τὴν «ἐνδόμωχον καὶ ἀέναν πρὸς τὸ θεῖον προσευχὴν του», διὰ τὴν «παλαιὰν καὶ βαθυτάτην εὐσεβείαν» του. Καὶ προσθέτει διὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας του: «Ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἔχει δωμάτιον ἴδιον μετασκευάσει εἰς προσκυνητάριον ἱερὸν, πλήρες εἰκότων, ἐν ᾧ κλειόμενος ἐπὶ πολλὰς ὥρας νύκτα καὶ ἡμέραν προσεύχεται».

Ἀληθῶς ἡ Παιδεία μας δὲν πρέπει νὰ ἀφήνῃ ἀνεκμετάλλετα τοιαῦτα κεφάλαια.

Ἡ ἀρίστη ἀσκήσις τοῦ σώματος.

Ὡς γράφει μία ἰαπωνικὴ ἐφημερίς, τὰ πρῶτα Ὀλυμπιακὰ τέκνα ἤρχισαν νὰ γεννῶνται ἢ πρόκειται νὰ γεννηθοῦν! Πρόκειται διὰ τὰ νόθα τέκνα, ἅτινα προέρχονται ἐκ τῶν προσκαίρων ἐρώτων τῶν ἰαπωνίδων νεανίδων καὶ τῶν μεταβάντων εἰς Ἰαπωνίαν ἀθλητῶν κατὰ τὴν Ὀλυμπιακὴν ἀγῶνα τοῦ παρελθόντος φθινοπώρου.

Τοιοτοτρόπως διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν ἀρκεῖ ὁ ἀθλητισμὸς καὶ ἡ ἀσκήσις τοῦ σώματος, διὰ νὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὸν ἀληθῆ ἀνθρωπισμὸν καὶ πολιτισμὸν. Ὁ ἀθλητισμὸς εἶναι ὠφέλιμος μόνον, ὅταν συνοδεύηται ὑπὸ αὐτοπειθαρχίας καὶ ἠθικοῦ χαρακτῆρος. «Τὸ σῶμα οὐ τῆ πορνεῖα» καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ, «ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι» (Α' Κορ. ζ', 13). Ἡ ἀρίστη ἀσκήσις τοῦ σώματος εἶναι τὸ νὰ μὴ βασιλεύῃ «ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ» καὶ τὸ νὰ μὴ «παριστάνωμεν τὰ μέλη ἡμῶν ὄπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ», ἀλλὰ τὸ νὰ παριστάνωμεν «τὰ σώματα ἡμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, ἐδάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ἡμῶν» (Ρωμ. ζ', 12—13 καὶ ιβ', 1).

Εὐγλωττοι στατιστικά.

Πολλάκις ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης ἐπισημαίνονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπὸ τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πνεύματος χειραφεσίας τῶν λαῶν τῆς Δύσεως. Ἐν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων εἶναι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ὅτι «τριάκοντα πέντε πλήρεις δόσεις διεγερτικῶν ἀναλογοῦν ἐτησίως εἰς ἕκαστον ἄνδρα, γυναῖκα καὶ παιδίον ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις», ὡς ἐδήλωσεν ὁ διευθυντὴς τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ γραφείου τροφίμων καὶ φαρμάκων, δρ. Σάντασκ, ὅστις ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ συνέδριον τῆς ἀμερικανικῆς ἰατρικῆς ἐνώσεως, ὅτι εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας «παράγονται ἐτησίως ὀκτὼ καὶ πλέον δισεκατομμύρια διεγερτικῶν δισκίων. Τὸ ἥμισυ τῆς κολοσσιαίας αὐτῆς παραγωγῆς πωλεῖται παρανόμως μὲ τεράστια κέρδη, εἰς τὴν ἐκτεταμένην δὲ χρῆσιν τῶν διεγερτικῶν ὀφείλονται πολλὰ δυστυχήματα καὶ ἀνησυχία ψυχολογικῆς φύσεως, αἱ ὁποῖαι ἐπέρχονται μετὰ τὴν πρώτην εὐεξίαν».

Αἱ στατιστικαὶ αὗται εἶναι τόσον εὐγλωττοι ἄφ' ἑαυτῶν, ὥστε πᾶν σχόλιον περιττεύει.

Ἀντίδρασις κατὰ τῶν οἰκουµενικῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων.

Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 12 τεύχους τοῦ 1965 (σελ. 3) τῆς Γερμανικῆς ἐκδόσεως τοῦ Οἰκουµενικοῦ Δελτίου τοῦ τύπου, τοῦ ἐκδιδομένου ἐν Γενεύῃ, πληροφοροῦµεθα ὅτι κατὰ τῶν κοινῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων τῶν διαφόρων συνεδρίων τῆς λεγοµένης οἰκουµενικῆς κινήσεως, ἐναντίον τῶν ὁποίων τοσοῦτους ἀγῶνας διεξήγαγον κατὰ καιροὺς πολλοὶ ὀρθόδοξοι, καὶ αἱ ὁποῖαι εἰς µάτην εἶχον ἀπαγορευθῆ καὶ ὑπὸ τῆς γνωστῆς ἐγκυκλίου τοῦ Οἰκουµενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ 1951, ἐξανίστανται τώρα, ἐπὶ τέλους, ἐν Γερμανίᾳ ὄχι µόνον οἱ Ρωµαιοκαθολικοὶ ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Διαμαρτυρόµενοι ἐπίσκοποι, θεωροῦντες αὐτὰ ὡς ἐπικινδύνους διὰ τὴν πίστιν των. Καὶ ἐρωτᾶται τώρα τί θὰ γίνεταί εἰς τὸ νέον οἰκουµενικὸν εὐκτήριον τοῦ νέου µεγάρου τοῦ Παγκοσµίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ ὁποίου τὰ ἐγκαίρια τελοῦνται κατ' αὐτὰς;

Ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ Δελτίου πληροφοριῶν τῆς αὐτῆς ἡµεροµηνίας καὶ τῆς αὐτῆς Γερμανικῆς ἐκδόσεως πληροφοροῦµεθα, ὅτι καὶ «οἱ ἐν Γερμανίᾳ ὀρθόδοξοι ἐργάζονται, οἱ ἐπιθυµοῦντες νὰ μετέχουν τῶν ρωµαιοκαθολικῶν µυστηρίων γίνονται εἰς αὐτὰ δεκτοί».

Ἀµφότεραι αἱ εἰδήσεις εἶναι σοβαρᾶ, εὐχάριστος µὲν ἡ πρώτη, δυσάρεστος δὲ ἡ δευτέρα. Ἀλλ' ἐρωτᾶται διατὶ ἄραγε ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἡ εἰδήσις αὕτη ἀπὸ τοῦ κείμενου τῆς Ἀγγλικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐν λόγῳ Δελτίου πληροφοριῶν;

Τὰ Συνέδρια Ὁμογενῶν.

Τρεῖς χιλιάδες πεντακόσιοι ἀπόδημοι Ἀρχάδες, μέλη τῆς Παναρχαδικῆς Ὁμοσπονδίας Ἀμερικῆς, ἀντιπροσωπευούσης, σηµειωτέον, τὸν µεγαλύτερον ἀριθµὸν Ἑλλήνων εἰς τὸν Νέον Κόσµον, ἀφίχθησαν διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ 3ον Συνεδριὸν των, τὸ ὁποῖον θὰ ἀρχίσῃ εἰς Τρίπολιν τὴν 26ην Ἰουλίου καὶ θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πενθήμερον. Σκοπὸς τοῦ Συνεδρίου εἶναι νὰ συζητηθοῦν μετὰ τῶν τοπικῶν παραγόντων τοῦ Νομοῦ τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν ἀρχαδικὸν χῶρον προβλήµατα.

Τοιαῦτα Συνέδρια—διότι τὸ συζητούµενον δὲν εἶναι τὸ πρῶτον—ἀποδεικνύουν καὶ συγχρόνως ἀνα-

ζωπυροῦν τοὺς δεσµοὺς τῆς Ὁμογενείας µὲ τὴν πατρίδα, συντελοῦν δὲ εἰς τὴν ἐνεργὸν ἀνταπόκρισιν τῶν ξηνητεµένων Ἑλλήνων πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς περιοχῆς τῆς χώρας, ἀπὸ ὅπου προῆλθον. Εἶναι µία ψυχικὴ ἀνάγκη διὰ τὸν Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος ζῆ καὶ προσδέει εἰς ἄλλας χώρας, νὰ ἐπισκέπτεται τὴν συνήθως πτωχὴν γωνίαν γῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεκίνησε καὶ µαζὶ µὲ τὸ «προσκήνηµά» του αὐτὸ εἰς τὰ πατρία χῶµατα, νὰ φέρῃ καὶ τὸ ἔµπρακτον καὶ στοργικὸν ἐνδιαφέρον του τῆς ἀµειώτου ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεώς του πρὸς τὴν γενέτειραν.

Τὰ ὁργανωθέντα ἕως τώρα εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος ἀνάλογα Συνέδρια εἶχαν ὅλα ἀξιολόγους καρπὸς τόσον ἠθικοσυναισθηµατικῆς ὅσον καὶ ὕλικῆς τάξεως.

Αἱ Ξενόγλωσσοι ἐπιγραφαί.

Κατὰ ὑπολογισµοὺς δημοσιογράφου εἰς σχετικὴν ἔρευναν δημοσιευθεῖσαν προσφάτως εἰς προωτὴν ἐφηµερίδα τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τοὺς κεντρικοὺς δρόµους τῆς πρωτευούσης αἱ ξενόγλωσσοι ἐπιγραφαὶ ὑπερβαίνουν τὸ ποσοστὸν τοῦ 60 % ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἑλληνικάς. Τὸ φαινόµενον ἔχει σχολιασθῆ καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τὸν Τύπον ὡς δεῖγμα τῆς νεοελληνικῆς ξενοµανίας. Τὸ ἐξηγεῖ καὶ τὸ δικαιολογεῖ µέχρις ἐνὸς ὁρίου ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ἔµπορικότης, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέραν πράγματι ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν ἐλλείψεως στοιχειῶδους ἔθνικῆς ἀξιοπρεπείας, ἐπιπολαιότητα καὶ κακίστην ἀντίληψιν τοῦ διαφημιστικοῦ δέοντος. Ὁρθῶς δὲ παρατηρεῖται εἰς τὸ µνηµονεθὲν ἄρθρον, ὅτι «ἐνίοτε χρησιµοποιοῦνται λατινικοὶ χαρακτήρες διὰ τὴν διεθνοποίησιν ἑλληνικῶν λέξεων, χωρὶς νὰ συντρέχουν ...τουριστικοὶ λόγοι, ὡς ἡ ἐπιγραφή καταστήµατος εἰς στοὰν τῆς Πανεπιστηµίου: Fotoanligrafa».

Ἄλλοτε εἶχε γίνεαι λόγος περὶ µελετηµένης ἀντιµετωπίσεως τοῦ φαινομένου τούτου ὑπὸ τοῦ κράτους. Δὲν θὰ ἦτο διόλου πολυτέλεια νὰ ἀσχοληθοῦν οἱ ἀοµόδιοι µὲ τὸ ζήτηµα τοῦτο καὶ νὰ τεθῆ, διὰ Νόµον, ἓνας φραγµὸς εἰς τὸ κακὸν αὐτό, τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται εἰς ὅλα τὰ ἀστικά κέντρα τῆς χώρας καὶ ἀδξάνει προσοδευτικῶς. Διότι, ἐὰν συνεχισθῆ θὰ ἔλθῃ ἡµέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ γλῶσσά µας δὲν θὰ ἐμφανίζεται εἰς οὐδεμίαν ἐπιγραφὴν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά Σύνοδος

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αθήνησι τῆ 1ῃ 'Ιουλίου 1965

'Αριθ. | Πρωτ. 1883
| Διεκτ. 657

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1318

Π ρ ο ς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους 'Ιεράρχας
τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

Συμφώνως τῶ ἄρθρῳ 3 παράγρ. 3 τοῦ Β. Διατάγματος «περὶ συνθέσεως, συγκλήσεως, λειτουργίας καὶ ἀρμοδιότητος τῆς 'Ι. Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας κλπ.» ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου 1959 καὶ κατόπιν τῶν πρὸς τὴν 'Ιεράν Σύνοδον ἀπαντήσεων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1316/22.5. 1965 'Εγκυκλίου Αὐτῆς περὶ καταρτισμοῦ ἡμερησίας διατάξεως τῶν θεμάτων πρὸς συζήτησιν κατὰ τὴν τακτικὴν συνέλευσιν τῆς σепτῆς 'Ιεραρχίας τοῦ ἐλευσομένου μηνὸς 'Οκτωβρίου ἐ.ἔ., Συνοδικῆ ἀποφάσει, γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ὁ ὀριστικὸς πίναξ τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως κατηρτίσθη ὡς ἑξῆς:

1. 'Η 'Εκκλησία καὶ τὰ Κοινωνικά θέματα:
  - α) 'Η 'Εκκλησία πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανός).
  - β) 'Η 'Εκκλησία διὰ τοὺς ἐργάτας (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Παραμυθίας-Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτος).
  - γ) 'Η 'Εκκλησία διὰ τὴν Νεότητα (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας).
  - δ) Κυριακὴ ἀργία (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυθήρων κ. Μελέτιος).
2. Προβλήματα Γάμων καὶ Διαζυγίων (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης 'Ελασσῶνος κ. 'Ιάκωβος).
3. 'Αναδιοργάνωσις 'Αποστολικῆς Διακονίας. Τρόπος Διοικήσεως — Καταρτισμὸς Σώματος 'Ιεροκηρύκων καὶ 'Εξομολόγων — 'Ιδρυσις Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Τιμόθεος).
4. Πειθαρχία ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ Κληρικῶν παντὸς βαθμοῦ καὶ Μοναχῶν (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης 'Αργολίδος κ. Χρυσόστομος).
5. Τὰ δικαιώματα τῆς 'Εκκλησίας ἐναντι τῶν 'Ιερῶν Ναῶν, Παρεκκλησίων καὶ 'Εξωκκλησίων, τῶν κηρυσσομένων ὑπὸ τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Υπηρεσίας ὡς διατηρητέων Μνημείων ἢ 'Αρχαιολογικῶν χώρων (Εἰσηγητῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διούσιος).

† 'Ο 'Αθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
† 'Ο Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
† 'Ο Βεροῖας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
† 'Ο 'Εδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† 'Ο Καρυστίας καὶ Σκύρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† 'Ο 'Αρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ
† 'Ο Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
† 'Ο Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ
† 'Ο Τριφυλίας καὶ 'Ολυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

'Ο 'Αρχιγραμματεὺς
'Αρχιμ. Θεόκλητος ΦΙΛΙΠΠΑΙΟΣ

'Αθήνησι τῆ 8.7.1965

'Αριθ. | Πρωτ. 1846
| Διεκτ. 657

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1318 Α

Π ρ ο ς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους 'Ιεράρχας
τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὴν κοινοποιηθεῖσαν καὶ ὑμῖν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 80814 ἀπὸ 21 'Ιουνίου 1965 ἐξαιρετικῶς ἐπέιγουσαν 'Εγκύκλιον τοῦ 'Υπουργείου 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειμάτων πρὸς ἀπάσας τὰς Νομαρχίας τοῦ Κράτους «περὶ ἐκδόσεως ἀποφάσεων καθορισμοῦ συνθέσεως καὶ θητείας μελῶν Συμβουλίων καὶ 'Επιτροπῶν Ν.Π.Δ.Δ. ὑπαγομένων εἰς Γενικὴν Διεύθυνσιν Ἐρησκειμάτων», Συνοδικῆ ἀποφάσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως βάσει τῆς ἐγκυκλίου ταύτης προβῆτε εἰς τὴν ἀνασύνθεσιν τῶν τυχόν Συμβουλίων καὶ 'Επιτροπῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν λόγω 'Εγκύκλιον, ἐκτὸς τῶν Μητροπολιτικῶν καὶ 'Εκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, περὶ ὧν ἐτηλεγραφήσαμεν ἤδη ὑμῖν.

† 'Ο 'Αθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
† 'Ο Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
† 'Ο Βεροῖας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
† 'Ο 'Εδέσσης, καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† 'Ο Καρυστίας καὶ Σκύρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† 'Ο 'Αρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ
† 'Ο Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
† 'Ο Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ
† 'Ο Τριφυλίας καὶ 'Ολυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

'Ο 'Αρχιγραμματεὺς
'Αρχιμ. Θεόκλητος ΦΙΛΙΠΠΑΙΟΣ

'Αθήνησι τῆ 8ῃ 'Ιουλίου 1965

'Αριθ. | Πρωτ. 1943
| Διεκτ. 658

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1319

Π ρ ο ς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους 'Ιεράρχας
τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

"Ἄμα τῇ λήψει τῆς παρουσίας 'Εγκυκλίου, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως ἀποστείλητε τῇ 'Ιερᾷ Συνόδῳ στοιχεῖα περὶ τῆς Διοικητικῆς καὶ λοιπῆς διαρθρώσεως τῶν ὑμετέρων Θεοσώστον 'Επαρχιῶν, ἵνα δημοσιευθῶσιν εἰς τὸ ἤδη ἐκτυπούμενον «'Ημερολόγιον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος τοῦ ἔτους 1966».

'Επειδὴ ἡ Συνοδικὴ 'Επιτροπὴ συναντᾷ τεχνικὰς μεγάλας δυσκολίας κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν, παρακαλεῖσθε ὅπως ἀπαντήσητε μόνον ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν πληροφοριῶν, αἵτινες ἔχουν δημοσιευθῆ δι' ἐκάστην 'Ι. Μητρόπολιν εἰς τὸ οἰκείον μέρος εἰς τὸ «'Ημερολόγιον τοῦ ἔτους 1965».

"Ἡτοι ἡ ἀπάντησις ὑμῶν θὰ ἀφορᾷ εἰς τροποποιήσεις ἢ

προσθήκας αναγομένας εἰς τὰς καθ' ἑμᾶς Ἐπαρχίας, πάντοτε ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ «Ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1965».

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
- † Ὁ Βερροίας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
- † Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Ἀρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ
- † Ὁ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
- † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Θεόκλητος ΦΙΛΙΠΠΑΙΟΣ

Ἀθήνησι τῆ 8.7.1965

'Αριθ. | Πρωτ. 1944
| Διεκτ. 659

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1320

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐπειδὴ ἐδημιουργήθησαν, ὡς μὴ ὄφειλε, ἀμφισβητήσεις καὶ ἀπορίαὶ ὡς πρὸς τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐπισκόπων ἐπὶ τῶν παρεκτρεπομένων Κληρικῶν τακτικῶν Ἱεροκηρύκων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἢ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔγνω ἵνα ἐκθέσῃ Ὑμῖν τὰ κάτωθι:

Οἱ Ἱεροκήρυκες τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, οἱ παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διοριζόμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. μισθοδοτούμενοι, ὄντες Κληρικοί καὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐν ἡ ὑπηρετοῦσιν Ἱερὰν Μητρόπολιν ἢ προερχόμενοι ἐξ ἄλλης τοιαύτης, ὑπάγονται εἰς τὴν πειθαρχικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἀρύεται ὁ οἰκίος Ἐπίσκοπος ἐκ τε τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς ἐν ἰσχύϊ Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας. Ἡ τελευταία αὕτη ὀρίζει ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ Νόμου 5383/32 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» ὅτι πρὸς διατήρησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας καὶ πρὸς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων εἰς παράπτωμα ὡς πρὸς τὰ χρέη καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἐπαγγελίας αὐτῶν κληρικῶν καθίστανται τὰ Ἐκκλησιαστικά Δικαστήρια (Παράβαλε ἄρθρ. 2, 7, 11 τοῦ αὐτοῦ Νόμου).

Ἡ ἰδιότης τοῦ Ἱεροκήρυκος ὡς Κληρικοῦ ἀποτελεῖ τὸ μῆζον ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σχέσει αὐτοῦ, ἢ δὲ τοιαύτη τοῦ ὑπαλλήλου τὸ ὅλως ἕλαττον. Ὁ Ἱεροκήρυξ ἐπιτελεῖ Ἐκκλησιαστικὸν Λειτουργικόν, καθόσον μετὰ τῆς μεταδόσεως τῶν χαρισμάτων τῆς Ἱερῶς ἑνώσεως, ἐν ἡ Πρεσβύτερος, ὡς συμβαίνει συνήθως, «προσκατερεῖ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου», «εὐαγγελίζεται», «μαθητεύει», «διδάσκει». Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τοῦ Διακόνου βαθμὸν ἀνήκων, πάλιν τὰ τῆς Διακονίας τοῦ Θεμισιαστικοῦ ἐπιτελεῖ καί, σὺν τῷ χαρίσματι τοῦ βαθμοῦ τούτου, «ἔργον ποιεῖ εὐαγγελιστοῦ».

Κατὰ συνέπειαν πᾶν παράπτωμα Κανονικῶν τῶν Ἱεροκηρύκων ἀποτελεῖ παράβασιν ἠθικῶν Κανόνων τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ἀφοῦ δὲ φύλαξ τούτων ὄριστα ὁ Ἐπίσκοπος, αὐταπόδεκτον εἶναι ὅτι αὐτός ἐνεργεῖ πάντα ὅσα δεῖ πρὸς ἐπιβολὴν τῆς τάξεως καὶ ἀπονομὴν τῶν προσήκοντων τῇ Δικαιοσύνη. Οὕτω ὁ «ἀρμόδιος» κατὰ περιφέρειαν Μητροπολίτης εὐθὺς ὡς λάβῃ ὅπως δὴποτε γνῶσιν εἴτε συνεπείᾳ μνηύσεως ὅτι Κληρικός, καὶ ἐν προκειμένῳ Ἱεροκήρυξ ὑπέπεσεν εἰς παράπτωμα συνεπαγόμενον κανονικὴν ποινὴν, ἐνεργεῖ συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 100 τοῦ Νόμου 5383. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ὁ Ἱεροκήρυξ περιέπεσεν καὶ εἰς ὠρισμένα πειθαρχικά ἀδικήματα τοῦ ἄρθρου 132 τοῦ Νόμου 1811/1951 «Περὶ Κώδικος καταστάσεως τῶν δημοσίων διοικητικῶν ὑπαλλήλων», ἐφαρμοζομένου καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαλ-

λῶν τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ἐπειδὴ ταῦτα σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀρχάς, ὅς ὡς Κληρικός ὑποχρεοῦται νὰ διαφυλάττῃ ὁ Ἱεροκήρυξ, ὁ ἀρμόδιος Μητροπολίτης κινεῖ κατ' αὐτοῦ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Δικαιοσύνην, ἐνῶ, παραλλήλως, παραπέμπει τὸν Ἱεροκήρυκα εἰς τὸ κατὰ νόμον Πειθαρχικὸν διὰ τοὺς ὑπαλλήλους Συμβούλιον, ἐν προκειμένῳ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἥτις ἐνεργεῖ τὰ καὶ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου ὑπὸ τοῦ Πειθαρχικοῦ Δικαίου (Μέρος βον Ἄρθρ. 131 καὶ ἐξῆς τοῦ Κώδικος) ὀριζόμενα. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ Ἱεροκήρυξ κρίνεται ὡς ὑπάλληλος, ἢ δὲ τυχὸν διώξις αὐτοῦ ἀπὸ μέρους τῆς ὡς ὑπαλλήλου Προισταμένης αὐτοῦ Ἀρχῆς εἶναι ἀσχετος πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, διὰ τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκόπου ἐκκλησιαστικὴν τοιαύτην. Συμβαίνει, δηλαδὴ, ὅτι καὶ εἰς τὴν διώξιν Κληρικοῦ ὑπὸ τοῦ Κοινοῦ Ποινικοῦ Δικαστηρίου, καθ' ἣν αὕτη δὲν κωλύει τὴν ἐκ παραλλήλου εἰσαγωγὴν ἢ διεξαγωγὴν τῆς κατὰ τὸν περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων νόμον διαδικασίας καὶ τανάπαλιν. (Ἄρθρ. 156 Ν. 5383/32).

Παράδειγμα ὁμοιον παρέχεται καὶ ὑπὸ τοῦ ἰσχύοντος Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅσον «τὴν ἐπὶ τῶν Συνοδικῶν ὑπαλλήλων πειθαρχικὴν δικαιοδοσίαν ἀσκεῖ ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἐφαρμοζοῦσα κατ' ἀναλογίαν δι' ἀποφάσεως αὐτῆς τὰς περὶ τῶν πειθαρχικῶς ἐγκαλουμένων καὶ τιμωρουμένων δημοσίων ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Ὀρθοσκευμάτων ἰσχυούσας ἐκάστοτε διατάξεις» (Ἄρθρ. 10 παρ. 7). Κατ' ἀκολουθίαν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνιστᾷ τοῖς Σεβ. Ἱεράρχαις ὅπως πάσας τὰς ἐξ ἀφορμῆς ἐκτρόπων τῶν Ἱεροκηρύκων ὑποθέσεις κρίνωσι κατὰ τὰ Κανονικὰ αὐτῶν δικαιώματα, παραπέμπωσι δὲ αὐτοὺς τῇ Ἱ. Συνόδῳ, παραλλήλως ἢ μόνον, ἐφ' ὅσον τὰ παραπτώματα ἐπάγονται πειθαρχικὰς ποινὰς ἐκ μέρους τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐνεργούσης ὡς Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου βάσει τοῦ Κώδικος τοῦ Ν. 1811/1951 καὶ καθορίζουσας τὰς τε πειθαρχικὰς ἐπὶ τὸν παρακτραπέντα ποινὰς καὶ τὴν περαιτέρω τοῦ Ἱεροκήρυκος, ὡς ὑπαλλήλου, θέσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
- † Ὁ Βερροίας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
- † Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Ἀρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ
- † Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
- † Ὁ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Θεόκλητος ΦΙΛΙΠΠΑΙΟΣ

Ἀθήνησι τῆ 8η Ἰουλίου 1965

'Αριθ. | Πρωτ. 1945
| Διεκτ. 660

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1321

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Συνοδικὴ ἀπόφασις, ὑπενθυμιζόμεν πρὸς ὑμᾶς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 1276 ἀπὸ 21/7/1964 Συνοδικὴν Ἐγκύκλιον περὶ λειτουργικῆς χρήσεως ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς μόνον τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκδιδόμενου Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς διὰ τὴν ἀπαρέγκλιτον καὶ ἀσπτηρὰν τήρησιν αὐτῆς. Ἡ ἐν λόγῳ Ἐγκύκλιος ἔχει ὡς ἐξῆς:

«ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1276

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Χάριν τῆς ὁμοιομορφίας τῆς τελέσεως τῶν Ἱερῶν ἀκολου-

θιών κατά τὸ ἰσχύον τυπικὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὡς καὶ τῶν ἐκάστοτε περιπτώσεων ἐκ τοῦ ἐνιαυσίου ἐορτολογικοῦ κύκλου τῆς θείας λατρείας, Συνοδικῆ ἀποφάσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως ἀπαντες οἱ αἰδεσιμώτατοι ἐφημέριοι καὶ ἱεροψάλται τῶν ἱερῶν ἐνοριακῶν Ναῶν καὶ οἱ Πανοσιώτατοι ἡγούμενοι τῶν ἱερῶν Μονῶν προμηθεύωνται μόνον τὸ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκδιδόμενον ἐνιαύσιον Ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον, ὅπερ τυγχάνει συνέχεια τοῦ ἡμερολογίου τοῦ ἀειμνήστου πρωτονοταρίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Ἑμμανουὴλ Φαρλέκα.

Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο, ὡς γνωστὸν, συντάσσεται ὑπὸ Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ οὐδὲ τὸ παράπαν ἀφίσταται τῆς τυπικῆς διατάξεως, ὡς αὕτη ἔχει ἀποκρυσταλλωθῆ, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, εἰς τὸ Οἰκουμἐνικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, διστελοῦμεν μετ' ἀγάπης.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
- † Ὁ Βεροῖας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
- † Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Ἀρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ
- † Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
- † Ὁ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Θεόκλητος ΦΙΛΙΠΠΑΙΟΣ

Ἀπονομή πτυχίων

Τὴν 7ην Ἰουλίου ἐγένετο ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης ἡ τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τοὺς φοιτήσαντας εἰς τὸ Φροντιστήριον Κληρικῶν Ἑλλάδος 29 ἱερεῖς ἐκ διαφόρων Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἑλλάδος.

Τῆς τελετῆς προσέτη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, παρίσταντο δὲ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Ἀρτης κ. Ἰγνατίου καὶ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰακώβου, καθὼς καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν διδασκάντων.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς συντόμου ἀκολουθίας, καθ' ἣν ἐμῶν ἠγάπησαν ἐπικαίρα τροπάρια, ὡμίλησεν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Φροντιστηρίου πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομος Γιαλούρης, ὁ ὁποῖος ἀπεχαιρέτισε τοὺς ἀποφοιτήσαντας διὰ καταλλήλων νοουθεσιῶν. Ἀκολουθῶς ὡμίλησεν ὁ Μακαριώτατος, ἐξάρας τὸ ἐπιτελούμενον ὑπὸ τοῦ Φροντιστηρίου πνευματικὸν ἔργον. Τελευταῖος ὡμίλησεν εἰς ἐκ τῶν ἀποφοιτησάντων, ὁ ὁποῖος ἠψυχάρησεν τὸν Μακαριώτατον διὰ τὴν στοργὴν καὶ τὸ ζῶηρον ἐνδιαφέρον του διὰ τὸ ἔργον τοῦ Φροντιστηρίου.

Ὁ Μακαριώτατος καὶ οἱ ἄλλοι ὡμίληται ἐμνημόνευσαν τὸ ὄνομα τοῦ Ἱδρυτοῦ τοῦ Φροντιστηρίου ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Κυροῦ Θεοκλήτου καὶ τοῦ χορηγοῦ αὐτοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου.

Ἀποστολικὴ Διακονία

Κατόπιν σχετικῆς ὁμιλίας ὑπὸ τοῦ Γεν. Δ/νοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Παντ. Μπαρδάκου τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς ἔληξαν αἱ εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν γενόμεναι τακτικαὶ ὁμιλίαι τῆς «Φωνῆς Κυρίου» τῆς ἐφετεινῆς περιόδου. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὡμίλησαν ἐκ περιτροπῆς διάφοροι Κληρικοὶ Θεολόγοι τῆς Ἱ. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν, τὴν ὅλην δὲ πνευματικὴν προσπάθειαν διηύθυνεν ὁ παρὰ τῇ Ἀπ. Διακονίᾳ Διευθυντὴς τοῦ Θ. Κηρύγματος Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Παῦλος Πολυμερόπουλος.

—Τὴν 2αν Ἰουλίου ἐπεσκέφθη τὴν Σχολὴν Διακονισσῶν ὁ Ἐξοχώτατος Ὑπουργὸς Προνόας κ. Ζορμπᾶς, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Γεν. Δ/νοῦ τοῦ Ὑπουργείου κ. Βούτση. Τὸν κ. Ὑπουργὸν ἐκ μέρους τοῦ Κεντρ. Συμβουλίου ὑπεδέχθησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βεροῖας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος, ὁ Γεν. Δ/ντῆς Ὀρθοκρυμάτων Καθηγητῆς κ. Σιώτης, ὁ Γεν. Δ/ντῆς

τῆς Ἀπ. Διακονίας Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Παντ. Μπαρδάκος, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ Διευθύντρια τῆς Σχολῆς Δις Μουρούκα μετὰ τῶν Καθηγητῶν καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς. Ὁ κ. Ὑπουργὸς μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἤκουσε παρὰ τῶν ἀρμοδίων περὶ τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς, ὑποσχεθεὶς τὸ ἀμέριστον αὐτοῦ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν θερμὴν συμπαράστασίν του διὰ τὴν εὐρυθμὸν λειτουργίαν καὶ ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου Ἰδρύματος.

—Τὴν 7ην Ἰουλίου ἐφιλοξενήθησαν ἐν τῷ Θεολογ. Οἰκοτροφείῳ εἰκοσι σπουδασταὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησ. Σχολῆς Θεσσαλονίκης, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Διευθυντὴν αὐτῶν κ. Νανῶκου.

—Ἀποφάσει τοῦ Κεντρ. Συμβουλίου ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς τεύχους ἀξάνεται ἡ τιμὴ τῶν περιοδικῶν «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» καὶ «Τὰ Χαρούμενα παιδιὰ», τοῦ μὲν πρώτου εἰς 50 Δρ. τοῦ δὲ δευτέρου εἰς 20 Δρ. ἐτησίως, αὐξανόμενων συγχρόνως τῶν σελίδων καὶ βελτιουμένης τῆς ὕλης αὐτῶν. Σχετικὴ ἐγκύκλιος ἀπεστάλη πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας καὶ Αἰδεις ἱερεῖς συνδρομητὰς τῶν ὡς ἄνω περιοδικῶν.

—Τὴν 22αν Ἰουλίου ἐπεσκέφθη τὴν Ἀπ. Διακονίαν ὁμᾶς ἐκ πενήκοντα Φιλανδῶν Ὀρθοδόξων, ἀνηκόντων εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Φιλανδίας, με ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Αἰδεις. Ἐφημέριους των κ. Στέφανον Ρέπταν καὶ π. Σεραφεῖμ. Τούτους ὑπέδεχθη προσφωνήσας καταλλήλως ὁ Αἰδεσιμολ. Διευθυντὴς τοῦ Θεολογ. Οἰκοτροφείου π. Ἰωάννης Ράμφος, ἐν συνεχείᾳ δὲ παρεκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν, ἔυθα ἀντηλλάγησαν θερμαὶ προπόσεις εἰς ἀτμόσφαιραν εὐλικρινοῦς ἀγάπης καὶ ἀδελφωσύνης.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 25ης Ἰουλίου μέχρι τῆς 10 Ἰουλίου 1965 ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ναοὺς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν παρ' Αὐτῷ Θεοφιλεστῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ άτομα κ.λ.π. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 27ῃ Ἰουλίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆ 28ῃ Ἰουλίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου τῆς ὁδοῦ Ψαρών.

— Τῆ 29ῃ Ἰουλίου εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου τελεσθέντα Ἑσπερινὸν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους κηρύγματος τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, εἰς ὃν παρόντησαν οἱ Σεβασμ. Συνοδικοὶ Συνεδροὶ, ἐκήρυξε δὲ ὁ πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομος Γιαλούρης, Διευθυντὴς τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος.

— Τῆ 30ῃ Ἰουλίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Ἀναργύρων Νέας Ἰωνίας.

— Τῆ 4ῃ Ἰουλίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Ἐτέλεσε: Τῆ 29ῃ Ἰουλίου Τρισάγιον εἰς τὸν Τάφον τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου, καταθέσας καὶ στέφανον.

— Τῆ 4ῃ Ἰουλίου Ἁγιασμὸν ἐπὶ τῇ καταθέσει θεμελίου λίθου τῶν ἐν τῷ Δήμῳ Ταύρου ἀνεγειρομένων πολυκατοικιῶν διὰ τὴν στέγασιν τῶν προσφύγων, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Παπανδρέου, μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ πλήθους κόσμου.

Προέστη: Τῆ 8ῃ Ἰουλίου τῆς ἐν τῇ ἱερῷ ναῷ Κοιμησεως Θεοτόκου Νέας Φιλαδέλφειας Νεκρωσίου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδείαν τοῦ Δημάρχου Ν. Τρυπιᾶ, εἰς τὴν ὅποιαν παρέστησαν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Παπανδρέου, μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ πλήθος κόσμου.

Προήδρευσε: Τῆ 25ῃ 'Ιουνίου τῆς Συνοδικῆς 'Επιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Δελτίου «'Εκκλησία».

— Τῆ 28ῃ 'Ιουνίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλαγαμένης.

— Τῆ 5ῃ 'Ιουλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

— Τῆ 9ῃ 'Ιουλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, καθὼς καὶ συσκέψεως με θέμα τὴν Σχολὴν Διακονισσῶν.

Συνειργάσθη: Τῆ 8ῃ 'Ιουλίου μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ Ὑγιεινῆς κ. Κοκκέβη διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς νοσηλείας τῶν ἐφημερίων ὑπὸ τοῦ Κράτους. Εἰς τὴν σύσκεψιν αὐτὴν παρέστησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειμάτων Καθηγητῆς κ. Μ. Σιώτης, ὁ Διευθυντὴς τοῦ ἴδιου Ὑπουργείου κ. Γιανναρᾶς καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς κ. Πελοποννήσιος, ἐκ μέρους δὲ τοῦ ΤΑΚΕ ὁ Διευθύνων Σύμβουλος κ. Ζαφ. Κέπετζης καὶ ὁ Σύμβουλος κ. Δ. Πανάγου.

Παρέστη: Τῆ 27ῃ 'Ιουνίου εἰς τὴν τελετὴν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλαγαμένης ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ὁμιλήσας καταλλήλως πρὸς τοὺς μαθητάς.

— Τῆ 2α 'Ιουλίου εἰς τὴν ἐν τῇ Ἐθνικῇ Ἑστίᾳ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος τελετῆν τῆς ἀπονομῆς διπλωμάτων εἰς τοὺς ἐπὶ ἓνα μῆνα ἐκπαιδευθέντας ἀξιωματικούς τῆς Χωροφυλακῆς, τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων καὶ τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος, πρὸς οὓς ὁμίλησαν καταλλήλως ὁ Μακαριώτατος καὶ ὁ ὑπουργὸς Ὁμοσίας Τάξεως κ. Πολυχρονίδης.

— Τῆ 5ῃ 'Ιουλίου εἰς τὴν δεξιῶσιν τῆς Ἀμερικανικῆς Πρεσβείας ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς Ἀνεξαρτησίας.

— Τῆ 7ῃ 'Ιουλίου εἰς τὴν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης τελετῆν τῆς ἀπονομῆς πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοιτήσαντας τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ ὁμίλησε καταλλήλως.

Ἐδέχθη: Τῆ 25ῃ 'Ιουνίου τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου κ. Δ. Μανωλέσον, τὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Στυλιανὸν Κορρὲν μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου Ἁγίας Βαρβάρας Πατησίων κ. Ἀντωνάκεια, τοὺς ἱεροκήρυκας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Δημόπουλον καὶ Χριστόφορον Παπουτσόπουλον καὶ τὸν ἠγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη πανοσ. ἀρχιμ. Χαρ. Βασιλόπουλον.

— Τῆ 26ῃ 'Ιουνίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιον, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρη, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ζωὴ» Ἰωάννην Ἀλεξίου καὶ τὸν κ. Ἀθαν. Σ. Φραγκόπουλον.

— Τῆ 28ῃ 'Ιουνίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κύριλλον καὶ Αὔστριας κ. Χρυσόστομον.

— Τῆ 30ῃ 'Ιουνίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον καὶ τὸν καθηγητὴν κ. Καρβέλην.

— Τῆ 1ῃ 'Ιουλίου τὸν ἐκ Βηρυτοῦ πανοσ. ἀρχιμ. τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας κ. Χατζ.

— Τῆ 2α 'Ιουλίου τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐξάρχον τοῦ Παναγίου Τάφου Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Τιβεριάδος κ. Ἀνατόλιον, τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθηγητὴν κ. Παν. Παναγιωτάκον, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειμάτων κ. Κη-

γητὴν κ. Μάρκον Σιώτην, τὴν κ. Μερτικοπούλου καὶ τὴν κ. Νικολαΐδου.

— Τῆ 3ῃ 'Ιουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον καὶ Ἀξώμης κ. Νικόλαον, τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Μηλιτοῦπόλεως κ. Ναθαναήλ, τὸν ἱερατ. προϊστάμενον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν πανοσ. ἀρχιμ. Ἰάκωβον Μαλλιάρων καὶ τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον.

— Τῆ 5ῃ 'Ιουλίου τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον καὶ τὸν Δήμαρχον Καλλιθέας μετὰ δύο Δημοτικῶν Συμβούλων.

— Τῆ 6ῃ 'Ιουλίου τὸν πρωθιερέα τῶν Ἀνακτόρων πανοσ. ἀρχιμ. Ἱερώνυμον Κοτσώνη, τὸν ἠγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Ἀμβρόσιον Πλατῆν καὶ τὸν ἐκ Νιγηρίας φοιτητὴν Φιλολογίας κ. Ἰάκωβον.

— Τῆ 7ῃ 'Ιουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνον, Ρόδου κ. Σπυρίδωνα καὶ Καρπάθου κ. Ἀπόστολον, τὸν πρωθιερέα τῶν Ἀνακτόρων πανοσ. ἀρχιμ. Ἱερώνυμον Κοτσώνη μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Δοξιάδη, τὸν Νομάρχην Ἀττικῆς κ. Κακούρη καὶ τὸν βουλευτὴν κ. Ἀθανασιάδη.

— Τῆ 9ῃ 'Ιουλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας πρῶν Ἐθῶν καὶ Λεβαδείας κ. Πολύκαρπον καὶ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος πανοσ. ἀρχιμ. Χριστ. Καλύβαν, τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σύρου πανοσ. ἀρχιμ. Δωρόθεον Στέκαν καὶ τὴν κ. Ζέρβα ἐκ Καβάλας.

— Τῆ 10ῃ 'Ιουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ κ. Διονύσιον, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον καὶ τὸν ἱατρὸν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κ. Χαρ. Λουλέπουλον.

Ἱερά Μητρόπολις Κορινθίας

Μετὰ μεγαλοπρεπείας ἐωρτάσθη τὴν 29ῃν λήξαντος μηνὸς Ἰουνίου ἡ μνήμη τοῦ Πολιοῦχου τῆς Κορίνθου Ἁγίου ἐνδύσου Ἀποστόλου Παύλου τῶν Πρωτοκορυφαίου.

Πλήθην πιστῶν συνέρρευσαν εἰς τὸν φερώνυμον τῆς πόλεως μεγαλοπρεπῆ Μητροπολιτικὸν Ἱ. Ναόν.

Εἰς τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐχοροστάτησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιος — Τοποτηρητῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κορινθίας καὶ Δημητριάδος κ. Δαμασκηνός, Κορίνθους τὴν καταγωγῆν. Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῆς Ἀποστ. Διακονίας Παν. Ἀρχιμ. κ. Παντελεήμων Μπαρδάκος, ἀναπτύξας μετὰ περισσῆς χάριτος τὸ περὶ ἀγάπης θέμα, τὸ ὁποῖον μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἀνέπτυξεν ὁ ἑορταζόμενος θεῖος Ἀπόστολος.

Τὴν ἑσπέραν τῆς ἑορτίου ἡμέρας ἐν τῷ βήματι τοῦ Γαλιῶνος, εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κορίνθου, εὐλογία καὶ χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ ὑπὸ χοροῦ ἐξ ὄλων τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς πόλεως ἐψάλη κατασκευτικὸς ἑσπερινός, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἀρχῶν τῆς Κορίνθου καὶ πλήθους λαοῦ, καθ' ὃν ὁμίλησεν ἐπικαιρῶς ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Παν. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Δεληγιαννόπουλος με θέμα «Παῦλος ὁ Χριστοφόρος».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

'Ιερά Μητρόπολις Θουατείρων καί Μ. Βρετανίας

Ο 'Ιερατικός Σύνδεσμος τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων Κληρικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας καί ἡ Ἑλληνική Κυπριακή Ἀδελφότης Λονδίνου ὀργανώνουν μεγάλην ἔθνικοθρησκευτικήν παράστασιν τὴν 17ην Ἰουλίου ἐ.ἔ. ἐπὶ τῇ ἐπετειῶ τῆς ιστορικῆς 9ης Ἰουλίου 1821, ὅτε ὁ ἀδάμαστος ἑλληνικὸς Κυπριακὸς λαὸς προσήνεγκεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἐλευθερίας ὡς «προσφεραν» καὶ «τίμημα» τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κυπριανόν, τοὺς Μητροπολίτας Πάφου Χρῦσανθον, Κιτίου Μελέτιον καὶ Κυρηνείας Λαυρέντιον καὶ πλείστους ἄλλους Κληρικούς καὶ Λαϊκούς.

«Ἡ 9η Ἰουλίου 1821 — λέγει ἡ σχετικὴ προκήρυξις — εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἐπέτειος πού διδάσκει, φωτίζει, ἐμπνέει καὶ ἀθροῖ τὸ ἔθνος καὶ εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα πού διεξάγει σήμερον διὰ τὴν ἐνότητα ὁμοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν ὁμόνοιάν του, τὴν πρόδον καὶ τὴν μεγαλοουργίαν του καὶ ἰδιαίτερως τὴν ἑνωσιν τῆς ἡρωϊκῆς Κύπρου μετὰ τῆς γλυκυτάτης Πατρίδος τῶν Πατρίδων τῆς δοξασμένης μας Ἑλλάδος».

'Ιερά Μητρόπολις Γερμανίας

Οἱ Ἕλληνες ἐργαζόμενοι καὶ φοιτηταὶ τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου ἴδρυσαν τὴν «Κοινότητα Ἑλλήνων Βερολίνου», σωματεῖον ἀποσκοποῦν εἰς τὴν καλυτέρευσιν τῶν ὄρων διαβίωσης, τὴν ἀνοδὸν τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου καὶ γενικώτερον τὴν καλλιέργειαν πνεύματος συναδελφικότητος καὶ ὁμονοίας μετὰ τῶν μελῶν τῆς παροικίας. Ἡ «Κοινότης Ἑλλήνων Βερολίνου» εἰς τὴν προσπάθειάν της νὰ βοηθήσῃ τὰ μέλη της καὶ γενικώτερον ὅλους τοὺς Ἕλληνας τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου, ἐνεκαίνιασε τὴν «Ἑλληνικὴν Λέσχην», τὴν ὁποίαν θέλει νὰ καταστήσῃ πραγματικὴν ἑλληνικὴν γωνίαν, ὅπου οἱ Ἕλληνες ξηνητῆται θὰ δύνανται νὰ εὐρίσκουν πραγματικὸν ἑλληνικὸν περιβάλλον μετὰ ἑλληνικὴν μουσικὴν, ἑλληνικὰ βιβλία, ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Τὴν 16ην Ἀπριλίου 1965 ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ κατόπιν βαρείας καὶ μακρᾶς ἀσθενείας ὁ Μητροπολίτης Χερσῶνος καὶ Ὁδησοῦ Μπόρις (Β'κ), ὁ ὁποῖος ἐνοσηλεύετο εἰς Σότσι. Ἡ κηδεῖα τοῦ εἰς ἡλικίαν 59 ἐτῶν ἀποβιώσαντος Μητροπολίτου ἐγένετο εἰς τὴν Ὁδησὸν τὴν 19ην Ἀπριλίου. Ὁ αἰμῆμος Μητροπολίτης Χερσῶνος καὶ Ὁδησοῦ Μπόρις ἐγεννήθη τὸ 1906 εἰς τὴν πόλιν Σαρατῶφ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βόλγα. Εἰς ἐπίσκοπον ἐχειροτονήθη τὸ 1944, τὸ δὲ 1947 ἐποθετήθη ἐπίσκοπος τοῦ Σαρατῶφ. Μετὰ ταῦτα διετέλεσεν ἑξαρχὸς τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μετὰ ἔδραν τὸ Βερολίνον καὶ ἐν συνεχείᾳ ἑξαρχὸς τῶν Η.Π.Α. καὶ τοῦ Καναδά μετὰ ἔδραν τὴν Νέαν Ὑόρκην.

— Ὁ νέος ἀρχηγὸς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ρωσικῆς Πνευματικῆς Ἀποστολῆς ἀρχιμ. Ἐρμωγῆνης (κατὰ κόσμον Γρηγόριος Βασιλίεβιτς Ὁρέχωφ) ἐγεννήθη τὸ 1929 εἰς τὸ χωρίον Ποπρόβκα τῆς περιοχῆς τοῦ Σαρατῶφ. Τὸ 1952 ἐτελείωσε τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν τοῦ Σαρατῶφ, τὸ δὲ 1956 τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Λένινγκραντ. Ἀπὸ τὸ 1956—1962 ὑπηρέτησεν ὡς καθηγητῆς εἰς διάφορα Σεμινάρια, εἶτα δὲ ὡς ἐφημέριος εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Γιαροσλάβ. Τὴν 22 Δεκεμβρίου 1964 διαώρισθη ἀρχηγὸς τῆς Ρωσικῆς Πνευματικῆς Ἀποστολῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν δὲ 25 Φεβρουαρίου 1965 προεχειρίσθη εἰς ἀρχιμανδριτὴν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου κατόπιν ἀδελφικῆς παρακλήσεως τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου.

— Τὴν 31ην Μαΐου ἐ.ἔ. μετέβησαν εἰς τὴν Μόσχαν ὁ ἐπίσκοπος Γιάν Βίλλεμπρανς, γραμματεὺς τῆς Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ ἐπὶ τῆς προαγωγῆς τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, καὶ ὁ ὑπογραμματεὺς τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος αὐτῆς αἰδεσιμ. Πιέρ Ντυπρέ, ἵνα εὐχαριστήσουν τὴν Ρωσικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν διότι ἀπέστειλε παρατηρητὰς εἰς τὴν Β' Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ. Ἡ παρούσα ἐπίσκεψις ἀβροφροσύνης τῶν

δύο ἀξιοματούχων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Ρωσίαν ἀποτελεῖ μέρος μιᾶς σειρᾶς ἐπισκέψεων εἰς μὴ Καθολικὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἐκφραστοῦν πρὸς αὐτὰς εὐχαριστίαι διὰ τὴν ἀποστολὴν παρατηρητῶν εἰς τὴν Β' Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ, τῆς ὁποίας ἡ τετάρτη καὶ τελευταία φάσις πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1965.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου Δρ Ράμσεϋ ἐγονυπέτησε παραπλευρῶς τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῆς Ρουμανίας Ἰουστινιανοῦ εἰς ἓνα μικρὸν Ναὸν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ Βουκουρέστιον, καὶ προσηυχῆθη μετ' αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος. Ἦτο, πιθανῶς, ἡ πρώτη φορὰ εἰς τὴν Ἱστορίαν, καθ' ἣν ἡγάται δύο διαφορετικῶν δογματῶν προσηυχῆθησαν ἐντὸς τοῦ ἰδίου Ναοῦ.

Ὁ Δρ Ράμσεϋ ἀργότερον ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: «Ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ κίνημα διὰ τὴν Ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἰσχυρόν. Ὁφείλομεν νὰ βοηθήσωμεν τὴν προσπάθειαν αὐτὴν δι' ὅλων τῶν δυνάμεών μας».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου ἐπραγματοποίησεν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς Ρουμανίαν κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Κατόπιν σχετικῆς προσκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, μίᾳ ἀντιπροσωπείᾳ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ἔδρα εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἐτςμιάδζιν τῆς σοβιετικῆς Ἀρμενίας, ἐπεσκέφθη προσφάτως τὴν Βουλγαρίαν. Τῆς ἀντιπροσωπείας ἡγεῖτο ὁ Καθολικὸς — Πατριάρχης πάσης Ἀρμενίας κ. Βασκέν Α'. Τὴν ἀντιπροσωπείαν ὑπεδέχθησαν κατὰ τὴν ὄφειξιν τῆς εἰς τὴν Σόφιαν ὁ Μακαριωτάτος Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Κύριλλος, ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρησκευμάτων κ. Κιουτσούκωφ καὶ ὁ ἐν Σόφιᾳ πρεσβευτῆς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως.

— Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου ὅπως ἐκλαίκευθῶν αἱ ἀποφάσεις τοῦ Β' Παγκοσμίου Χριστιανικοῦ Συνεδρίου Εἰρήνης, τὸ ὁποῖον συνήλθεν εἰς τὴν Πράγαν τὸ 1964, ἐφέτος τὴν ἀνοιξιν ὀργανώθησαν καθ' ὅλην τὴν χώραν κληρικο-λαϊκαὶ πανηγυρικαὶ συγκεντρώσεις, εἰς τὰς ὁποίας παρέστησαν ὅλοι οἱ κληρικοὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀντιπρόσωποι τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων καὶ πολλοὶ πιστοί. Κατὰ τὰς συγκεντρώσεις αὐτὰς ἔγιναν ὁμιλίαι περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Παγκριστιανικοῦ Συνεδρίου Εἰρήνης καὶ ἐνεκρίθησαν ψηφίσματα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, τὰ ὁποία διεβιβάσθησαν πρὸς τὸν Πατριάρχην κ. Κύριλλον, τὴν Ἐθνικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς προστασίας τῆς εἰρήνης καὶ πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν Ὁρησκευμάτων παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ἐξωτερικῶν. Τοιαύτη συγκέντρωσις ἔγινε καὶ εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Σόφιας, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν οἱ καθηγηταί, οἱ φοιτηταὶ καὶ οἱ υπάλληλοι τῆς Ἀκαδημίας, καθὼς καὶ πολλοὶ προσκεκλημένοι. Ὁ ὑφηγητῆς Θεόδωρος Σάμπεφ ὁμίλησε διὰ μακρῶν περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Β' Παγκριστιανικοῦ Συνεδρίου Εἰρήνης τῆς Πράγας, ἐν συνεχείᾳ δὲ οἱ μετέχοντες τῆς συγκεντρώσεως ἔστειλαν τηλεγράφημα πρὸς τὸν Πατριάρχην κ. Κύριλλον, εἰς τὸ ὁποῖον λέγουσιν μετὰ τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Ὑποσχόμεθα ὅτι θὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ὅτι θὰ κηρύττωμεν τὴν εἰρήνην καὶ ὅτι θὰ συνεργασθῶμεν παντοιοτρόπως διὰ τὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν πράξιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Β' Παγκριστιανικοῦ Συνεδρίου Εἰρήνης».

— Ἐπὶ τῇ 12ῃ ἐπετειῶ ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας (10 Μαῖου 1953), τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας «Τσαρκόβεν Βέστινικ» ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 23 τεύχος τῆς 29 Μαΐου 1965 (σελ. 2—3) ὑπὸ τὴν τίτλον «Φάρος τῆς ἑθνικῆς ζωῆς» τὸν λόγον τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Κυρίλλου, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε τὴν 10ην Μαΐου εἰς τὸν ἐν Σόφιᾳ καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέβσκη. Οὗτος ἐπεγράμμισε μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Βουλγαρίας συνεργάζεται μετὰ τὴν Οἰ-

κοινοτική Κίνηση και ότι είναι πρόθυμοι να συνεργασθῆ εἰς πᾶν ἐκκλησιαστικὸν χριστιανικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει «τὴν ἐνότητα ἐν τῇ ἐγάπῃ καὶ τῇ πίστει ὄλων τῶν χριστιανῶν». Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ἐτόνισε περαιτέρω ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Βουλγαρίας «θὰ συνεχίσῃ με φιλόχριστον διάθεσιν νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ συνεργῆ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πραγματικῆς ἐνότητος τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἰρομένων τῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ὀρθουμένων ἐμποδίων ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Χριστοῦ».

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Παῦλος Στ' μετέβη εἰς Πίζαν καὶ μετέσχε τοῦ 17ου εὐχαριστιακοῦ συνεδρίου τῆς Ἰταλίας.

— Ἡ Γενικὴ Γραμματεία τῆς Β' ἐν Βατικανῶ Συνόδου ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ἀνὰ τὴν ὑψηλὴν ρωμαιοκαθολικὸν ἀρχιερεῖς τὰ πέντε τεύχη, ὅτινα περιέχουν τὰ ἐναπομένοντα πρὸς συζήτησιν πέντε σχέδια, ἅτινα φέρουν τοὺς ἐξῆς τίτλους: Περί θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, Περί τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ σημερινῷ κόσμῳ, Περί τῆς ἱερασοτολικῆς δραστηριότητος τῆς Ἐκκλησίας, Περί τῆς ἀποστολῆς καὶ ζωῆς τῶν ἱερέων, Περί τῆς ἀποστολῆς καὶ διακονίας τῶν λαϊκῶν. Τὰ ἐν λόγω νέα σχέδια κατηρτίσθησαν ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, τὰ δὲ νέα τεύχη περιλαμβάνουν τὸ παλαιὸν σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἀπερρίφθη ὑπὸ τῶν Πατέρων, καὶ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον μένει πρὸς συζήτησιν καὶ ψηφοφορίαν.

— Ἀπὸ 9ης μέχρι 14ης Ἰουλίου συνήλθεν ἐν Βρέστη ἡ κοινικὴ ἐβδομάς τῆς Γαλλίας.

— Ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τοῦ Ἄστεως τοῦ Βατικανοῦ, ὅστις μέχρι τοῦδε ἐνήργει τρεῖς ἐβδομαδιαίας ἐκπομπὰς ἀγγλιστὶ διὰ τὰς Ἰνδίας, ἤρχισε νὰ μεταδίδῃ ἐβδομαδιαία προγράμματα εἰς τρεῖς ἰνδικὰς γλώσσας, ἤτοι τὴν ἔθνικὴν γλώσσαν τῶν Ἰνδιῶν καὶ δύο ἄλλας διαλέκτους τῶν περιοχῶν, ἐν ταῖς ὁποῖαις κατοικοῦν οἱ περισσότεροὶ ρωμαιοκαθολικοί.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Ἀγγλικὸν περιοδικὸν διεξήγαγεν ἔρευναν, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ κατὰ πόσον ἡ κοινὴ γνώμη συμφωνεῖ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἐπέτεθσαν κατὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα. Ἐκ τῶν 2.110 ἀπαντήσεων, τὰς ὁποίας ἔλαβεν, 90% ἦσαν ὑπὲρ τῆς συνεχίσεως τοῦ μαθήματος τούτου, 8,3% ἀντίθετα καὶ 1,7% ἀδιάφοροι.

—Εἰς τὰς ἀγγλικανικὰς κοινότητας τοῦ Walthamstow καὶ τοῦ Chingford ἐξεπονήθησαν νέοι κανονισμοὶ διὰ τὸν νη-πιοβαπτισμὸν.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Τὸν παρελθόντα Μάϊον οἱ πρῶτοι δόκιμοι εἰσήλθον εἰς τὸ νέον προτεσταντικὸν μοναχικὸν τάγμα τῆς Γερμανίας, ὅπερ φέρει τὸ ὄνομα «Εὐαγγελικὴ ἀδελφότης τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου». Τὰ μέλη τῆς νέας ἀδελφότητος ἀπεφάσισαν νὰ τηροῦν τὰς μοναχικὰς ἀρετὰς τῆς ἀκτημοσύνης, ἀγνείας καὶ ὑπακοῆς. Ἀπεφάσισαν ἐπίσης νὰ μετέχουν ἐνεργῶς τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, νὰ λαμβάνουν συχνάκις τὴν Θείαν Κοινωνίαν καὶ νὰ ἐξομολογῶνται εἰς πάστορα τῆς Ἐκκλησίας των.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Λουθηρανῶν ὠρίσθησαν τέσσαρες παρατηρηταί, οἵτινες θὰ παρακολουθήσουν τὰς ἐργασίας τῆς 4ης περιόδου τῆς Β' ἐν Βατικανῶ συνόδου. Οὗτοι εἶναι ὁ δρ. Βίλμος Βάγχα (Στρασβούργου), ὁ ἐπίσκοπος Σβέν Σίλεν ντὲ Βεστέρας (Σουηδίας), ὁ δρ Οὐῶρεν Κανμπερτ (Μινнесότας) καὶ ὁ δρ Κίρστεν Σκύτσαρντ (Κοπεγχάγης).

ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Οὐγγρικῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας Lajos Velö ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας του «Evangelikus Élet», ἀξιοπρόσεκτον ἄρθρον εἰς τὸ ὁποῖον ἀμφισβητεῖ τὴν ἐρμωδιότητα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν παγκοσμίων ἐκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων νὰ διεξάγουν συνομιλίαν μετὰ τὴν Ρωμαιο-

καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ εἰρημένος ἐπίσκοπος τονίζει ὅτι αὐταὶ αἱ παγκόσμιαι ὀργανώσεις ἔχουν δημιουργηθῆ διὰ νὰ προαγάγουν τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἐκκλησιῶν - μελῶν τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν καὶ «οὐδαμῶς διὰ νὰ συγκροτήσων μίαν «ὑπὲρ - ἐκκλησίαν» ἐξουσιοδοτημένην νὰ διεξάγῃ διαπραγματεύσεις ἐξ ὀνόματος τῶν μελῶν τῆς». Καθ' ἃ δὲ γράφει τὸ Δελτίον πληροφοριῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 20 τεύχος τῆς 10 Ἰουλίου 1965 (σελ. 8), τὸ ἄρθρον αὐτὸ στρέφεται εἰδικῶς ἐναντίον τῆς προσφάτου συγκροτήσεως μιᾶς μικτῆς «ὁμάδος ἐργασίας» τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς ἐκτέλεσιν τῶν σχετικῶν ὁδηγιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε., ἡ ὁποία συνήλθε τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον εἰς τὴν πόλιν Εἰνυη τῆς Νιγηρίας.

— Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ Διαμαρτυρούμενοι θεολόγοι πρόκειται νὰ ἀναλάβουν ἀπὸ κοινῆς τὴν μετάφρασιν τῆς Βίβλου εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Παγκοσμίου βιβλικῆς ἐταιρείας καὶ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου τῶν Παρισίων «Editions du Cerf». Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν θὰ λάβουν μέρος καὶ ὀρθόδοξοι θεολόγοι. Ἡ ἐργασία αὐτὴ θὰ γίνῃ «ἐπὶ μιᾶς πλήρως ἰσοτίμου βάσεως». Οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ σχεδίου αὐτοῦ εἶναι πεπεισμένοι ὅτι «ἡ Βίβλος εἶναι ἰσχυρὸν μέσον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν προσέγγισιν τῶν κειχωρισμένων ἀδελφῶν». Οὗτοι ἐλπίζουν ὅτι ἡ Καινὴ Διαθήκη θὰ δημοσιευθῇ ἐντὸς πενταετίας περίπου, ὁλόκληρος δὲ ἡ Βίβλος ἐντὸς μιᾶς δωδεκαετίας.

— Τὴν 6ην καὶ 7ην Ἰουλίου Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ Λουθηρανοὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐνεκαινίασαν ἐπιστήμως θεολογικὰς ἐπαφάς. Ἐπτά θεολόγοι ἐξ ἐκάστης τῶν δύο Ἐκκλησιῶν συνήλθον εἰς Βαλτιμόρην καὶ συζητήσαν ἐπὶ τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας (325), τὸ ὁποῖον γίνεται παραδεκτὸν καὶ ὑπὸ τῶν Λουθηρανῶν.

— Ἐκπρόσωποι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Προτεσταντικῆς Ἐπισκοπελιανῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν συννητήθησαν διὰ νὰ συζητήσουν ἐπὶ προβλημάτων, ἅτινα μέχρι τοῦδε ἐδημιούργουν δυσχερείας εἰς τὰς σχέσεις των. Μεταξὺ ἄλλων ἀπεφασίσθη, ὅπως τοῦλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐναναλαμβάνηται ὁ ἀρξάμενος διάλογος. Ἡ προσεχὴς συνάντησις κατὰ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος θὰ ἔχῃ ὡς σκοπὸν τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος: «Ἡ Εὐχαριστία: ἐξωτερικὸν σημεῖον καὶ πηγὴ τῆς ἐνότητος — Ἡ Ἐκκλησία ὡς εὐχαριστιακὴ κοινωνία».

ΔΙΑΦΟΡΑ

Κατὰ τὴν 5ην διεθνῆ συνέλευσιν τῆς «Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος ὑπὲρ ἱεραποστολικῶν ταινιῶν», τὴν ὁποῖαν διευθύνει ὁ ρωμαιοκαθολικὸς ἱερεὺς Παῦλος Κατρίος, προβλήθησαν πλέον τῶν 30 ταινιῶν διαφόρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν. Τὸ πῶτον βραβεῖον ἀνεμνήθη εἰς δύο ταινίας, αἱ ὁποῖαι φέρουν τὸν τίτλον «Ἐλαῖον καὶ χάρις» καὶ «Ὁ Χριστιανισμὸς εἰς Μαδαγασκάρην». Τὸ δεύτερον καὶ τρίτον βραβεῖον ἔλαβον αἱ ταινίαι «Βολιβία» καὶ «Αἱ δύο ὄψεις τῆς Χιλῆς».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Παροναξίας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Ἱεροῦ καθεδρικοῦ ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς Νάξου, 2) Ἱεροῦ ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Σκαδοῦ Νάξου, 3) Ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Κεραματῆς Νάξου καὶ 4) Ἱεροῦ ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Γαλήνης Νάξου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κερτημένους τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὡς ἀνω Νόμου ὀριζομένων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνάγκην αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Νάξῳ τῆ 2α Ἰουλίου 1965

† Ὁ Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένων τῶν ἐνοριῶν Δουμηνῶν, Προφ. Ἡλιοῦ καὶ Μπουνητῆ τακτικοῦ Ἐφημερίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 (περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων) προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῆ 26 Ἰουνίου 1965

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Στερουμένων τῶν ἐνοριῶν Δεμεστίχων, Μηγαλιᾶς, Βάλ-
τοσης, Καμεκάνων τακτικοῦ Ἐφημερίου καλοῦμεν τοὺς βου-
λουμένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ
νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς
δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ
Νόμου 2200 (περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων) προβλεπόμενα
πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν
ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῆ 26 Ἰουνίου 1965

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ**Πρόσληψις υἱῶν Ἐφημερίων
ὡς ὑποτρόφων τῆς Ριζαρείου Σχολῆς**

Ἡ Ριζαρείος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀνακοινεῖ ὅτι κατὰ
τὸ Σχολικὸν ἔτος 1965-66 θέλει προσλάβει 15 ἐσωτερικοὺς
ὑποτρόφους μαθητὰς ἀποκλειστικῶς τέκνα Ἐφημερίων τῆς
ὑπαίθρου.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δέον ὅπως ἔχουν ἐνδεικτικῶν Β' ἑξατα-
ξίου Γυμνασίου, μὲ βαθμὸν 14 καὶ ἄνω, ἡλικίαν οὐχὶ ἀνω-
τέραν τῶν 17 ἐτῶν κλπ. νόμιμα προσόντα.

Πληροφορίαι παρέχονται καθ' ἐκάστην εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς
Σχολῆς, Βασ. Σοφίας 24, Ἀθήναι τηλ. 712-194.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΙΕΡΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΚΑΝΑΔΑΝ

Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου
ζητεῖ Ἱερεῖς, προοριζομένους διὰ τὰς ἐν Καναδᾷ Κοινότητας
αὐτῆς. Οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ εἶναι: θεολογοὶ, ἔγγαμοι, ἡλικίας
ὄχι μεγαλύτερας τῶν 35 ἐτῶν, γινώσκται τῆς Ἀγγλικῆς, ἔχοντες
διετὴ τοῦλάχιστον ἱερατικὴν ὑπηρεσίαν καὶ κανονικὸν ἀπολυ-
τήριον μετὰ συστατηρίου γράμματος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
εἰς τὴν ὅποιαν ὑπηρετοῦν. Οἱ βουλόμενοι δύνανται νὰ ἀποτα-
θῶσιν εἰς τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀμερικῆς: Greek Orthodox
Archdiocese of North and South America, 10 East 79
Street, New York, N.Y., U.S.A.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χρυσοστόμου, Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ, Ἐδοικὴ Μο-
ναστηριολογία. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Ἀθήναι 1965, σελ. 102.

Σωτ. Θωμοπούλου, Μεγάλοι φυσιογνομίαι τῆς
Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ὁ Μητροπολίτης Κορινθίας Μιχαήλ. Ἀθήναι 1965, σελ. 32.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »**ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
Ἀρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Εἴπερ ποτὲ σήμερον.

Πρωτοσ. Χρυσ. Γιαλούρη, Ὁ Ἀπόστολος
Παῦλος πρὸς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Ἀρχιμ. Χρυσ. Δεληγιαννοπούλου, Γραμματέως
τῆς Ἱ. Συνόδου, Παῦλος ὁ Χριστοφόρος.

Γ. Α. Γαλίτη, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἡ Κό-
ρινθος.

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστη-
μίου Ἀθηνῶν, Ἡ Γ' φάσις τῆς Β' Βατικανείου Συν-
όδου.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Παράρτημα.

Βιβλιογραφία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4 - Ἀθήναι - Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 - Σούρμενα